

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

สุกัญญา สมทรง

ร.๕๗
สารนิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2551

ปัญหาและแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

สุกัญญา สมทรง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

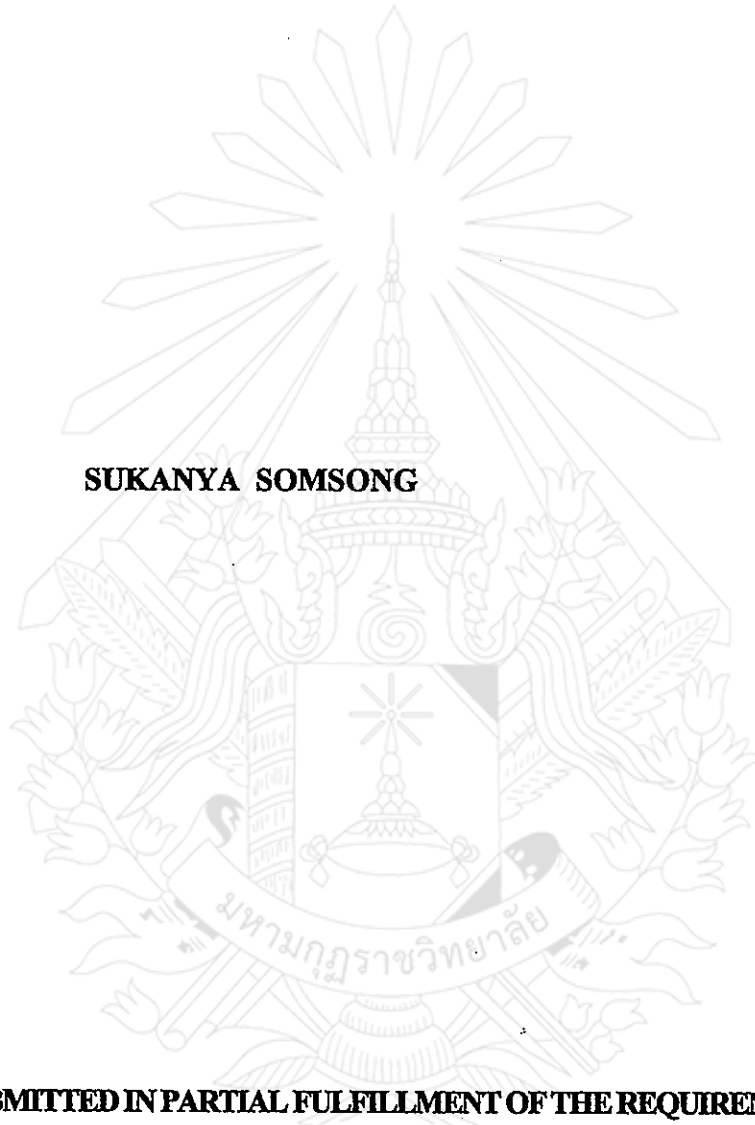
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2551

**PROBLEM AND WAYS TO DEVELOP THE ELECTION FOR SUKHOTHAI
PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION'S MEMBERS**

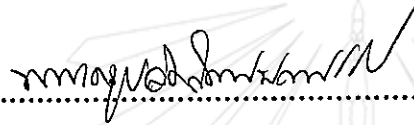
SUKANYA SOMSONG

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2551 [2008]**

หัวข้อสารนิพนธ์ : ปัญหาและแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดสุโขทัย
ชื่อนักศึกษา : สุกัญญา สมทรง
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ระมัด โขชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์

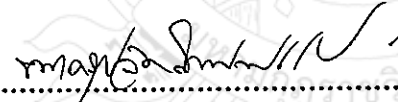
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ระมัด โขชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศรัณย์ วงศ์คำจันทร์)

..... กรรมการ
(ดร. ภาคภูมิ อินทวงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Problem and Ways to Develop the Election for Sukhothai Provincial
Administrative Organization's Members

Student's Name : Sukanya Somsong

Department : Government

Advisor : Assoc. Prof. Dr. Ramud Chochai

Co-Advisor : Phragrupaladsampipattanaviriyajarn

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

S. Chaimusik
..... Chairman
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

R. Chochai
..... Advisor
(Assoc. Prof. Dr. Ramud Chochai)

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Co-Advisor
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Saran W.
..... Member
(Assoc. Prof. Dr. Saran Wongkhamchantra)

Paakpoom
..... Member
(Dr. Paakpoom Intawong)

หัวข้อสารนิพนธ์ : ปัญหาและแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดสุโขทัย
ชื่อนักศึกษา : สุกัญญา สมทรง
สาขา : รัฐศาสตรการปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร. ระมัด โชชัย
ปีการศึกษา : 2550

บทคัดย่อ

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย และศึกษาแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำนวน 464.547 คน จาก 9 หมู่บ้าน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

ผลการวิจัย พบว่า

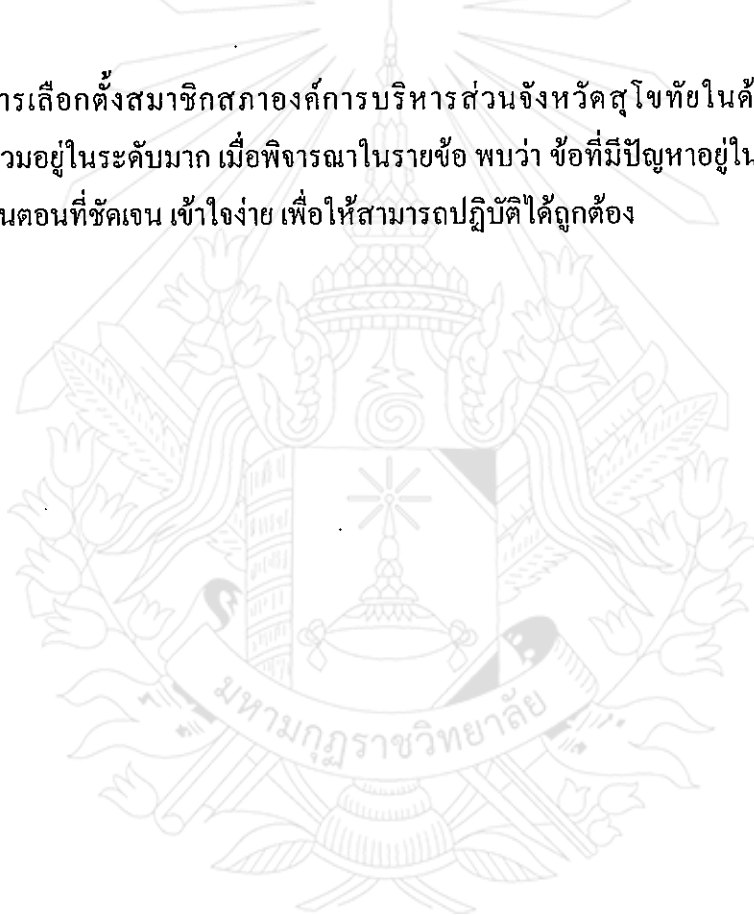
1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมี 2 ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และด้านการประชาสัมพันธ์
2. ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ จำนวนพนักงานที่ปฏิบัติงานในการเลือกตั้งไม่เพียงพอ ต้องอาศัยข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ปฏิบัติงานไม่เต็มที่
3. ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ในด้านสถานที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ ข้อสถานที่จัดการเลือกตั้งอยู่ไกลเกินไป

4. ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก คือ ขาดงบประมาณเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ห่างไกล และเสี่ยงภัย

5. ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก คือ ขาดสถานที่สำหรับดูแลรักษา อุปกรณ์การเลือกตั้งที่ส่วนกลางส่งมาให้

6. ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ โครงสร้างสำหรับการบริหารจัดการไม่ชัดเจนทำให้การมอบหมายงาน รวมทั้งการประสานงานขาดความคล่องตัว

7. ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านการประชาสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ ไม่มีป้ายแสดงขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง

Thematic Title : **Problem and ways to develop the election for Sukhothai Provincial Administrative Organization's members**

Student's Name : **Sukanya Somsong**

Department : **Government**

Advisor : **Assoc. Prof. Dr. Ramud Chochai**

Academic year : **B.E. 2550 (2007)**

ABSTRACT

The purposes of problem and ways to develop the election for Sukhothai Provincial Administrative Organization's members were to study the problems and the development guidelines of members election of Sukhothai provincial administration organization council.

The subjects for this thematic paper were 464,547 peoples in 9 district of Sukhothai province. The used instruments to collect the data were questionnaires. The data were analyzed through by percentage, mean, standard deviation, t-test through a package computer program.

The research findings were as follows.

1. As a whole, most of the problems of member election of Sukhothai provincial administration organization council were at the moderate level, whereas both of instrument aspect and public relation aspect were at a high level, the average mean were 3.51 and 3.69 respectively
2. As a whole the problem of member election of Sukhothai of the provincial administration organization council in personnel aspect was at a moderate level When considered each aspect, found that inadequacy of officers was the first problems
3. As a whole, the problems of members election of Sukhothai of the provincial administration organization council in places were at a moderate level When considered each aspect found that the election places were too for was the first problem
4. As a whole, the problems of members election of Sukhothai of the provincial administration organization council in budget aspect at a moderate level when considered each aspect found that lacking of budget for risky places was the first problem

5. As a whole the problem of member election of Sukhothai of the provincial administration organization council in instrument aspect was at a high level When considered each aspect found that lacking of maintainable places for election instruments was the first problem

6. As a whole, the problem of members election of Sukhothai of the provincial administration organization council in administration aspect was at a moderate level When considered each aspect found that unclearly administrative structure was the first problem

7. As a whole, the problem of members election of Sukhothai of the provincial administration organization council in public relation aspect was at a high level When considered each aspect found that lacking of clearly posters was the first problem

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ปัญหาและแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
สุโขทัย ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความเมตตาช่วยเหลือชี้แนะความอนุเคราะห์ของหลาย ๆ ฝ่าย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ระมัด โขชัย อาจารย์ที่ปรึกษา
สารนิพนธ์ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม

ขอขอบพระคุณอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนาและศูนย์
การศึกษากำแพงเพชรทุกท่าน ที่ได้เมตตาสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางอันเป็น
ประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบและแก้ไขแบบสอบถาม ขอขอบคุณ
คณาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ให้แสงสว่างทางปัญญาแก่
ผู้วิจัย จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ครอบครัวและเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ได้ส่งเสริมการศึกษาและกำลังใจมาโดยตลอด จน
ทำให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี การวิจัยในครั้งนี้หวังว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับ
หน่วยงาน องค์กร ที่จะนำข้อมูลไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

คุณค่าและประโยชน์จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตานุชา แด่บิดา มารดา
ครู อาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

สุกัญญา สมทรง

21 มีนาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.5 คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 การปกครองท้องถิ่นในรูปองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	5
2.2 ทฤษฎีประชาธิปไตยและการพัฒนาระบบประชาธิปไตย	10
2.3 การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด	47
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	53
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
3.2 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพ	58

	หน้า
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	59
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	59
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ตอนที่ 1 สภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	61
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสุโขทัย	64
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกองค์การ บริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	71
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	74
5.1 สรุปผลการวิจัย	74
5.2 อภิปรายผล	76
5.3 ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	85
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	87
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	93
ภาคผนวก ง ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	100
ประวัติผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	แสดงรายละเอียดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	58
ตารางที่ 2	จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	61
ตารางที่ 3	จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	62
ตารางที่ 4	จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา	62
ตารางที่ 5	จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	63
ตารางที่ 6	จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	63
ตารางที่ 7	ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ในภาพรวม	64
ตารางที่ 8	ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านบุคลากร	65
ตารางที่ 9	ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านสถานที่	66
ตารางที่ 10	ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านงบประมาณ	67
ตารางที่ 11	ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้	68
ตารางที่ 12	ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านการบริหารจัดการ	69
ตารางที่ 13	ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านการประชาสัมพันธ์	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกาศใช้เมื่อ 11 ตุลาคม พ.ศ.2540 ได้จัดทำขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 ที่ให้ความสำคัญถึงความเห็นของประชาชนเป็นสำคัญและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข รวมทั้งมุ่งเน้นให้รัฐธรรมนูญเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการเมือง ให้ระบบการเมืองมีความชอบธรรม ทั้งยังปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองใหม่ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาคำคัญของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการณ์ของบ้านเมือง รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงกำหนดคกฏเกณฑ์ สำคัญให้สามารถใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ ตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นๆ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ได้¹

ผลของการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นับได้ว่าเป็นก้าวแรกของการปฏิรูปการเมืองที่เน้นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีกลไกของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา
2. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และ
3. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะเป็นการให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกสรรตัวแทนไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย

¹ชัยอนันต์ สมุทวณิช, **วิชาหลักการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2549), หน้า 33

และบริหารประเทศแทนประชาชน ซึ่งถ้าหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีจิตสำนึก ตระหนักเห็นความสำคัญของการเมือง และเข้าไปมีส่วนร่วมทางกิจกรรมทางการเมือง ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพแล้ว ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการปฏิรูปการเมืองการปกครอง ดังนั้นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อกระบวนการปฏิรูปการเมือง การปกครอง และถือได้ว่าเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน คือ การเลือกตั้งผู้แทนในระดับชาติ และในระดับท้องถิ่น ให้ไปทำหน้าที่บริหารกิจการต่างๆแทนประชาชน ซึ่งถ้าหากประชาชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีจิตสำนึกแลตระหนักว่าการเมืองคือชีวิต และชีวิตคือการเมือง เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งผู้แทนทุกระดับและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพแล้ว ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการปฏิรูปการเมืองการปกครองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และกระบวนการจัดให้มีการคัดเลือกตัวแทนของประชาชน ไปทำหน้าที่ทางการเมืองดังกล่าว นั้น ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ที่จะต้องมีความสนใจและวางกลไกในการจัดเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อการพัฒนาการเมือง²

ผู้แทนของประชาชน หมายถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชนซึ่งในระดับประเทศ หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และ สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ส่วนในระดับท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ผู้แทนของประชาชนในทุกระดับจึงมีความสำคัญและเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของประชาชน และเป็นผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ถึงระดับชาติ การเลือกตั้งผู้แทนที่มีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจดีที่จะทำหน้าที่ในการบริหารกิจการต่างๆ จะทำให้บ้านเมืองพัฒนารุ่งเรือง ประชาชนมีความสุขมีความปลอดภัย มีความสะดวกสบาย การเรียนรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้แทนของประชาชน ในทุกระดับจะเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งผู้แทนให้ไปทำหน้าที่แทนตน³

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุโขทัยได้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ดังนั้น เพื่อเป็นการศึกษา ปัญหาของการจัดการเลือกตั้งและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จึงได้มีการจัดทำวิจัยขึ้น

²กมล ทองธรรมชาติ, **การปกครองและการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 53.

³เรื่องเดียวกัน.

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

1.2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งใน 6 ด้าน ต่อไปนี้⁴

- 1) ความพร้อมด้านบุคลากร
- 2) ความพร้อมด้านสถานที่
- 3) ความพร้อมด้านงบประมาณ
- 4) ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้
- 5) วิธีการบริหารจัดการ
- 6) การประชาสัมพันธ์

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำนวน 464,547 คน จาก 9 อำเภอ 30 เขตเลือกตั้ง (ข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2549)

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จาก 9 อำเภอ 30 เขตเลือกตั้ง

⁴ วิฑูรย์ จำรัสพันธ์, “อิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานการวิจัย, (คณะมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2533, หน้า 89.

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ดังนี้

1.4.1 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคของการบริหาร/การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

1.4.2 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเลือกตั้งและการแก้ไขปัญหาการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยที่จะมีขึ้นในอนาคตให้เกิดประสิทธิภาพและดียิ่งขึ้น

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย หมายถึง การเลือกตั้งตามบทบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545

ประชาชน หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

คณะกรรมการการเลือกตั้ง หมายถึง คณะกรรมการที่มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งในจังหวัดสุโขทัย ให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบ และประกาศเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย หมายถึง ผลกระทบที่ทำให้การจัดการเลือกตั้งไม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ใน 6 ด้าน คือ ความพร้อมด้านบุคลากร ความพร้อมด้านสถานที่ ความพร้อมด้านงบประมาณ ความพร้อมด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการเลือกตั้ง วิธีการบริหารจัดการ และการประชาสัมพันธ์

แนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย หมายถึง ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

บทที่ 2

กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของบุคลากร องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยที่มีต่อการพัฒนา ระบบประชาธิปไตย ผู้ศึกษาได้นำเสนอกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้มาคร่าวๆไว้ เพื่อรองรับเหตุผล และแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากร องค์กรการบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยที่มีต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย เพื่อความสมบูรณ์และเป็นแนวทางในการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 การปกครองท้องถิ่นในรูปองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
- 2.2 ทฤษฎีประชาธิปไตย และการพัฒนาระบบประชาธิปไตย
- 2.3 การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การปกครองท้องถิ่นในรูปองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

2.1.1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยแบ่งออกเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร

1) ฝ่ายนิติบัญญัติ

สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยแบ่งออกเป็น ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร

การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎร แต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้าย ก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง ดังนี้

1. จังหวัดใดมีราษฎรไม่เกินห้าแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 24 คน
2. จังหวัดใดมีราษฎรเกินห้าแสนคน แต่ไม่เกินหนึ่งล้านคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 30 คน

3. จังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งล้านคน แต่ไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 36 คน

4. จังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งล้านห้าแสนคน แต่ไม่เกินสองล้านคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 42 คน

5. จังหวัดใดมีราษฎรเกินสองล้านคนขึ้นไป ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 48 คน

2) ฝ่ายบริหาร

ประกอบไปด้วย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ช่วยและรับผิดชอบแทนในแต่ละส่วน ดังนี้

1) **นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด** ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นคนหนึ่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งเป็นผู้ดำเนินกิจการองค์การบริหารส่วนจังหวัดควบคู่ไปกับสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนอกจากจะมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา และมีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารองจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามลำดับ

2) **ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด** แต่งตั้งจากข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชา และบริหารราชการรองจากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด การแบ่งหน่วยการบริหาร และภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัด

การประชุมคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ครั้งที่ 1/2541 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2541 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด แบ่งหน่วยราชการบริหารตามพระราชกฤษฎีกา

ระเบียบข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2541 เป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนอำนวยการ
2. ส่วนกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
3. ส่วนแผนและงบประมาณ
4. ส่วนการคลัง

5. ส่วนช่าง

สำหรับส่วนอื่นๆ ตามมาตรา 4 (6) เป็นอำนาจของ ก.จ. ในการพิจารณาการเฉพาะกรณีไป ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามความเหมาะสม และความจำเป็นของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ จะต้องเสนอเหตุผล ความจำเป็นของจังหวัดขึ้นใหม่

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่งที่ได้รับผิดชอบในการ จัดทำกิจการส่วนจังหวัดในพื้นที่นอกเขตเทศบาลในจังหวัดนั้น มีฐานเป็นนิติบุคคล จัดตั้งจังหวัด ละหนึ่งแห่ง (ไม่นับกรุงเทพมหานคร) การจัดองค์การประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วน จังหวัด มาจากการเลือกตั้งของประชาชนกับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมาจากการ เลือกตั้งจากประชาชนภายในจังหวัด ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การ ซึ่งการจัดองค์การ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดองค์การดังกล่าวประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปตามหลักการที่กำหนดในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามที่นายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัดมอบหมาย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ได้มีคำสั่งที่ 1160/2548 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2548 อาศัย อำนาจตามความในมาตรา 39 มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) และ ข้อ 237,238,239 และข้อ 240 ตามประกาศ ก.จ.จ. สุโขทัย เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามประกาศลงวันที่ 31 ตุลาคม 2545 จึงแบ่งงาน และมอบหมายงานให้แก่ละกองรับผิดชอบ โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยรอง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ทั้ง 2 ท่าน มีปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยและ รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลในการบริหารราชการทั้ง 8 กองและหน่วยตรวจสอบภายใน ดังนี้

1. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด แบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น 4 ฝ่าย คือ
 - 1.1 ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
 - 1.2 ฝ่ายบริหารงานบุคคล
 - 1.3 ฝ่ายนิติการ และพาณิชย์
 - 1.4 ฝ่ายการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ
2. กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น 3 ฝ่าย คือ
 - 2.1 ฝ่ายเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- 2.2 ฝ่ายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.3 ฝ่ายพัฒนาเมืองและประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 3. กองแผนและงบประมาณ แบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น 4 ฝ่าย คือ
 - 3.1 ฝ่ายนโยบายและแผน
 - 3.2 ฝ่ายงบประมาณและพัฒนารายได้
 - 3.3 ฝ่ายสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งแวดล้อม
 - 3.4 ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินแผนงาน โครงการ
 4. กองคลัง แบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น 3 ฝ่าย คือ
 - 4.1 ฝ่ายการเงิน
 - 4.2 ฝ่ายการบัญชี
 - 4.3 ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้
 5. กองช่าง แบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 ฝ่าย คือ
 - 5.1 ฝ่ายก่อสร้าง
 - 5.2 ฝ่ายเครื่องจักรกล
 - 5.3 ฝ่ายพัสดุและซ่อมบำรุง
 6. กองพัฒนาชนบท แบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 ฝ่าย คือ
 - 6.1 ฝ่ายผังเมือง
 - 6.2 ฝ่ายสำรวจและออกแบบ
 - 6.3 ฝ่ายสาธารณภัยและส่งเสริมอาชีพ
 7. กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ฝ่าย
 - 7.1 ฝ่ายบริการการศึกษา
 - 7.2 ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 8. กองพัสดุและทรัพย์สิน แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ฝ่าย
 - 8.1 ฝ่ายพัสดุ
 - 8.2 ฝ่ายทรัพย์สิน
 9. หน่วยตรวจสอบภายใน
- อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด**
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้
- 1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัด หรือแย้งต่อกฎหมาย

2) จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

3) สนับสนุนสภาตำบล และราชการส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น

4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบล และราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

5) แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องจัดให้แก่สภาตำบล และราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

6) อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 เฉพาะภายในเขตสภาตำบล

7) คຸ້ມครอง, ດູແລ ແລະ ບຳຮຸກຮັກສາ ຫຼັຍພາກຮຸຣຸມຊາຕີ ແລະ ດິ່ງແວດລ້ອມ

8) จัดทำกิจกรรมใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขต องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกัน ดำเนินการหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

9) จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้ เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

บรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาค อาจมอบให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังมีอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจจัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการ ส่วนท้องถิ่นอื่น หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่อยู่นอกเขตจังหวัดได้เมื่อได้รับความยินยอม จากราชการส่วนท้องถิ่นอื่น หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

2) กิจการใดเป็นกิจการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพึงจัดทำตามอำนาจหน้าที่ถ้าองค์การ บริหารส่วนจังหวัดไม่จัดทำรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี อาจมีคำสั่งให้ราชการ ส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคจัดทำกิจการนั้นได้

ในกรณีที่ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคจัดทำกิจกรรมตามวรรคหนึ่งให้คิด ค่าใช้จ่าย และค่าภาระต่าง ๆ ตามความเป็นจริงได้ตามอัตราและระยะเวลาที่เหมาะสม

3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอื่น โดยเรียกค่าบริการ โดยตราเป็นข้อบัญญัติ

4) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจมอบให้เอกชนกระทำการกิจการซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการ หรือค่าตอบแทนที่เกี่ยวข้องแทน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกระทำกิจการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดสิทธิในการกำหนดกิจการตามวรรคหนึ่ง เป็นสิทธิเฉพาะตัวจะโอนไปไม่ได้

5) การดำเนินกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีลักษณะเป็นการพาณิชย์อาจทำได้ โดยการตราข้อบัญญัติ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ข้อบัญญัติจะตราขึ้นได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. เพื่อปฏิบัติกรให้เป็นไปตามหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
 2. เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราข้อบัญญัติ หรือให้มีอำนาจตราข้อบัญญัติ
 3. การดำเนินการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามมาตรา 50
- ในข้อบัญญัติจะกำหนดโทษผู้ละเมิดข้อบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดโทษจำคุกเกินหกเดือน และหรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

2.2 ทฤษฎีประชาธิปไตยและการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย

2.2.1 ความหมายของคำว่าประชาธิปไตย

คำว่าประชาธิปไตย มีต้นกำเนิดมาจากภาษากรีกเมื่อประมาณ 2000 กว่าปีล่วงมาแล้วว่า หมายถึง การปกครองโดยหมู่ชนหรือประชาชน การปกครองแบบนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมีรากศัพท์เดิมมาจากคำว่า Demos ซึ่งแปลว่า ประชาชน^๑

สำหรับภาษาไทย คำว่าประชาธิปไตยมาจากคำ 2 คำ คือว่า “ประชา” คำหนึ่งซึ่งหมายถึง “ประชาชน” และคำว่า “อธิปไตย” อีกคำหนึ่ง ซึ่งหมายถึง อำนาจอสูงสุด ดังนั้นคำว่า “ประชาธิปไตย” ซึ่งหมายถึงประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอสูงสุด

ความหมายของประชาธิปไตยนั้น ความจริงสามารถอธิบายได้ทั้งอย่างกว้างและอย่างแคบได้ ความหมายของประชาธิปไตยอย่างกว้างหมายถึง ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่ง ซึ่งมีแบบ

^๑ช้อยนันต์ สมุทวณิช, **วิชาธัทธิการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2549), หน้า 45

แผนแห่งพฤติกรรมในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สำหรับความหมายอย่างแคบ หมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง⁶

อย่างไรก็ตามมีผู้ให้คำจำกัดความของประชาธิปไตยไว้เป็นจำนวนมาก คือ

Cohen, William ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่าเป็นความพิจารณาที่มนุษย์ต้องการรักษาซึ่งความสำคัญของตนเอง และความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง⁷

Dye, Thomas ให้ความหมายว่าประชาธิปไตยเป็นการดำรงชีวิตเพื่อความสุขร่วมกัน โดยมีเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นเครื่องนำทาง⁸

Hewison, Kevin (ed) ให้ความหมายว่าประชาธิปไตย คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถดำเนินการร่วมกันโดยไม่สูญเสียเสรีภาพที่แต่ละคนปรารถนา⁹

กมล ทองธรรมชาติ ได้ให้ความหมายประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ถือเสียงข้างมากเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ โดยมีกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งสภานิติบัญญัติทำขึ้น โดยรัฐบาลจะเป็นผู้วางรายละเอียดในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ๆ ให้บังคับกับบุคคลทั้งหมด¹⁰

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้ให้ความหมายประชาธิปไตยว่า หมายถึง อุดมการณ์ ซึ่งประกอบด้วยคามมีศรัทธาในความสามารถในสติปัญญา การมีศรัทธาในความสามารถที่จะไฝ่หา

⁶อุษา ว่องวงศ์ภพ, “ภูมิหลังแรงจูงใจและพื้นฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2533, หน้า 78.

⁷Cohen, William C. **Democracy**, อ้างใน อุษา ว่องวงศ์ภพ, “ภูมิหลังแรงจูงใจและพื้นฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, อ้างแล้ว, หน้า 76.

⁸Dye, Thomas R. **Power & Society : An Introduction to the Social Sciences**, อ้างใน อุษา ว่องวงศ์ภพ, “ภูมิหลังแรงจูงใจและพื้นฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, อ้างแล้ว, หน้า 76.

⁹Hewison, Kevin (ed). **Political Change in Thailand : Democracy and Participation**, อ้างใน อุษา ว่องวงศ์ภพ, “ภูมิหลังแรงจูงใจและพื้นฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, อ้างแล้ว, หน้า 76 – 77.

¹⁰กมล ทองธรรมชาติ, **การปกครองและการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 53.

เหตุผล เพื่อประกอบการตัดสินใจ ความเชื่อ ในความเท่าเทียมกันทางกฎหมายและทางการเมือง ความเชื่อในอำนาจทางการเมืองปกครองของรัฐบาลที่เกิดจากตัวแทนของประชาชน ความเชื่อในสถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมและมีความเคารพในความคิดเห็นและการตัดสินใจของมติของคนส่วนมาก¹¹

ธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้ให้ความหมายประชาธิปไตยในแง่การเมืองว่า หมายถึง ระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่ง ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ในแง่ของศีลธรรม ระบบประชาธิปไตยเคารพในความเป็นธรรม (Justice) และเหตุผล (Reason) เมตตาธรรม (compassion) ความศรัทธาในมนุษยชาติ (Faith in man) และ ความเคารพในเกียรติภูมิแห่งมนุษยชน (Human Dignity)¹²

วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ ได้ให้ความหมายประชาธิปไตยไว้ว่าเป็นรูปแบบการปกครองรูปหนึ่งซึ่งจัดระบบการปกครองตามหลักการใหญ่ๆ ดังนี้¹³

1. อำนาจประชาธิปไตยเป็นปวงชน (Popular Sovereignty)
2. หลักแห่งความเสมอภาพทางการเมือง (Political Equality)
3. หลักการที่ว่าจะต้องปรึกษาความเห็นของประชาชน (Popular Consultation)
4. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule)

สุขุม นวลสกุล กล่าวไว้ว่า ประชาธิปไตย คือการปกครองที่สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่¹⁴

อมร รักษาสัตย์ ได้กล่าวถึงความหมายของประชาธิปไตยใน 3 ด้าน¹⁵

¹¹ชัยอนันต์ สมุทวณิช, **ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, 2523), หน้า 3.

¹²ธานินทร์ กรัยวิเชียร, **ระบอบประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : แผนกที่ทหารการพิมพ์, 2530), หน้า 12.

¹³วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์, “อิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, **รายงานการวิจัย**, (คณะมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2533, หน้า 16.

¹⁴สุขุม นวลสกุล, “ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมือง”, **แนวหน้ารายวัน**, (12 กรกฎาคม 2529) : 3.

¹⁵อมร รักษาสัตย์, **การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2541), หน้า 20.

1. ในด้านกว้าง ประชาธิปไตย เป็นการพิจารณาว่าประชาชนในสังคมหรือชุมชน ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจรัฐ และมีส่วนหรือบทบาทในการใช้อำนาจนั้นอย่างไร หากชุมชนใดมีความเป็นประชาธิปไตยมากย่อมหมายความว่าคนในชุมชนนั้น มีบทบาทต่อการตัดสินใจหรือการใช้อำนาจของผู้ปกครองเป็นไปในทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้น

2. ในด้านลึก ประชาธิปไตย เป็นการพิจารณาว่าประชาชนในชุมชนหนึ่งมีบทบาทหรือส่วนร่วมทางการเมืองในอันที่จะมีอิทธิพลต่อการใช้อำนาจรัฐ ในลักษณะใดและเพียงใด ซึ่งลักษณะของมีส่วนร่วมนี้ จะส่งผลให้รัฐบาลใช้อำนาจตอบสนองตรงตามความต้องการของประชาชน

3. ในด้านยาว ประชาธิปไตย เป็นการพิจารณาว่าประชาชนในชุมชนหนึ่งสามารถมีบทบาทต่อการใช้อำนาจรัฐในเรื่องใดบ้าง โดยดูจากว่าคนในชุมชนนั้นมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลผ่านทางนโยบายต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

เราอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า การปกครองแบบประชาธิปไตยมีความหมายเป็น 2 นัย คือนัยแรก หมายถึง รูปแบบการปกครองซึ่งให้สิทธิแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางในการมีส่วนร่วมกิจกรรมการเมืองการปกครองของประเทศ นัยที่สอง หมายถึง วิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมซึ่งยึดถืออุดมคติและหลักการเป็นเครื่องกำหนดแบบแผนพฤติกรรมระหว่างกันในการดำเนินการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเพื่อสร้างความผาสุกร่วมกัน

2.2.2 แนวความคิดประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางที่สุดคำหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดการถกเถียงและความสับสนอยู่เสมอ การให้คำอธิบายง่าย ๆ ดังเช่น วาทะของประธานาธิบดีลินคอล์นที่ว่า ประชาธิปไตยเป็น “การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” นั้น ไม่ได้ช่วยให้เราเข้าใจถึงแนวความคิด วิวัฒนาการของแนวความคิด ตลอดจนข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความหมายของประชาธิปไตยมากเท่าใดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะหนึ่งนี้ที่ได้มีการอ้างถึงประชาธิปไตยในลักษณะต่าง ๆ เช่น ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ประชาธิปไตยแบบนำวิถี (Guided Democracy) สังคมนิยมประชาธิปไตย (Democratic Socialism) หรือเผด็จการประชาธิปไตยประชาชน (People’s Democratic Dictatorship) แล้ว ยิ่งทำให้เกิดความสงสัยไม่เข้าใจมากขึ้นว่า เหตุใดคำว่าประชาธิปไตยจึงไปปรากฏอยู่ควบคู่กับคำอื่น ๆ หลายคำซึ่งในตัวของมันเองมีความขัดกันอยู่ เช่น ประชาธิปไตยกับการนำวิถี ฟังดูขัดกัน ทำไมประชาธิปไตยที่กล่าวกันว่าเป็นการปกครองโดยประชาชนจึงต้องให้ผู้นำมากำหนดวิถีทางว่าจะไปทางไหน อย่างไรก็ตามแล้วอย่างนี้จะเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย จริงหรือว่าเป็นเผด็จการแฝงมาในรูปของประชาธิปไตย

เสรีนิยม (Liberalism) กับสังคมนิยม (Socialism) มีลักษณะตรงกันข้าม แต่เหตุใดจึงมีทั้งประชาธิปไตยเสรีนิยมและสังคมนิยมประชาธิปไตยได้ ในทำนองเดียวกันเผด็จการ (Dictatorship) กับประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่แตกต่างกันมาก แต่เหตุใดจึงเกิดลักษณะการปกครองที่เรียกว่าเผด็จการประชาธิปไตยประชาชน และผู้ใช้ระบบการปกครองเช่นนี้ ยังยืนยันด้วยว่าประชาธิปไตยแบบนี้ เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่ประชาธิปไตยเสรีนิยมนั้นเป็นประชาธิปไตยจอมปลอม ฯลฯ¹⁶

พื้นฐานของแนวความคิดประชาธิปไตยสมัยโบราณ

รากศัพท์ หรือที่มาของคำว่าประชาธิปไตย (democracy) นั้นมาจากภาษากรีก คือ demo แปลว่า ประชาชน กับ kratein ซึ่งแปลว่าการปกครอง ประชาธิปไตยในความหมายของนักปราชญ์สมัยกรีกโบราณ เช่น อริสโตเติล (Aristotle) นั้น เป็นรูปของการปกครองแบบหนึ่งที่ประชาชนทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ด้วยการประชุมร่วมกันพิจารณาตัดสินปัญหาาร่วมกันในที่ชุมชนใหญ่โดยตรง และทำการเลือกเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของรัฐโดยตรง บางคนมีความเห็นว่าประชาธิปไตยแบบที่นครรัฐ (city state) ต่าง ๆ ในสมัยกรีกโบราณใช้นั้น เป็นประชาธิปไตยบริสุทธิ์ ทั้งนี้เพราะประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองด้วยตนเองในทุกกรณีที่ มีปัญหาขัดแย้งสำคัญ ไม่ต้องผ่านตัวแทน การที่ประชาชนทำการตัดสินปัญหาคด้วยตัวเอง โดยตรงนี้เป็นลักษณะที่แท้จริงของประชาธิปไตย¹⁷

อย่างไรก็ดี ประชาธิปไตยโดยตรงแบบนครรัฐของกรีกนั้นมิใช่รูปการปกครองที่ดีที่สุดในความเห็นของปรัชญาเมธี เช่น อริสโตเติล ซึ่งนับว่าแตกต่างไปจากความเห็นของนักรัฐศาสตร์จำนวนมากในปัจจุบัน ซึ่งเชื่อว่าประชาธิปไตยเป็นรูปการปกครอง หรือวิธีจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนที่ดีที่สุด อย่างน้อยก็กล่าวได้ว่าดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ หรือเลวน้อยที่สุด ดังนั้นในขั้นนี้เราจึงควรทำความเข้าใจกันก่อนว่า แม้รูปการปกครองแบบประชาธิปไตยจะมีที่มาจากยุคนครรัฐของกรีกก็ตาม แต่ประชาธิปไตยแบบนครรัฐกับประชาธิปไตยสมัยใหม่นั้น มีความแตกต่างกันในสาระสำคัญหลายประการด้วยกัน¹⁸

หลักเกณฑ์ที่อริสโตเติลใช้ตัดสินว่า การปกครองแบบใดเป็นการปกครองที่ดีที่สุด นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงว่าการปกครองนั้นให้สิทธิทางการเมืองแก่ประชาชนกว้างขวางเพียงใด และก็ไม่ได้อยู่ที่จำนวนของผู้ที่มีอำนาจในการปกครอง หากขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ว่าผู้ปกครองนั้น (อาจ

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

¹⁷ ลิจิต ธีรเวทิน, **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 56.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน.

เป็นคนเดียว กลุ่มบุคคล หรือคนจำนวนมาก) ใช้อำนาจในทางที่เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนรวม หรือเพื่อผลประโยชน์เฉพาะของตัวเอง ของกลุ่ม หรือชนชั้นใดชั้นหนึ่ง ดังนั้นอริสโตเติลจึงแบ่งรูปแบบปกครองออกเป็น 6 อย่างด้วยกันคือ ระบบกษัตริย์ (Monarchy) ระบบทรราช (Tyranny) ระบบคณาธิปไตย (Oligarchy) ระบบอภิชนาธิปไตย (Aristocracy) ระบบประชาธิปไตย (Democracy) และระบบโพลิตี (Polity)¹⁹

ระบบการปกครองทั้งหกนี้มาจากรูปแบบการปกครองสามประเภท คือ ประเภทที่บุคคลคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดใช้อำนาจในการปกครอง (ทรราช - กษัตริย์) ประเภทที่บุคคลกลุ่มเล็กเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด (คณาธิปไตย - อภิชนาธิปไตย) และประเภทที่คนจำนวนมาก หรือคนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นผู้ใช้อำนาจ (ประชาธิปไตย - โพลิตี) ความแตกต่างระหว่างทรราช - กษัตริย์ คณาธิปไตย - อภิชนาธิปไตย ประชาธิปไตย - โพลิตี อยู่ที่การใช้อำนาจเป็นไปเพื่อประโยชน์ของใคร ถ้าคน ๆ เดียวมีอำนาจสูงสุด และใช้อำนาจเด็ดขาดนั้นในทางที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมการปกครองโดยคน ๆ เดียวนั้นเรียกว่า ทรราช แต่ถ้าคน ๆ เดียวมีอำนาจสูงสุดแต่ใช้อำนาจนั้นเพื่อประโยชน์สุขของสาธารณชน เรียกว่ากษัตริย์ที่ดี (Monarchy) ในทำนองเดียวกันกลุ่มบุคคลก็มีสองประเภท ที่ใช้อำนาจเพื่อกลุ่มของตนเป็นคณาธิปไตย แต่ถ้าใช้อำนาจเพื่อส่วนรวมเรียกว่าอภิชนาธิปไตย นอกจากนั้นคณาธิปไตยยังมีลักษณะเฉพาะตัวของมันเอง คือ คณะผู้ถืออำนาจนั้นเป็นผู้ที่มีทรัพย์สินสมบัติมากที่สุดในสังคม ส่วนอภิชนาธิปไตย (Aristocracy) นั้น คณะบุคคลผู้มีอำนาจเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติด้านอื่นที่ไม่ใช่ทางทรัพย์สิน กล่าวคือ อาจเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านต่าง ๆ (Aristoi ในภาษากรีกซึ่งเป็นที่มาของคำว่า Aristocracy แปลว่าผู้ที่ดีที่สุด)²⁰

สำหรับประชาธิปไตย (Democracy) นั้น อริสโตเติลมองลักษณะเด่นว่าเป็นการปกครองโดยคนจำนวนมาก ซึ่งคนส่วนมากก็คือ มวลชนที่อาจจะไม่รู้จักคิดและไม่รู้จักตัดสินใจได้ถูกต้อง และที่สำคัญก็คือ การตัดสินใจเป็นไปในลักษณะของฝูงชนที่ไม่มีความรับผิดชอบ (mob) กล่าวอีกทางหนึ่ง ประชาธิปไตยตามความหมายของอริสโตเติลไม่ได้มีสมมติฐานว่าคนจำนวนมากนั้นจะเป็นฝูงชนที่มีเหตุผล มีวิจรรณญาณ และมีความรับผิดชอบ คุณสมบัติอย่างเดียวที่ฝูงชนอ้างความชอบธรรมที่จะมีอำนาจได้ก็คือ จำนวนที่มีอยู่ มากกว่าชนกลุ่มใด ๆ ซึ่งอาจมีคุณสมบัติพิเศษทางอื่นที่ไม่ใช่จำนวน เช่น คุณสมบัติทางทรัพย์สิน ทางสติปัญญาความสามารถ เป็นต้น ความไม่มีศรัทธาในความสามารถที่จะใช้เหตุผลของคนส่วนมากนี้ ทำให้อริสโตเติลเชื่อว่าฝูงชนที่มีภัยเหนือกว่าคนอื่น ๆ ทางด้านจำนวนแต่เพียงอย่างเดียวจะกลายเป็นฝูงชนบ้าคลั่ง (mob)

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

ที่ถูกชักนำโดยพวกดีแต่พูดปลุกกระดมโดยไม่รับฝึชชอบ ขาดเหตุผลแบบที่เรียกว่า พวกเดมาโก๊ก (Demagogues) ได้ง่าย และทำให้การปกครองขาดเสถียรภาพ เหตุที่อริสโตเติลมีความเห็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะเหตุว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของกรีกโบราณนั้นยังไม่มีการศึกษาเพราะยากจน และเพราะยากจนขาดการศึกษาจึงไม่สามารถจะให้ความสนใจศึกษากิจการบ้านเมือง และไม่มีความสามารถที่จะปกครองได้²¹

ในขณะเดียวกัน อริสโตเติลพูดถึงรูปการปกครองที่เรียกว่า โพลิตี (Polity) โพลิตีเป็นทางสายกลาง ซึ่งมีลักษณะทั้งที่เป็นประชาธิปไตยและคณาธิปไตย ประชาธิปไตยนั้นได้กล่าวแล้วว่าอริสโตเติลเห็นว่าดีแต่จำนวน และคนจำนวนมากอาจช่วยในการป้องกันการใช้อำนาจของคน ๆ เดียว หรือกลุ่มคนเพื่อหาประโยชน์เฉพาะคน ๆ เดียว หรือเฉพาะกลุ่มคนได้ แต่การปกครองจะระส่ำระสายง่าย เพราะมวลชนจำนวนมากไม่รู้จักรูปการปกครอง ส่วนคณาธิปไตยนั้นก็ป็นรูปการปกครองที่ถือเอาแต่คุณสมบัติทางการเป็นเจ้าของทรัพย์สินแต่เพียงอย่างเดียว คนกลุ่มน้อยที่มีทรัพย์สินมักจะปกครองเพื่อผลประโยชน์เฉพาะพวกพ้องที่มีทรัพย์สินรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม รูปการปกครองที่ดีที่สุดจึงเป็นแบบสายกลาง คือคนจำนวนมากมีอำนาจพอที่จะคอยตรวจตราป้องกันการที่ผู้ปกครองจะใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม แต่คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นผู้ปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น จะต้องมืข้อจำกัดบ้าง เช่น ข้อจำกัดและหลักเกณฑ์ทางการมีทรัพย์สิน แต่ก็ต้องไม่มากเกินไปนัก สังคมที่มีชนชั้นกลางมาก ไม่มีคนรวยเกินไป และไม่มีคนจนมากจนเกินไป เป็นสังคมที่จะมีรูปการปกครองสายกลางแบบโพลิตีได้ดีที่สุด²²

การปกครองที่ดีในความเห็นของอริสโตเติลนั้นจะต้องมีลักษณะทั่วไป 3 ประการด้วยกันคือ

1. เป็นการปกครองที่ผู้ใช้อำนาจปกครองไม่ว่าจะเป็นบุคคลเพียงอย่างเดียว กลุ่มบุคคลหรือคนส่วนมากมุ่งส่งเสริมผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว
2. เป็นการปกครองที่ผู้ใช้อำนาจยึดหลักกฎหมายในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ไม่ใช้ทำการโดยอำเภอใจ ตามอารมณ์
3. เป็นการปกครองที่ได้รับความยินยอมจากประชาชนโดยสมัครใจ ไม่ใช่มีอำนาจอยู่ได้ด้วยกำลังโดยใช้กำลังหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลังแต่เพียงอย่างเดียว

จะเห็นได้ว่าลักษณะสามประการนี้ยังคงอยู่เป็นพื้นฐานสำคัญของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยในสมัยใหม่เช่นกัน จะต่างกันในเรื่องที่ว่า ในนครรัฐกรีกโบราณสมัย

²¹ เรื่องเดียวกัน.

²² เรื่องเดียวกัน.

อริสโตเติลนั้นไม่ให้สิทธิทางการเมืองแก่ประชาชนกว้างขวางเท่ากับในสมัยปัจจุบัน กล่าวอีกทางหนึ่ง อริสโตเติลไม่ได้เห็นความสำคัญของความเสมอภาคทางการเมืองโดยไม่จำกัดชนชั้น ฐานะทางเศรษฐกิจ และเพศ ในนครรัฐกรีกโบราณนั้น แม้จะมีประชาธิปไตยโดยตรงก็ตาม แต่ผู้ที่มีสิทธิในการออกเสียงตัดสินเลือกผู้ปกครองหรือตัดสินปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ มีเฉพาะบุคคลที่เป็นพลเมืองเท่านั้น ผู้ที่เป็นทาส ไม่มีสิทธิ์ดังกล่าว นอกจากนี้ผู้หญิงก็ไม่ได้รับสิทธิทางการเมืองแม้จะไม่ใช่ทาสก็ตาม ในประการต่อมา ประชาธิปไตยของนครรัฐกรีกโบราณเป็นประชาธิปไตยโดยตรง ผิดกับในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีประชาธิปไตยโดยตัวแทนของประชาชน (Representative Government) ในประการสุดท้าย ประชาธิปไตยโดยตรงของนครรัฐกรีกโบราณไม่มีการแบ่งแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจเนื่องจากนครรัฐเป็นชุมชนขนาดเล็กที่มีประชาชนไม่เกินหนึ่งหมื่นคน อำนาจในการออกกฎหมายและตัดสินคดีจึงอยู่ที่ประชาชนในการประชุมร่วมกันโดยตรง

พื้นฐานของแนวความคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่

แนวความคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 17 เมื่อพ้นสมัยกลาง (Middle Ages) และเข้าสู่สมัยเรอเนซอง (Renaissance) และยุคฟื้นฟูปฏิรูป (Reformation) ความคิดเกี่ยวกับมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ความเชื่อและศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ที่จะใช้เหตุผลการมองโลกในแง่ดี และการสนับสนุนเสรีภาพทางการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นเป็นลักษณะเด่นของกระแสความคิดในยุคใหม่นี้ พื้นฐานสำคัญของแนวความคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ²³

1. การมีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ในสติปัญญา การรู้จักใช้หลักเหตุผล การยึดหลักเหตุผลด้วยวิธีการทดสอบค้นหาตามแบบวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการมองมนุษย์ในแง่ดีว่าสามารถร่วมมือกันทำงานเพื่อความสุขส่วนรวม ได้ความคิดในเรื่องเหตุผลนี้มาจากข้อคิดเห็นของจอห์น ล็อก (John Locke) ที่ว่า ความรู้ทั้งหลายห้วงปวงของคนเราได้มาจากประสบการณ์ในโลกนี้ไม่มี ความจริงอันเดียวที่เป็นสัจธรรมสมบูรณ์แบบ (Absolute Truth) แต่สิ่งที่เราเรียกว่า “ความจริง” นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ มีลักษณะชั่วคราว และขึ้นอยู่กับตรวจสอบดูว่าเป็นจริงหรือไม่ มิใช่ยึดมั่นอยู่ว่าเป็นความจริงตลอดกาลโดยไม่ตั้งข้อสงสัยตามแนวคิดนี้ ความจริงที่ต้องการค้นหาในการศึกษาธรรมชาติและมนุษย์ในสังคมนั้นเป็นการกระทำที่ไม่มีที่สิ้นสุด

²³ กมล สมวิเชียร, **ประชาธิปไตยกับสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 30.

ความรู้หรือสิ่งที่เรียกขานกันว่า “ความจริง” ในปัจจุบันเป็นเพียงสิ่งที่เป็นไปได้ (Probable) ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปได้เมื่อมีการค้นคว้าหาข้อมูลมากขึ้น²⁴

ความคิดเกี่ยวกับมนุษย์ที่ว่ามนุษย์มีความสามารถที่จะคิดได้ หาเหตุผลได้นั้น ไม่ใช่ความคิดใหม่ ในศาสนาพุทธ พระสมณโคดมที่เคยได้กล่าวไว้ว่าคนนั้นเป็นเวไนยสัตว์ คือ สัตว์ที่สามารถสั่งสอนได้ เรียนรู้ได้ ซึ่งก็ย่อมจะหมายความว่าสอนได้ก็เพราะรู้จักคิด และการรู้จักคิดก็หมายถึงการรู้จักหาเหตุผลนั่นเอง ในสมัยกรีกโบราณ ทั้งเพลโตและอริสโตเติลก็ไม่เคยปฏิเสธความคิดที่ว่ามนุษย์รู้จักคิดและหาเหตุผล แต่เพลโตและอริสโตเติลได้จำกัดวงแคบว่ามนุษย์บางพวกเท่านั้นที่สามารถคิดและรู้จักใช้เหตุใช้ผล เช่น ผู้ปกครอง หรือ ประชาชน แต่สำหรับประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป หรือทาสนั้น ทั้งเพลโตและอริสโตเติลไม่ได้ให้ความเชื่อในสติปัญญาของคนเหล่านี้เลย ลักษณะพิเศษของแนวความคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่ต่างไปจากความคิดเกี่ยวกับมนุษย์ในสมัยก่อน ๆ นั่นก็คือการมีความเชื่อมั่นอย่างมากเป็นพิเศษในความสามารถสติปัญญาของมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป ไม่จำกัดชนชั้น เพศหญิงฐานะทางเศรษฐกิจว่ารู้จักใช้เหตุใช้ผลด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีคนอื่นมาตัดสินใจให้²⁵

2. ความเชื่อในความเป็นอิสระและเสรีภาพของมนุษย์ จากความคิดที่ว่ามนุษย์รู้จักใช้เหตุผลและการค้นหาสิ่งที่พึงปรารถนาในการใช้ชีวิตรวมกัน โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนอาศัยการพิจารณาตามหลักเหตุผลนี้ ทำให้เกิดความเชื่อในความเป็นอิสระและเสรีภาพของมนุษย์ ความเป็นอิสระหมายถึงความสามารถที่จะเลือกใช้ชีวิต กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ด้วยตนเอง โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจบงการของบุคคลอื่น เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถที่จะใช้เหตุผลในการเลือกตัดสินใจตกลงใจนี้ ย่อมหมายถึงการที่ทำให้คนเราต้องผูกพันรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำลงไปแล้วด้วย²⁶

วิธีการหาข้อเท็จจริงโดยถือหลักการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดการสนับสนุนที่จะยอมให้คนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังพิจารณาอยู่ เสนอข้อเท็จจริง เหตุผล และความเห็นส่วนตัวอย่างเต็มที่ก่อนที่จะมีการร่วมกันตัดสินใจตกลงใจในปัญหานั้น ๆ จากหลักข้อนี้ จึงเกิดความคิดที่สนับสนุนเสรีภาพทางด้านต่าง ๆ เช่น เสรีภาพในการเลือกใช้ชีวิต การรวมกลุ่ม

²⁴ เรื่องเดียวกัน.

²⁵ เรื่องเดียวกัน.

²⁶ เรื่องเดียวกัน.

จัดตั้งเป็นสมาคม ฯลฯ เสรีภาพในความเห็นของรูโซ (Rousseau) เป็นธาตุแท้ของความเป็นคน ดังที่รูโซเขียนไว้ในหนังสือ The Social Contract²⁷ ว่า

“ การสละละทิ้งเสรีภาพเท่ากับเป็นการสละละทิ้งความเป็นคน เท่ากับการยอมเสียสิทธิของมนุษยชน และแม้แต่หน้าที่ของเรา การสละละทิ้งเช่นนี้เป็นการขัดต่อธรรมชาติของมนุษย์ การที่นำเอาเสรีภาพทั้งหลายออกไปจากเจตจำนงของคนก็เท่ากับการนำเอาศีลธรรมออกไปจากการกระทำของคนนั่นเอง”

สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ให้ความสำคัญแก่อิสระเสรีภาพของมนุษย์มาก ใน On Liberty มิลล์ได้แยกกิจกรรมของคนออกเป็นสองประเภท คือ เรื่องที่เป็นส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อแต่ละบุคคลเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น กับเรื่องที่อยู่ภายนอกตัวคนคือความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคน ซึ่งการกระทำของคน ๆ หนึ่งมีผลกระทบต่อบุคคลอื่น มิลล์มีความเห็นว่าสำหรับเรื่องประเภทแรกนั้นสังคมหรือรัฐไม่มีสิทธิใด ๆ ทั้งสิ้นที่จะเข้าไปแทรกแซงชีวิตส่วนตัวของบุคคล และก็มีสิทธิที่มีเงื่อนไขในการเข้าไปแทรกแซงในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หลักเกณฑ์ที่สังคมใช้เป็นเครื่องตัดสินว่าควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับชีวิตทางสังคมหรือไม่ นั่นก็คือหลักของอรรถประโยชน์ (Utility) หรือหลักการให้ความสุขมากที่สุด จะเห็นได้ว่าความคิดของมิลล์นี้มีรากฐานจากความเชื่อว่าคนทุกคนรู้จักเหตุผล รู้จักว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรไม่ดี อะไรเป็นผลประโยชน์ของตัวเอง อะไรที่จะทำให้ตนมีความสุขมากที่สุด ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจึงเป็นผู้ที่ตัดสินได้ดีที่สุดว่าผลประโยชน์ของเขาคืออะไร อยู่ที่ไหน จะได้มาอย่างไรโดยไม่ต้องมีผู้อื่นหรือรัฐเข้ามาบงการแทรกแซง ความเชื่อเช่นนี้ก็เท่ากับว่ามิลล์ถือว่านอกจากบุคคลแต่ละคนจะรู้ผลประโยชน์ของตัวเองที่สุดกว่าคนอื่นแล้วยังหมายความว่าบุคคลนั้นเป็นเพียงผู้เดียวที่จะสามารถตัดสินใจได้ว่าอะไรดีหรือไม่ดีสำหรับเขาทั้งนี้ เราจะเห็นได้ว่าแนวความคิดพื้นฐานประชาธิปไตย เช่น ของมิลล์นี้ได้ให้ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในสติปัญญาของมนุษย์ที่จะรู้จักใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจของตนเองอย่างมากมาย²⁸

มิลล์สนับสนุนเสรีภาพทางความคิดและการถกเถียงแสดงความคิดเห็นมากกว่านักคิดคนอื่นใด เขาได้เขียนไว้ว่า “ถ้าคนทั้งหมดยกเว้นคน ๆ เดียวมีความเห็นอย่างเดียวกัน แต่คนเพียงคนเดียวมีความเห็นแตกต่างกันออกไป คนทั้งหมดก็ไม่มีสิทธิที่จะอ้างไม่ให้คน ๆ นั้นออก

²⁷ ธานีินทร์ กรัยวิเชียร, **ระบอบประชาธิปไตย**, อ่างแล้ว, หน้า 18.

²⁸ John Stuart Mill, **Comparative Political Institutes**, อ้างใน ธานีินทร์ กรัยวิเชียร, **ระบอบประชาธิปไตย**, อ่างแล้ว, หน้า 18.

ความเห็นเช่นเดียวกันกับในกรณีของคน ๆ เดียวมีอำนาจมากที่ไม่อาจอ้างสิทธิที่จะไม่ให้ผู้อื่นออกความเห็นได้

แนวความคิดดังกล่าวนี้ จึงสนับสนุนให้มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เช่น เสรีภาพทางการพูด ทางการพิมพ์ เพราะการแสดงความเห็นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นวิธีการที่มีประโยชน์สำหรับการเพิ่มพูนความรู้ การแข่งขันระหว่างความคิดเห็นแนวทางต่าง ๆ ย่อมช่วยให้ค้นพบสังจธรรมและขจัดความผิดพลาดออกไปได้

3. การยอมรับให้ความเท่าเทียมกันของคน ความเท่าเทียมหรือความเสมอภาคนี้ไม่ได้หมายถึงความเท่าเทียมกันทางสติปัญญาหรือกายภาพแต่เป็นความเสมอภาคตามกฎหมายและทางการเมือง คนทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ควรมีสหิทธิเสรีภาพทางการเมืองและ โอกาสต่าง ๆ ที่จะใช้ชีวิตในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ กำเนิด เพศ หรือฐานะทางเศรษฐกิจ - สังคม ความเสมอภาคนี้หมายถึงการได้รับโอกาสในการแสวงหาการศึกษา การทำงานที่เท่าเทียมกันด้วย

4. อำนาจอสูสุดในการปกครอง ในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของสังคมอยู่ที่ปวงชนมาจากปวงชน (Popular Sovereignty) เมื่อมีการเสนอความคิดที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนย่อมมีความหมายว่าประชาชนก็คือรัฐนั่นเอง แต่ก็ไม่ได้อาหมายความว่าทุกคนจะต้องตัดสินใจทุก ๆ เรื่องโดยตรง แต่มีการมอบอำนาจให้กับตัวแทน เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือองค์การเช่น ศาล เป็นผู้ใช้อำนาจ โดยประชาชนเป็นผู้กำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจนั้น ว่าในเรื่องใดบ้างที่ตัวแทนจะกระทำได้ เรื่องใดที่ทำไม่ได้ มีเงื่อนไขอย่างไร มีกำหนดเวลานานเท่าใด ผู้ใช้อำนาจแทนนั้นมีความรับผิดชอบอย่างไร

สถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นกลไกของรัฐจึงมีอยู่เพื่อรับใช้บุคคลที่มารวมกันอยู่ในสังคม คนเข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลก็เพราะเขาคิดว่ารัฐบาลจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เขามีชีวิตที่ดีกว่าแต่ก่อน มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีหลักประกันสิทธิเสรีภาพ แทนที่จะเป็นไปในลักษณะของความคิดบางประเภท เช่น ฟาสซิสต์ที่ว่ารัฐเป็นนาย ประชาชนต้องรับใช้รัฐ แนวความคิดประชาธิปไตยมีรากฐานจากความเชื่อแบบเสรีนิยมที่รักเสรีภาพส่วนบุคคลเคารพในสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล บทบาทและอำนาจของรัฐจึงจะต้องมีอยู่อย่างจำกัด รัฐควรปล่อยให้เอกชนทำกิจการและดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เอง โดยเข้าแทรกแซงน้อยที่สุด รัฐจะเข้าแทรกแซงในวิถีชีวิตและการจัดระเบียบสังคมก็ต่อเมื่อกิจการนั้นเอกชนไม่สามารถทำได้เองและจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากขึ้นเท่านั้น

การที่รัฐบาลปกครองประเทศโดยอาศัยหลักเกณฑ์บางอย่าง ซึ่งได้มีการตกลงยอมรับกันเท่ากับเป็นการขีดวงจำกัดอำนาจของรัฐบาล เช่นนี้เรียกได้ว่าเป็นการปกครองโดยหลัก

กฎหมายไม่ใช่โดยบุคคล (Government of Law and not of men) รัฐบาลที่ดีที่ถูกต้องและมีความชอบธรรมตามแนวความคิดประชาธิปไตยนั้นจะต้องทำการปกครองและใช้อำนาจได้เจือจาง และข้อจำกัดตามที่ระบุไว้ในข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งอาจจะเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือกฎหมายประกันเสรีภาพต่าง ๆ ตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติก็ได้

“รัฐธรรมนูญเป็นผลลัพธ์ของภาวะแห่งจิตใจ” ฉันทานุมัติหรือความยินยอมพร้อมใจอุดมคติหรือความเข้าใจว่า รัฐบาลกับประชาชนใครควรจะมืบทบาอย่างไร หัวใจของรัฐธรรมนูญอยู่ที่ทุกฝ่ายพร้อมที่จะรับข้อกำหนดหรือกติกาซึ่งเป็นการจำกัดอำนาจหรือเสรีภาพของตน เพื่อเป็นหลักประกันให้ความสัมพันธ์ ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของอุดมคติร่วมกันนั้น ราบรื่นยั่งยืนนานเป็นประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม รัฐธรรมนูญเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้รับมอบอำนาจจะต้องใช้อำนาจ ด้วยความระมัดระวังภายในขอบเขตที่จำกัดเสรีภาพ เป็นสมบัติของประชาชนที่รัฐบาลจะต้องพิทักษ์รักษามิให้บั่นทอน

5. อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอม (Consent) ของประชาชน

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ การปกป้องสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ โดยรัฐบาลที่มาจากความยินยอมของคนในสังคม เพื่อดำเนินการปกครองตามจุดมุ่งหมายอย่างเดียว คือ การคุ้มครองสิทธิด้านต่าง ๆ ที่คนมีมาแต่เดิมก่อนที่จะเข้ามายอมอยู่ใต้อำนาจการปกครองนี้ มีที่มาจากทฤษฎีว่าด้วยกฎธรรมชาติ (Natural Law)

ทฤษฎีว่าด้วยกฎธรรมชาตินี้มีความเห็นว่า มนุษย์เรานั้นไม่สามารถจะรักษาสิทธิที่มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติ (State of Nature) ได้ เพราะในสภาวะธรรมชาตินั้นต่างคนต่างต้องอาศัยกำลังอย่างเดียวในการรักษาสิทธิของตนไว้ ผู้ที่แข็งแรงมีกำลังมากกว่าอาจจะไปทำลายสิทธิของผู้ที่อ่อนแอกว่า ข้อบกพร่องที่มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติ ก็คือการขาดองค์กร เช่น กฎหมาย เจ้าหน้าที่ศาล ที่จะช่วยคุ้มครองป้องกันผู้ที่ผู้ถูกต้องแต่ถูกข่มเหงรังแก ดังนั้นเพื่อประกันความมั่นคงของสิทธิส่วนบุคคลนี้ คนจึงมาร่วมกันทำสัญญาประชาคม (Social Contract) ขึ้นเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างกัน ในการก่อตั้งสังคมและจัดตั้งผู้ปกครอง การมาร่วมกันเป็นสังคมนี้อาจจะช่วยให้แต่ละคนสามารถรักษาสิทธิของตนได้ดีกว่าที่จะอยู่นอกสังคม คือต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างระวังรักษาปกป้องสิทธิของตนเอง

ลึกลับเห็นว่า ศีลธรรม ความถูกต้อง ก่อให้เกิดกฎหมายไม่ใช่มีกฎหมายแล้ว

มนุษย์จึงมีศีลธรรม มีความรู้สึกผิดชอบ สิ่งที่เป็นความดีงาม ความถูกต้องนั้น มีอยู่แต่ดั้งเดิมแล้ว ตามธรรมชาติก่อนที่จะมีการตรากฎหมายเสียอีก กฎหมายเพียงแต่ย้ำและประกันความดีงาม ศีลธรรมความถูกต้องไม่ให้เกิดการล่วงละเมิดได้เท่านั้น ทางด้านสิทธิก็เช่นกัน สิทธิสำคัญ ๆ เช่น สิทธิในชีวิตในทรัพย์สินนั้นมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ สังคมหรือรัฐที่จัดตั้งขึ้นไม่ได้ก่อให้เกิดสิทธิ ดั้งเดิมขึ้นมา แต่คนทุกคนนำคิดตัวมาด้วยเมื่อมารวมกันอยู่ในสังคม สังคมและรัฐบาลเกิดขึ้นเพื่อ เป้าหมายสำคัญอย่างเดียวกันคือ การปกป้องคุ้มครองสิทธิเหล่านี้ สังคมเกิดขึ้นจากความยินยอมของ สมาชิกที่เข้ามารวมกันอยู่ในสังคม อำนาจทางสังคม หมายถึงสิทธิในการออกกฎหมายที่มี บทลงโทษ เพื่อประโยชน์ในการจัดการและปกป้องคุ้มครองทรัพย์สิน และเพื่อนำเอากำลังจาก ชุมชนนั้นมาใช้ในการนำกฎหมายไปปฏิบัติ แต่ทั้งนี้หมดจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม

อำนาจเช่นนี้จะมีขึ้นได้ก็โดยได้รับความยินยอมเท่านั้น แต่ความยินยอมนี้อาจ ให้โดยปริยายก็ได้ และจะต้องเป็นความยินยอมของบุคคลแต่ละคนเพื่อประโยชน์ของเขาเอง

ดังนั้น อำนาจทางสังคมจะไม่มีสิทธิอื่นใดที่นอกเหนือไปจากสิทธิที่บุคคลแต่ละ คนมอบให้มาเพื่อปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของเขา

อำนาจทางนิติบัญญัติ และอำนาจทางการบริหารของรัฐบาลที่ใช้ในการปกป้อง คุ้มครองทรัพย์สินจึงไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากสิทธิตามธรรมชาติของบุคคลแต่ละคนซึ่งยอมสละ ให้แก่ชุมชนหรือให้แก่สาธารณะ และที่ยอมสละให้ไปนั้นก็เพราะเหตุที่ว่า การยอมชุมชน หรือรัฐบาลผู้ใช้สิทธิตามธรรมชาติแทนตนนั้น เป็นวิธีการที่ดีกว่าในการปกป้องรักษาสิทธิดั้งเดิม ตามธรรมชาติซึ่งต่างคนต่างต้องช่วยตัวเอง

นี่คือสัญญาดั้งเดิมที่มนุษย์เข้ามาอยู่รวมกันเป็นสังคมเดียวกัน ปัญหาก็คือ ลีอก ไม่ได้ชี้ให้เห็นโดยชัดเจนลงไปว่า สัญญาเช่นนี้ก่อให้เกิดสังคม หรือรัฐบาล เพราะตามความเห็น ของลีอกแล้ว สังคมกับรัฐบาลไม่ใช่สิ่งเดียวกัน เขาเคยกล่าวไว้ว่าการปฏิบัติที่ล้มล้างรัฐบาลนั้น ไม่ได้หมายความว่าได้ล้มเลิกสังคม ซึ่งรัฐบาลนั้นเคยปกครองอยู่ไปด้วย แต่การที่เขาถือว่า บุคคลสละสิทธิตามธรรมชาติให้แก่สาธารณะน่าจะหมายถึงรัฐบาลด้วย

เรื่องการทำสัญญาประชาคมนี เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นทางนามธรรมไม่มี หลักฐานปรากฏในประวัติศาสตร์ว่า เมื่อใดที่คนกลุ่มใดเริ่มมามีข้อตกลง มีสัญญากันอย่างเป็นทางการ แต่ความคิดเรื่องนี้มีอยู่เพื่อชี้ให้เห็นรากฐานสำคัญของการมีรัฐบาลว่า รัฐบาลที่มีความชอบธรรม มีความถูกต้องนั้นได้แก่รัฐบาลที่ประชาชนได้ให้ความยินยอมในการปกครองโดย สมจริตใจ ไม่ใช่ยอมอยู่ใต้อำนาจเพราะผู้มีอำนาจมีอยู่ก่อนเราเกิดแล้ว ดังนั้น การให้ความยินยอม ในรูปของการมีรัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศที่มาจาก การเลือกตั้งเป็นระยะ ๆ ไป จึงเป็นการ ทบทวนการมอบอำนาจทางการปกครองโดยชนรุ่นต่าง ๆ นั่นเอง

จะเห็นได้ว่าตามแนวความคิดดังกล่าวนี้ มนุษย์เรานั้นมีอิสระเสรีตามธรรมชาติอยู่แล้ว การที่เราจำกัดความเป็นอิสระ โดยสร้างสิ่งที่เรียกว่ารัฐบาลขึ้นมานั้นก็ไม่ใช่เพื่ออะไรอื่นนอกจากต้องการให้สิ่งที่เราสร้างขึ้นมาขึ้นมานั้น เป็นเครื่องมือในการช่วยให้เราสามารถคงความเป็นอิสระหรือรักษาสิทธิดั้งเดิมไว้ได้ ไม่ใช่สร้างรัฐบาลเพื่อมาลิดรอนสิทธิของเรา ดังนั้นบรรดานักคิดตามทฤษฎีของล๊อค จึงพยายามที่จะประกันสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลไว้ให้มากที่สุด และพยายามให้รัฐบาลมีอำนาจน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากความคิดดังกล่าวนี้พอจะสรุปได้ว่าอำนาจทางการปกครองของรัฐบาลเกิดขึ้นจากการให้ความยินยอมของประชาชนผู้ถูกปกครอง การให้ความยินยอมเท่ากับเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับกำลัง (Force) หรืออำนาจ (Power) อำนาจอันชอบธรรม (Authority) จึงเป็นสิทธิที่จะออกคำสั่งและสิทธิที่จะได้รับการเชื่อฟังด้วย ซึ่งต่างกับอำนาจ (Power) ซึ่งหมายถึงความสามารถที่จะบังคับให้ยอมทำตามไม่ว่าจะด้วยวิธีการใช้กำลังหรือขู่ว่าจะใช้กำลังเป็นการยอมทำตามคำสั่งนั้น โดยไม่มีทางเลือกและโดยไม่สมัครใจ แต่การได้รับความยินยอมจากผู้อยู่ใต้ปกครองเท่ากับการเพิ่มสิทธิให้กับผู้ปกครองที่จะออกคำสั่ง ล๊อคเองได้ย้ำไว้อีกว่า ผู้ปกครองนั้นจะครองอำนาจอยู่ได้ไม่ใช่เพราะอ้างอิงการจากสวรรค์ อ้างขนบธรรมเนียมประเพณี หรือโดยมีกำลัง แต่อยู่ในอำนาจโดยการที่ประชาชนให้ความยินยอมด้วยความเต็มใจ และประชาชนเท่านั้นที่จะเป็นผู้ตัดสินชะตากรรมของรัฐบาล

รุสโซกล่าวด้วยคำที่คล้ายกับแนวความคิดของล๊อคว่า “ผู้ที่แข็งแกร่งที่สุดไม่อาจจะแข็งแรงพอที่จะเป็นนายได้ตลอดไป เว้นเสียแต่ว่า เขาจะเปลี่ยนกำลังมาเป็นสิทธิ และการเชื่อฟังมาเป็นหน้าที่” และ “อำนาจทั้งปวงมาจากพระเจ้าเป็นเจ้า แต่ความเจ็บป่วยทุกข์ยากทั้งหลายก็มาจากพระเจ้าเป็นเจ้าเช่นกัน นี่หมายความว่าเราจะถูกห้ามมิให้เรียกแพทย์มารักษาหรือถ้าข้าพเจ้าบังเอิญไปพบกับฝูงโจรที่ชายป่า ข้าพเจ้าจะไม่เพียงแต่ยอมให้กระเป๋าสเงินเพราะถูกบังคับเท่านั้น หรือ ปืนที่โจรที่ถืออยู่ในมือก็เป็นอำนาจอย่างหนึ่งเช่นกัน”

เราขอมอบรับเสียเถิดว่า กำลังนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดสิทธิและเราจะต้องยอมเชื่อฟังก็เฉพาะแต่อำนาจอันชอบธรรมเท่านั้น

6. สิทธิในการคัดค้านและล้มล้างรัฐบาล (The right to dissent, the right to revolt) เนื่องจากรัฐเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ช่วยให้คนในสังคมบรรลุถึงความสุขสมบูรณ์และรัฐอยู่ได้ก็โดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองชีวิตทรัพย์สินเพื่อช่วยให้คนสามารถแสวงหาความสุขได้ ดังนั้นประชาชนจึงมีสิทธิเต็มที่ในการต่อต้านรัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว เมื่อใดที่ผู้ปกครองละเลยหรือไม่สามารถที่จะช่วยรักษาหรือส่งเสริมสิทธิต่าง ๆ ของคนในสังคมก็เท่ากับว่า

รัฐบาลหรือผู้ปกครองนั้นไม่ได้ทำหน้าที่อันควร เมื่อนั้นประชาชนย่อมมีสิทธิหรือเรียกได้ว่าเป็นหน้าที่ที่เดียวที่ละล้มล้างเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองเสียใหม่ ดังที่ลોકได้เขียนไว้ว่า

“เมื่อใดที่ผู้ออกกฎหมายพยายามที่จะแย่ง และทำลายสิทธิของประชาชน เท่ากับว่าผู้ออกกฎหมายนั้นนำตัวเข้าไปสู่สภาพสงครามกับประชาชน ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ประชาชนก็จะไม่ให้ความเชื่อฟังอีกต่อไป และมีสิทธิที่จะนำเอาเสรีภาพดั้งเดิมของเขากลับคืนมาใหม่ และด้วยการจัดตั้งสภาผู้แทนราษฎรใหม่ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้ความมั่นคงและปลอดภัยซึ่งเป็นจุดหมายในการเข้าอยู่ร่วมกันในสังคม”

ทัศนะของลોકที่ว่าจุดมุ่งหมายสำคัญ เพียงอันเดียว และเหตุผลเพียงอย่างเดียวของการมีรัฐบาล คือการปกป้องคุ้มครองรักษาสิทธิเสรีภาพของมนุษย์นี้ เป็นทัศนะที่ปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในคำประกาศอิสรภาพของชาวอเมริกันดังข้อความตอนหนึ่งว่า

“เมื่อใดรัฐบาลใดก็ตามได้กลายมาทำลายจุดมุ่งหมายเหล่านี้ย่อมเป็นสิทธิของปวงชนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงหรือจัดรัฐบาลนั้นเสีย และตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มีพื้นฐานสำคัญตามหลักการดังกล่าว และใช้อำนาจที่ประชาชนเห็นว่าเป็นไปเพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยและความสุขให้มากที่สุด”

ในขั้นนี้เราพอสรุปได้ว่า สิ่งที่ทำให้เกิดแนวความคิดทางประชาธิปไตยนี้ผูกพันอยู่กับความพยายามในการหาความสัมพันธ์อันเหมาะสม ระหว่างความเป็นอิสระของมนุษย์กับการใช้อำนาจใช้อำนาจของรัฐบาลนั่นเอง ลักษณะสำคัญของมนุษย์คือ ความต้องการอิสรภาพหรือการปฏิเสธที่จะถูกปกครอง ส่วนลักษณะสำคัญของรัฐบาลนั้นได้แก่ การอ้างสิทธิหรืออำนาจที่จะปกครอง

ปัญหาการขัดกันระหว่างการมีอำนาจกับความเป็นอิสระนี้เป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดแนวความคิดประชาธิปไตย เราต้องไม่ลืมว่าประชาธิปไตยนั้นไม่ใช่วิธีการปกครองที่เกิดขึ้นมาลอย ๆ เพราะก่อนที่จะมีวิธีการได้ก็จะต้องมีแนวความคิดและก่อนที่จะมีแนวความคิดที่จะกำหนดวิธีการ ก็จะต้องมีปัญหาเกิดขึ้นให้คิด

ปัญหานั้นคืออะไร ก็เป็นปัญหาที่เราได้กล่าวไว้แล้วว่าอะไรเป็นเหตุผลที่จะทำให้รัฐมีอำนาจในการปกครอง อะไรเป็นเหตุผลที่จะทำให้เราซึ่งมีอิสระเสรียอมรับอำนาจนั้น เชื่อฟังปฏิบัติตามอำนาจนั้น

ความคิดทำลายความคิดดั้งเดิม สภาพดั้งเดิมของสังคมที่มีอำนาจ รัฐตกอยู่ในมือของคน ๆ เดียวหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีว่า มนุษย์เรานั้นไม่อาจจะเป็นอิสระได้เลยตราบใดที่ยังต้องอยู่ภายใต้เจตนารมณ์ของผู้อื่น ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นบุคคลคนเดียวหรือเป็นกลุ่มบุคคล

แต่ถ้าคนเราปกครองตนเอง ถ้าเราเป็นทั้งผู้ออกกฎหมาย และผู้เชื่อฟังปฏิบัติตามกฎหมายนั้น เมื่อนั้นเราสามารถจะรวมประโยชน์ของการที่มีรัฐบาลกับอิสรภาพที่เรามีอยู่ได้

การปกครองเพื่อประชาชน (Rule for the people) นั้นไม่แตกต่างอะไรจากสภาพความเป็นทาสที่ได้รับความคุ้มครองปกป้องที่ดี (Benevolent Slavery) เมื่อใดที่คน ๆ หนึ่งมีส่วนร่วมในกิจการของรัฐในการปกครองของรัฐ เขาย่อมเป็นผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองไปพร้อม ๆ กัน ข้อผูกพันที่เขาจะยอมเชื่อฟังกฎหมายไม่ได้เกิดขึ้นจากเทวสิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ หรือเกิดจากอำนาจของชนชั้นสูงที่สืบทอดเป็นมรดกต่อ ๆ กันมา แต่เกิดจากเหตุที่ว่าเขาเองนั้นก็เป็นที่มาของกฎหมายซึ่งใช้ปกครองเขาอยู่ นั่นเอง ในขั้นนี้อาจมีผู้ตั้งคำถามว่าแล้วเราจะพิจารณาความเป็นอิสระของบุคคลแต่ละคน (Individual Autonomy) อย่างไรทุก ๆ คนอาจคิดว่าความเป็นอิสระแบบสุดโต่งก็ได้ คำตอบก็คือ ประชาธิปไตยพยายามทำให้ความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคล เป็นการกระทำร่วมกันของกลุ่ม (Collective Action) เช่นเดียวกับที่ปัจเจกบุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบเป็นผู้มีกฎหมายอยู่ในตัวเขาเอง และผูกพันตัวเขากับสิ่งที่เขาคิดว่าถูกต้อง สังคมซึ่งประกอบไปด้วยปัจเจกบุคคลที่มีความรับผิดชอบเป็นจำนวนมากก็สามารถที่จะผูกพันร่วมกันต่อกฎหมายที่ได้ร่วมกันออกและผูกพันร่วมกันต่อสิ่งที่ได้ตัดสินใจตกลงร่วมกันว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม

ดังนั้น รัฐบาลในรัฐประชาธิปไตยจึงไม่ผิดอะไรไปจากผู้รับใช้ประชาชนส่วนรวม มีหน้าที่นำเอากฎหมายที่ประชาชนส่วนรวมได้เห็นพ้องต้องกันไปปฏิบัติเท่านั้น

เมื่อเราทำความเข้าใจพื้นฐานของแนวความคิดทางประชาธิปไตยได้แล้วเช่นนี้ เราจะเห็นได้ว่า แนวความคิดนี้ (เช่นเดียวกับแนวความคิดอื่น ๆ) ก็มีความคิดเกี่ยวกับมนุษย์โดยเฉพาะเจาะจงลงไปเช่นกัน เราอาจเรียกได้ว่ามีสมมติฐานว่า มนุษย์จะเป็นอย่างนี้ ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับรัฐ และรัฐกับคนในสังคม จึงควรจะเป็นเช่นนั้น และวิธีการกลไกที่จะใช้ในการปกครองควรจะเป็นเช่นนั้น

ดังนั้น เมื่อเราพิจารณาสมมติฐานของแนวความคิดประชาธิปไตยโดยละเอียดแล้ว ก็จะช่วยให้เราเข้าใจได้ว่า ทำไมสังคมนิยมก็เป็นประชาธิปไตยได้และอนาธิปไตย (anarchism) ก็เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้ก็เพราะแนวความคิดต่าง ๆ นี้มีรากฐานทางแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์อย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันนั่นเอง

2.2.3 รูปแบบของประชาธิปไตย

รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะพิเศษ คือ ประชาชนใน แต่ละประเทศมีสิทธิ อำนาจ และโอกาสที่จะเข้าควบคุมกิจการทางการเมืองของประเทศหรือการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง ซึ่งมีผู้อธิบายรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังต่อไปนี้

ชัยยงค์ ชูรัตน์ ได้อธิบายรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถ
สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ²⁹ คือ

1. ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา

ประชาธิปไตยแบบนี้ประชาชนจะเลือกผู้แทนเพื่อไปทำหน้าที่ในสภานิติ
บัญญัติและผู้แทนเหล่านั้นจะทำการคัดเลือกบุคคลเพื่อไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) โดย
สภานิติบัญญัติจะทำหน้าที่ออกกฎหมายพร้อมๆกับการควบคุมการทำงานของคณะรัฐบาล สภาฯ
ซึ่งถือว่ามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจะมีอำนาจมาก

2. ประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี

ประชาธิปไตยแบบนี้ประชาชนจะเลือกสมาชิกสภานิติบัญญัติ และเลือก
ประธานาธิบดี (หัวหน้าฝ่ายบริหาร) โดยตรง และมีการถ่วงดุลย์อำนาจซึ่งกันและกัน ระหว่างฝ่าย
บริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ อธิบายไว้ว่า นักวิชาการโดยทั่วไปนั้น ยังนิยมจำแนก
ประชาธิปไตยออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ (1) ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ทาง
การเมือง (2) ประชาธิปไตยในฐานะ ของรูปแบบรัฐบาลหรือระบอบการปกครอง และ (3)
ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตหรือเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง (ดู “POLITICAL
CULTURE”) ของประชาชน ส่วนในเชิงทฤษฎี ดาห์ล Robert A. Dahl ได้จำแนกประชาธิปไตย
ออกเป็น 3 รูปแบบคือ ประชาธิปไตยแบบแมดิสัน (madisonian Democracy) ประชาธิปไตยของ
ปวงชน (Populistic Democracy) ซึ่งนับว่าเป็นประชาธิปไตยในอุดมคติ และประชาธิปไตยแบบโพลี
อาร์คี Polyarchical Democracy) เป็นทฤษฎีประชาธิปไตยที่สามารถเกิดขึ้นได้ในโลกของความ
เป็นจริง ในแง่ระบอบการปกครองหรือรัฐบาลแบบประชาธิปไตยนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 3
แบบ³⁰

1. ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy)
2. ประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy)
3. ประชาธิปไตยแบบผสมกึ่งรัฐสภากึ่งประธานาธิบดี

²⁹ชัยยงค์ ชูรัตน์, “บทบาทของครูผู้สอนในการเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในระดับ
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร”, **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2531, หน้า 55.

³⁰ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, “ประชาธิปไตย : เส้นทางเดินจากประชาธิปไตยโดยตรงสู่ประชาธิปไตย
แบบตัวแทน”, **รัฐศาสตร์สาร**, 24 (พฤศจิกายน 2546) : 4.

แคทท์ (Helena Catt 1999, 13-18) ในผลงานเรื่อง “Democracy in Practice.” ได้จำแนกประเภทของประชาธิปไตยเพื่อให้เห็นความแตกต่างของประชาธิปไตยยิ่งขึ้นเป็น 3 รูปแบบ³¹ คือ

1. ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) มีลักษณะสำคัญคือ ประชาชนออกเสียงลงมติเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับทางเลือกหรือปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ถูกหยิบยกหรือเสนอขึ้นมาพิจารณา

2. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เป็นระบอบที่เน้นให้ประชาชนปรึกษาหารือกันในทุกแง่มุมในทางเลือกหรือปัญหาที่จะต้องตัดสินใจ แล้วตกลงหรือตัดสินใจร่วมกันว่าจะเลือกหรือหาทางออกเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างไร

3. ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) เป็นระบบที่ทำให้ประชาชนเลือกตัวแทนขึ้นมา เพื่อให้ทำหน้าที่ตัดสินใจแทนพวกเขา เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากที่มีผู้อธิบายรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย สามารถสรุปได้ว่าการปกครองที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่คิดที่จะกอบโกยผลประโยชน์เพื่อส่วนตัวฝ่ายเดียว โดยอาจเป็นรูปแบบทางตรงที่ประชาชนออกเสียงลงมติเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับทางเลือกหรือปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ถูกหยิบยกหรือเสนอขึ้นมาพิจารณา หรือแบบทางอ้อมโดยให้ประชาชนปรึกษาหารือกันในทุกแง่มุมในทางเลือกหรือปัญหาที่จะต้องตัดสินใจ แล้วตกลงหรือตัดสินใจร่วมกันว่าจะเลือกหรือหาทางออกเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างไร หรือจะเป็นแบบตัวแทนที่ให้ประชาชนเลือกตัวแทนขึ้นมา เพื่อให้ทำหน้าที่ตัดสินใจแทนพวกเขา เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2.2.4 หลักการของประชาธิปไตย

จากความหมายและลักษณะของประชาธิปไตยจะเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติไม่ว่าประชาธิปไตยจะมีฐานะเป็นรูปแบบการปกครอง อุดมการณ์หรือวิถีชีวิตก็ตามอยู่บนรากฐานอันเดียวกันที่เรียกว่าหลักการประชาธิปไตย นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้เสนอหลักการขั้นพื้นฐานของประชาธิปไตยไว้ดังต่อไปนี้

³¹Helena Catt, **Democracy in Practice**, อ้างใน ชัยยงค์ ฐราวัฒน์, “บทบาทของครูผู้สอนในการเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, อ้างแล้ว, หน้า 53.

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้เสนอหลักการประชาธิปไตยไว้ 5 ประการ โดยสรุปได้ดังนี้³²

1. การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีการเลือกตั้งผู้ปกครองประเทศ โดยประชาชน การเลือกตั้งจะต้องกระทำบ่อยครั้ง และต้องเสรี ทั้งนี้เพราะต้องการให้ประชาชนได้มีโอกาสพิจารณาการบริหารของผู้ปกครองประเทศว่าเป็นไปตามความต้องการของประชาชนหรือไม่

2. การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องให้สิทธิทางการเมืองแก่ประชาชนในขอบเขตที่กว้างขวาง โดยเฉพาะสิทธิที่จะรวมตัวกันเพื่อจุดมุ่งหมายทางการเมือง

3. ประชาธิปไตยเป็นการปกครอง โดยเสียงของคนส่วนมาก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงสิทธิของคนส่วนน้อย

4. การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงเสรีภาพของประชาชน และจะต้องให้ประชาชนมีเสรีภาพได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ประชาชนก็ต้องรับว่าเสรีภาพจะต้องมีการจำกัด

5. ระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีความเท่าเทียมกันในการใช้สิทธิทางการเมือง ความเท่าเทียมกันตามกฎหมายและความเท่าเทียมกันตามศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของความเป็นมนุษย์ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้กล่าวถึงหลักการของระบอบประชาธิปไตยไว้ดังนี้³³

1. หลักอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน กล่าวคือประชาชนมีอำนาจในการเลือกผู้ปกครองของตนเอง มีอำนาจในการเลือกบุคคลเพื่อไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย และระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ด้วยตนเอง และเมื่อไม่พอใจก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นั้นย่อมแสดงว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดจริงๆ

2. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ การปกครองแบบประชาธิปไตยจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก เช่น การเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ต่างๆ ในสภานิติบัญญัติการเลือกผู้พิจารณาเพื่อไปทำหน้าที่ผู้บริหาร และยังต้องทำหน้าที่ควบคุม สอดส่องดูแลผู้ที่ตัวเองเลือกเข้าไปด้วยว่าได้ทำหน้าที่ต่างๆ เหล่านั้นอย่างไร

³²สุจิต บุญบงการและพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พหุติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 32.

³³กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, คู่มือการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2534), หน้า 11.

3. หลักเหตุผล กล่าวคือ นักประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นผู้มีเหตุผลยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เพราะตามธรรมชาติแล้วมนุษย์มีความคิด ความสามารถและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น ถ้าได้เปิดโอกาสให้แต่ละคนได้มีโอกาสแสดงเหตุผลของตนเอง การตัดสินใจก็จะมีโอกาสถูกต้องมากขึ้น ความสงบเรียบร้อยก็จะเกิดขึ้น

4. หลักความยินยอม กล่าวคือ ระบบประชาธิปไตยได้ต้องการใช้การบังคับหรือหลอกลวงแต่ต้องการให้บุคคลเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจ ดังนั้นเมื่อมีปัญหาหรือความปรารถนาสิ่งใดก่อนที่จะมีการปฏิบัติก็จะต้องให้ประชาชนให้การยินยอมหรือเห็นพ้องต้องกันก่อน

5. ความยินยอมเป็นการเห็นพ้องต้องกัน โดยให้บุคคลแต่ละคนมีเสรีภาพในการคิดและตัดสินใจของตนเองโดยเฉพาะความยินยอมพร้อมใจทำให้เกิดการกระทำด้วยความสมัครใจซึ่งจะเป็นผลโดยตรงที่จะทำให้เกิดความสงบเรียบร้อย

6. หลักการปกครองโดยถือเสียงข้างมาก กล่าวคือ ประชาธิปไตยจะต้องใช้มติของคนส่วนใหญ่เป็นแนวทางในการดำเนินการเพราะเป็นการปกครองโดยคนหมู่มาก แต่ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ

6.1 ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ได้อย่างเต็มที่

6.2 ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค

6.3 ต้องใช้หลักเหตุผล

6.4 ต้องไม่ละทิ้งความคิดเห็นหรือมติ

7. หลักนิติธรรมหรือหลักกฎหมาย กล่าวคือ ประชาธิปไตยนั้นไม่ว่าว่าคุณคนจะสามารถทำอะไรก็ได้ตามความต้องการของตนเองเสมอไป หากแต่จะต้องคำนึงถึงระเบียบกฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับของสังคม หรือสถาบันด้วยเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

8. หลักการปกครองที่รัฐบาลมีอำนาจจำกัด กล่าวคือในระบบประชาธิปไตยนั้นผู้ปกครองจะไม่มีอำนาจโดยเด็ดขาด และไม่สามารถที่จะทำอะไรก็ได้ตามอำเภอใจของตนเอง หากแต่ผู้ปกครองจะต้องทำตามเจตนารมณ์ของประชาชน ต้องทำตามกรรมแห่งกฎหมาย และทำตามคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับประชาชน

9. หลักความเสมอภาค กล่าวคือในระบบประชาธิปไตยนั้น บุคคลจะมีความเท่าเทียมกันหมดไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมอย่างไรก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสมอภาคกันในด้านสิทธิและเสรีภาพ สำหรับใครจะมีตามสามารถเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของแต่ละบุคคล

10. หลักศีลธรรม กล่าวคือ ในระบบประชาธิปไตยจะต้องตั้งอยู่บนหลักคุณธรรมด้วย คือ จะต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม หลักศีลธรรมนี้

มิใช่ว่านักประชาธิปไตยจะต้องถือศีลหากแต่จะต้องมีความรัก ความเมตตา และความกรุณา เพื่อที่จะให้ประโยชน์ต่อกับคนส่วนใหญ่

11. หลักเสรีภาพ กล่าวคือในระบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องให้โอกาสแก่บุคคล ได้มีโอกาสที่จะกระทำก็คือ การแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ภายใต้กรรมแห่งกฎหมายได้ว่าเป็นเสรีภาพทางการเมือง สังคม หรือเศรษฐกิจก็ตาม

12. หลักการประนีประนอม กล่าวคือ ระบบประชาธิปไตยต้องการให้มีการประนีประนอมในด้านความคิดเห็นและการกระทำด้วยการให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยเสรี ซึ่งน่าจะเป็นเรื่องที่จะช่วยให้สามารถหาข้อยุติได้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งยอมรับได้ด้วยเหตุผลนับว่าเป็นการประนีประนอมที่ดีที่สุด

13. หลักความสามารถในการพัฒนาตนเอง กล่าวคือ ระบบประชาธิปไตยเป็นระบบการแข่งขัน ซึ่งมีเหตุผล ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีเหตุผลที่ดีกว่าย่อมได้เปรียบ ดังนั้นนักประชาธิปไตยจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลาเพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้อื่นสามารถที่จะมองเห็นช่องทางในการแสดงเหตุผลที่เหนือกว่าเราได้เมื่อนั้นเราก็จะเสียเปรียบ

2.2.5 วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

จากการวิเคราะห์ความหมายของวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาพฤติกรรมในระบบประชาธิปไตย ได้มีผู้อธิบายวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยไว้ดังนี้

วิสุทธิ์ โปธิแทน ได้อธิบายวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยว่าเป็นวิถีชีวิตที่บุคคลอาจจะใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างมีเหตุผล มีเสรีภาพ และอย่างยุติธรรม เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในประเทศที่มีความเจริญทางด้านประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ มีลักษณะที่สำคัญคือ³⁴

1. การใช้เหตุผลด้วยการทดลองหรือทดสอบจากสภาพความเป็นจริง กล่าวคือประชาชนสามารถใช้เหตุผลในชีวิตประจำวันของคนได้ เช่น ทำไมคนถึงไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งน้อยหรือการหาเหตุผลว่าทำไมคนที่ได้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากเป็นคนที่มีการศึกษาดำและภูมิฐานะอยู่ในเขตชนบท เป็นต้น เหตุผลเหล่านี้สามารถทดลองหรือทดสอบจากสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวันได้

2. การให้ความสำคัญแก่บุคคล กล่าวคือในระบบประชาธิปไตย บุคคลทุกคนจะมีความสำคัญเพราะเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ดังนั้นบุคคลทุกคนจึงมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

³⁴วิสุทธิ์ โปธิแทน, **ประชาธิปไตยแนวคิดตัวแทนประชาธิปไตยในอุดมคติ**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 45.

ความรู้ ความคิด ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลจะมีความสำคัญต่อการพัฒนา
ระบบของสังคมให้มีการพัฒนาขึ้นทั้งนั้น หากแต่จะมีมากน้อยต่างกันเท่านั้น

3. ความเชื่อมั่นว่ารัฐเป็นแต่เพียงเครื่องมือเท่านั้น กล่าวคือ รัฐนั้นเป็นสภาพที่เป็น
นามธรรมรัฐไม่อาจดำเนินการกว้างๆ ได้ด้วยตนเองจำเป็นต้องอาศัยประชาชนเป็นกลไกที่สำคัญ
ในการดำเนินงาน ดังนั้นรัฐซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการดำเนินการเท่านั้น เพราะรัฐจะ
ดำเนินการอย่างใดย่อมขึ้นอยู่กับกลไกภายใน ซึ่งนั่นก็คือประชาชนนั่นเอง

4. การยึดถือหลักความสมัครใจ กล่าวคือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยจะไม่ใช้
วิธีการบังคับหากแต่ประชาธิปไตยจะใช้หลักการชักจูงใจเพื่อให้เกิดความสมัครใจ ซึ่งการจูงใจ
เพื่อให้เกิดความสมัครใจนั้นก็จะใช้หลักเหตุผลเป็นเครื่องมือในการจูงใจ

5. หลักที่เชื่อว่ามิถุนายนสูงสุดอยู่เหนือกฎหมายของรัฐ กล่าวคือ ในระบบ
ประชาธิปไตยจะต้องมีความเชื่อมั่นที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ประชาชนสามารถที่จะ
ออกกฎหมายระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ ได้ ระเบียบกฎหมายหรือข้อบังคับของรัฐใดที่ขัดแย้งกับ
หลักการหรือเจตนารมณ์ของประชาชนก็ย่อมสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขได้

6. ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับหลักการอภิปรายและหลักความยินยอม กล่าวคือในระบบ
ประชาธิปไตยต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการแสดงความคิดเห็นเพราะความเชื่อพื้นฐานที่ว่า
ประชาชนทุกคนมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการอภิปรายจะเป็น
การนำเหตุผลตามประสบการณ์ของตนมาหักล้างซึ่งกันและกัน และเมื่ออภิปรายยุติแล้วก็ต้องลง
มติและมีการยอมรับ

7. ตามสำนึกเกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีของบุคคล กล่าวคือในระบบ
ประชาธิปไตยจะต้องมีความสำนึกอยู่เสมอว่าบุคคลทุกคนมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันได้ว่าจะ
มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมแตกต่างกันเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้เราสามารถยอมรับได้ หาก
ไม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานตามสำนึกเช่นนี้แล้ว การยอมรับอาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้

8. การเคารพกฎหมายและกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ
ระบบประชาธิปไตยนั้นเป็นระบบเสรีเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถทำการหรือแสดงความคิดเห็นได้
อย่างเต็มที่ก็ตามแต่ก็ต้องยอมรับว่าประชาธิปไตยมีกฎหมาย และกติกา เช่น การลงคะแนนเสียง
การลงมติ การยอมรับ เป็นต้น กฎหมายและกติกาต่างๆเหล่านี้ต้องการพล ละเมตมิได้

9. ความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองกล่าวคือนักประชาธิปไตย
จะต้องมีความสำนึกอยู่เสมอว่าการมีส่วนร่วมเป็นหน้าที่ๆทุกคนจะต้องกระทำเพราะประชาธิปไตย
เป็นการปกครองโดยคนหมู่มากเพื่อมุ่งตอบสนองผลประโยชน์ให้แก่คนหมู่มาก ดังนั้น คนหมู่มาก
ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม หากได้เข้าไปที่ส่วนรวมก็มีใช่เป็นการปกครองโดยคนหมู่มาก

10. การฝึกหัดให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี กล่าวคือมีความหวังและมีศรัทธาว่าระบบประชาธิปไตยนั้นเป็นการปกครองที่สามารถให้ประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ได้แม้ในบางครั้งอาจจะดูล่าช้าไปบ้างแต่ก็ต้องยอมรับว่าความล่าช้านี้เป็นหนทางที่จะช่วยให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด

2.2.6 หัวใจของประชาธิปไตย

วิธีการของการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หมายถึง วิธีทางต่างๆ ที่ประชาชนสามารถดำเนินการปกครองตนเองได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมในทางอ้อมมากกว่า เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น การปกครองแบบประชาธิปไตยจำเป็นต้องอาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมาก การมีส่วนร่วมที่ว่านั้น ได้แก่

1. การใช้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ได้ว่าจะเป็นประชาชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มใหญ่ก็ตาม การเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายชุมชน สังคม ตลอดจนการแสดงออก ซึ่งความต้องการของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น การพูด การอภิปราย การเขียน การพิมพ์ เป็นต้น
2. การรวมกลุ่ม เช่นการรวมกลุ่มของผู้มีผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันรักษาและระวังผลประโยชน์ของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้การรวมกลุ่มยังทำให้กลุ่มมีอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มอื่นๆอีกด้วย
3. การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง จะทำให้พรรคการเมืองประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถหลากหลายซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนจะทำให้ได้ผู้แทนที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่จริงๆ การนอนหลับทับสิทธิจะทำให้บุคคลที่ต้องการผลประโยชน์ใส่ตัวเองและพวกพ้องเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ได้
5. การมีส่วนร่วมในการออกเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะในระบะที่มีการเลือกตั้งจะช่วยให้ได้คนที่มีความรู้ความสามารถจริงๆอย่างน้อยก็จะช่วยทำให้ประชาชนได้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาของผู้แทนนั้นๆ ได้อย่างแท้จริง

2.2.7 เงื่อนไขที่จะช่วยให้ประชาธิปไตยประสบความสำเร็จ

1. จะต้องมีการเห็นพ้องต้องกันในหลักการพื้นฐาน คือต้องยอมรับและมีความเชื่อมั่นร่วมกันว่าหลักการหรือแนวทางในระบบประชาธิปไตยเป็นหลักการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชนได้

2. จะต้องยอมรับการปกครองจากกลุ่มต่างๆที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนส่วนใหญ่ได้
3. จะต้องรู้จักรวมกลุ่มเพื่อรักษาสิทธิและประโยชน์ของบุคคล ซึ่งการรวมกลุ่มนี้จะต้องเป็นไปโดยบริสุทธิ์และยุติธรรม
4. จะต้องเข้าใจและยอมรับว่า บุคคลที่ดี รัฐบาลที่ดีอาจจะผิดพลาดได้โดยไม่เจตนา และพึงได้รับโอกาสที่จะแก้ไขในสิ่งที่แก้ไขในสิ่งที่ได้กระทำผิดไป
5. จะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันรักในความยุติธรรมและมีจิตใจกว้างขวางไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม
6. ต้องเป็นการปกครองโดยยึดหลักกฎหมาย กล่าวคือ ต้องทำตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ทำอะไรได้ตามอำเภอใจ
7. การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ จะต้องมีการปรับปรุงอาชีพและรายได้ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยมุ่งที่จะให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี ลดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยให้เหลือน้อยที่สุด
8. ความเจริญของสังคม ได้แก่ การลดปัญหาของสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การพนัน ปรับปรุง ความเจริญต่างๆ เช่น การวางผังเมืองเพื่อการขยายเมืองอย่างเป็นระบบ การปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสาร และให้มีการแบ่งงานกันระหว่างกลุ่มหรือสถาบันต่างๆ ของสังคม
9. การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองให้มั่นคง คือ ให้ประชาชนรู้จักวิถีชีวิตทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เช่น ความสำนึกในเรื่องความสำคัญของบุคคล สิทธิประโยชน์ของตัวเองและบุคคลอื่น รู้จักคิดใช้เหตุผล มีจิตใจกว้างขวางหนักแน่น รู้จักการประนีประนอม และหาทางออกโดยสันติ
10. การปรับปรุงและพัฒนาให้ประชาชนรู้จักการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ด้วยการกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจและเห็นคุณค่าในกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกัน เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นโดยชอบเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนรู้จักติดตามความเป็นไปของสังคมรวมตัว และการปฏิบัติงานขององค์การของรัฐ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เป็นสาธารณประโยชน์

2.2.8 การพัฒนาระบบประชาธิปไตย

การแก้ปัญหาสำคัญๆ ในระบบการเมืองของประเทศที่กำลังพัฒนา ภายใต้ระบบและโครงสร้างทางการเมืองการบริหารที่มีอยู่ ซึ่งมักจะถือกันว่าเป็นอยู่แล้วหรือไม่เป็นตัวปัญหา

ย่อมเป็นการผิดพลาด เพราะระบบและโครงสร้างดังกล่าวย่อมมีปัญหาอยู่ในตัวของมันเอง จึงเป็นการยากที่จะหวังให้ระบบการเมืองเช่นว่านี้ มีความสามารถที่จะไปแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาในด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคม เพราะระบบการเมืองเป็นระบบที่มีหน้าที่หลัก ในการกำหนดเป้าหมายให้แก่สังคม และนำสังคมไปสู่เป้าหมายปลายทางนั้น อาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้ว่า ความด้อยพัฒนาของระบบการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ย่อม เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแก้ปัญหาอื่น ๆ ของประเทศ ในลักษณะที่จะเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ ของประชาชนส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงต้องมุ่งแก้ระบบและโครงสร้างทางการเมืองการบริหารที่มีอยู่ ก่อนสิ่งอื่นใด มิฉะนั้นก็จะปรากฏว่า ยังไม่มีการแก้ปัญหา ยังไม่มีการตัดสินใจ ยังไม่มีการนำ นโยบายและแผนไปปฏิบัติ และยังไม่มีการกำหนดใด ๆ จากระบบการเมืองอยู่ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

ตลอดเวลาหกสิบปีเศษที่ผ่านมา มีการมุ่งเน้นในเรื่องวิธีการ (means) ของการเมือง การปกครองกันมากเกินไป จนไม่ค่อยคำนึงถึงเป้าหมาย (ends) ของระบบการเมืองการปกครองว่า มีไว้เพื่ออะไร และเพื่อใคร เพื่อคนส่วนน้อยหรือประชาชนส่วนใหญ่ เพราะประชาธิปไตยนั้น ย่อมต้องเป็นระบบการปกครองที่มีหลักการ วิธีการ และวัตถุประสงค์ในการปกครองที่ผูกพันอยู่ กับประชาชนส่วนใหญ่อยู่เสมอ แต่เรามักจะละเลยกันทั้งในด้านหลักการและวัตถุประสงค์ของ ประชาธิปไตยหากแต่สนใจเฉพาะเรื่องของวิธีการ ซึ่งก็เป็นประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย เป็นกันแต่ ในนาม หรือในรูปแบบที่ถูกบิดเบือนไป เมื่อระบบการเมืองที่มีอยู่ไม่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของ ประชาชนส่วนใหญ่แล้ว ระบบการเมืองดังกล่าวยังคงควรต่อการถนอมรักษาไว้อยู่หรือ เพราะ เหตุผลสำคัญของการมีรัฐขึ้นมาก็ได้แก่การจัดการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม นั่นเอง

จรรยา สุภาพ ได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาประชาธิปไตยไทย มีรากฐานมาจาก แนวความคิดดังต่อไปนี้³⁵

1. การยึดมั่นในผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่
2. ในการแก้ปัญหาใด ๆ คนกับระบบย่อมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญพอ ๆ กัน แต่ ฉะนั้นจะมุ่งเน้นเฉพาะระบบเป็นหลัก
3. การที่ระบบการเมืองการบริหารมีปัญหาอยู่ในตัวเองนั้นจะต้องมีกลยุทธ์และ มาตรการที่เน้นการแก้ปัญหา ทั้งจากภายในและจากภายนอกโดยมองเป็นระบบมากกว่ามองเป็น

³⁵จรรยา สุภาพ, ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย : เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์ การเมืองแผนใหม่, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2529), หน้า 22.

ส่วน ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องมุ่งไปที่โครงสร้างของสถาบันทางการเมืองระดับชาติ การแก้ปัญหาจากภายในระบบราชการเอง และการแก้ปัญหาจากพลังทางสังคมภายนอกกระบวนการเมือง การบริหารสิ่งเหล่านี้จะต้องทำควบคู่กันไป

4. การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้น ย่อมเกิดขึ้นได้จากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายชนชั้นนำหรือฝ่ายมวลชน หากเกิดขึ้นจากฝ่ายหลัง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นคงจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี แต่ถ้าเกิดขึ้นจากฝ่ายแรก การพัฒนาของสถาบันทางการเมืองระดับชาติคงจะต้องเริ่มขึ้นก่อน มิฉะนั้นจะมีการขัดแย้งกันเกิดขึ้น ไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไรก็ตาม ก็คงจะต้องมีกลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนาอื่น ๆ รองรับไว้ด้วย การแก้ปัญหาของระบบการเมืองการบริหาร คงยากที่จะบรรลุได้ ด้วยการมุ่งเน้นเฉพาะกลยุทธ์และมาตรการหนึ่ง มาตรการใด แต่เพียงอย่างเดียว ข้อสำคัญก็คือว่า เราจะต้องมีแนวทางแก้ปัญหาในอนาคต ไว้อย่างชัดเจนพอ ที่จะมุ่งไปในทิศทางใด จะต้องทำอะไรบ้างเพราะเท่าที่เป็นมานั้นเรายังไม่มีการเห็นพ้องต้องกันหรือมีอุดมการณ์ร่วมกันอย่างชัดเจนในเรื่องนี้นัก

5. ขณะเดียวกัน ระบบการเมืองการบริหารปัจจุบันก็จะต้องมีการแก้ประเด็นปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ควบคู่กันไปด้วย ทั้งในด้านการระดมทรัพยากรของสังคมมาใช้ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ด้านการกระจายทรัพยากรไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของสังคม และด้านการสนองตอบต่อความต้องการของสังคม เช่น การให้หลักประกันในสิทธิเสรีภาพของประชาชน การให้ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงราชการ การให้บริการสาธารณะ รวมทั้งการมีกลยุทธ์และมาตรการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาทั้งหลายที่มีอยู่ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตนั้นย่อมมีข้อควรพิจารณาคู่กันไปอยู่สองประการคือ สิ่งที่ยังปรารถนากับสิ่งที่เป็นไปได้ แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงอาจแบ่งออกได้เป็นสองระยะคือ ระยะแรกภายใต้สภาพหรือข้อจำกัดที่มีอยู่อย่างปัจจุบัน เราจะปรับปรุง หรือแก้ปัญหาที่มีอยู่ให้ดีขึ้นได้อย่างไร และระยะที่สอง หากเงื่อนไขต่าง ๆ ดีขึ้นมาหรือมีโอกาสขึ้นมา จะปฏิรูปโครงสร้างทางการเมือง การบริหารต่าง ๆ ได้ อย่างไร ซึ่งอาจจำเป็นต้องมีโครงสร้างต่าง ๆ อีกแบบหนึ่งก็ได้ อันเป็นโครงการหรือสิ่งที่พึงปรารถนา อันเป็นสิทธิที่ผู้ทำการศึกษาแต่ละคนจะวาดภาพของสังคม ที่ตนอยากจะได้เห็นไว้ได้ เช่น ประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ เป็นต้น โอกาสดังกล่าวนี้อาจจะยึดไปกว่าทศวรรษนี้ได้ แต่ ณ ที่นี้จะเน้นเฉพาะระยะแรกเท่านั้น ทั้งนี้โดยจะพยายามเสนอแนะแนวทางเลือกต่าง ๆ ขึ้นมา พร้อมทั้งจะชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียของแต่ละอย่างภายใต้ข้อสมมติต่าง ๆ ด้วย

ความสำคัญของการเมือง การเมืองคือการจัดสรรอำนาจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ ประการแรกเป็นอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน ประการที่สอง จุดมุ่งหมายของการใช้อำนาจต้องเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน การเมืองมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชน คือถ้าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ก็ตระหนักดีว่า ถ้าระบบการเมืองดีจะทำให้ได้ผู้นำที่ดี และผู้นำที่ดีย่อมสร้างสรรค์ให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ดังนั้นความมั่นคงอุดมสมบูรณ์หรือความอดอยากยากจนของประชาชนจึงขึ้นอยู่กับระบบการเมืองเป็นสำคัญระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการเมืองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน คือประชาชนเป็นเจ้าของอธิปไตย ดังนั้นอำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชนโดยประชาชนเป็นผู้กำหนดตัวผู้ปกครองทั้งการแต่งตั้งและการถอดถอน โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครองต้องเสนอตัวให้ประชาชนเชื่อว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนมีแนวทางในการสร้างสรรค์และพัฒนาชีวิตที่ดีให้กับประชาชน

ณรงค์ สินสวัสดิ์ กล่าวว่า ประชาธิปไตยประกอบไปด้วย หลักการสำคัญที่เปรียบเทียบแก่นของประชาธิปไตย 5 ประการ³⁶

ประการแรก หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (popular sovereignty) ประชาชนเป็นผู้กำหนดผู้ปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง

ประการที่สอง หลักเสรีภาพ (liberty) ระบอบประชาธิปไตยถือว่าประชาชนย่อมมีสิทธิเสรีภาพทั้งในการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ประการที่สาม หลักความเท่าเทียม(equality) มนุษย์เกิดมาควรมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในเรื่อง โอกาสในการพัฒนาคุณภาพและความรู้ความสามารถเพื่อให้ประชาชนสามารถปกป้องประโยชน์ของตนได้

ประการที่สี่ หลักกฎหมาย (rule of law) ปรัชญาสำคัญของกฎหมายคือ ชนชั้นใดเป็นผู้บัญญัติกฎหมายย่อมเพื่อประโยชน์ของชนชั้นนั้น ดังนั้นระบอบประชาธิปไตยที่ยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งจึงกำหนดให้ประชาชนมีอำนาจในการบัญญัติกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายสะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

³⁶ณรงค์ สินสวัสดิ์, *จิตวิทยาการเมือง*, (กรุงเทพมหานคร : เจริญรัฐการพิมพ์, 2527), หน้า

ประการที่ห้า หลักเสียงข้างมาก(majority rule, minority right) ยึดหลักที่ว่า การตัดสินใจใด ๆ ทางการเมืองต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ จึงกำหนดให้เสียงข้างมากเป็นการตัดสินใจ

ศรีทูล ภาธีธู ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาประชาธิปไตย ควรประกอบด้วยแนวทางสำคัญ 2 ประการคือ³⁷

ประการแรก การพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย แนวทางนี้เป็นบันไดขั้นต้นของทุกสังคมที่จะก้าวสู่ระบอบประชาธิปไตย คือการพัฒนาให้สังคมปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะต้องกำหนดโครงสร้างทางการเมือง การปกครองให้เป็นไปตามปรัชญา และหลักการ ประชาธิปไตยอย่างครบถ้วน

ประการที่สอง การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หมายถึง แบบแผนทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์การการเมือง เป็นผลมาจากกระบวนการหล่อหลอมอบรมทางการเมืองที่ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2.9 การปฏิรูปโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองระดับชาติ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เรามีปัญหาในเรื่องการขาดระบบการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของสังคมส่วนใหญ่ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญต่าง ๆ ที่มีอยู่ยังคงมีไว้สำหรับผู้มีอำนาจการพัฒนาของสถาบันทางการเมืองการปกครองต่าง ๆ ยังถูกสกัดกั้น ชนชั้นปกครองส่วนมากยังไม่ยอมรับหลักความชอบธรรมของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาธิปไตยมักจะถูกใช้เป็นข้ออ้างในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว ระหว่างผู้มีอำนาจกับผู้มีความมั่นคง ยิ่งกว่านั้นเรายังมีปัญหาในเรื่องการมีระบบการเมืองที่ถูกครอบงำโดยระบบราชการ ซึ่งขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน โดยส่วนรวมและขาดประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าระบบการเมืองที่มีอยู่ไม่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และไม่เป็นที่ประชาธิปไตยอยู่แล้ว สิ่งเหล่านี้ นับเป็นปัญหาทั่วไปที่รุนแรง ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตข้างหน้า

ส่วนปัญหาเฉพาะหน้าที่ปรากฏอยู่นั้นก็ได้แก่ การที่ปัจจุบันประเทศต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับความอยู่รอดของชาติ ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการบริหารอยู่นานปีการ

³⁷ศรีทูล ภาธีธู, “กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2535, หน้า 105.

เมื่อรัฐได้เข้ามามีบทบาท ในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศมากขึ้น ๆ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการแก้ปัญหาใด ๆ ของประเทศ ย่อมขึ้นอยู่กับภาระทำหน้าที่ของระบบการเมืองการบริหาร เป็นสำคัญ การปรับปรุงแก้ไขกลไกต่าง ๆ ของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติ และสถาบันฝ่ายบริหารซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการแก้ปัญหาของประเทศ จึงเป็นสิ่งจำเป็น

ในการแก้ปัญหาหรือวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ของประเทศ ทั้งในระยะสั้นและในระยะยาวนั้น อุปสรรคสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ก็ได้แก่การขาดเสถียรภาพและการขาดความต่อเนื่องในการกระทำหน้าที่ดังกล่าวของรัฐสภาและรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีความไม่แน่นอนเกิดขึ้น ในระดับค่อนข้างสูงเกี่ยวกับความมั่นคงในการดำรงตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ซึ่งเหล่านี้มีผลทำให้ทั้งฝ่ายรัฐสภาและฝ่ายรัฐบาลไม่กล้าตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ของประเทศ ทั้ง ๆ ที่เมื่อปล่อยให้ปัญหาดังกล่าวก็ยิ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้น การขาดความมั่นคงในวาระการดำรงตำแหน่งของผู้มีอำนาจหน้าที่เหล่านั้น นับเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทั้งสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหารของไทยชอบทำราชการประจำ ชอบแก้ปัญหาประจำวัน หรืองานที่เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ มากกว่างานที่มีแผนไว้ล่วงหน้า หรืองานแก้ปัญหาสำคัญของประเทศอันควรเป็นหน้าที่หลักของตน

ในการแก้ปัญหาข้างต้น มีแนวทางสำหรับการปฏิรูปโครงสร้างของสถาบันการเมืองระดับชาติอยู่อย่างน้อยสามแนวทางด้วยกัน ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นที่อำนาจ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติ กับสถาบันฝ่ายบริหารเป็นสำคัญ นั่นก็คือ การใช้โครงสร้างที่มีอยู่ในปัจจุบัน การใช้โครงสร้างของระบบรัฐสภาเต็มรูปแบบ และการใช้โครงสร้างแบบแยกอำนาจ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี การปฏิรูปโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองดังกล่าว นับเป็นเพียงกลยุทธ์และมาตรการอย่างหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยให้มีการแก้ไขวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ของประเทศได้เท่านั้น เพราะเดิมสิ่งนี้เป็นอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งที่ขัดขวางการแก้ปัญหาต่าง ๆ อยู่ ส่วนจะมีการแก้ปัญหากันอย่างจริงจังได้หรือไม่นั้น คงจะต้องขึ้นอยู่กับความจริงใจของตัวบุคคลผู้มีอำนาจด้วย อนึ่ง ในการปฏิรูปโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองดังกล่าวจะต้องมุ่งเน้นในเรื่องการแก้ปัญหาของประเทศ โดยยึดมั่นในผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเป็นที่ตั้งด้วย

โครงสร้างของสถาบันทางการเมืองแบบปัจจุบัน นับแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยใช้รูปแบบการปกครองระบบรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่เรามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากกรเลือกตั้ง รูปแบบของการปกครองดังกล่าว ฝ่ายบริหาร ซึ่งประกอบด้วย

นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีร่วมคณะ จะทำหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน อยู่ได้ก็โดยได้รับเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่จากสภานิติบัญญัติหรือรัฐสภา หากเมื่อใดก็ตามที่ขาดเสียงสนับสนุน เช่นนั้นฝ่ายบริหารจะต้องลาออกหรือยุบสภาและจะต้องมีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า นโยบายและตัวบุคคลในรัฐบาลจะคงอยู่ได้ ก็ด้วยความไว้วางใจของสภานิติบัญญัติ แต่ขณะเดียวกันรัฐบาลก็มีอำนาจในการยุบสภา เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ โดยจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ได้

ถึงแม้ว่า โดยรูปแบบแล้วเรายึดถือระบบรัฐสภาดังกล่าวเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างของสถาบันทางการเมือง แต่ในทางปฏิบัติตลอดเวลาประมาณกว่าหกสิบปีที่ผ่านมา เรามีทั้งระบอบเผด็จการ ระบอบกษัตริย์โดยและระบอบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ สำหรับการปกครองระบอบหลัง สิ้นสุดนั้น มีตั้งแต่การเป็นประชาธิปไตยกันแต่ในนาม การเป็นประชาธิปไตยแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไปจนถึงการเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น สำหรับอย่างหลังนี้อย่างน้อยก็เรียกกันได้ตามลักษณะของรูปแบบและมีอยู่ในช่วงระยะเวลาอันสั้น

ข้อดีของการจัดโครงสร้างแห่งรูปแบบการปกครอง ตามระบบรัฐสภาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีดังนี้คือ

1. เป็นรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับประเทศ ซึ่งมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น ประเทศไทย
2. การที่ฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีโอกาสดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี หรือตำแหน่งอื่น ๆ ในฐานะผู้บริหารระดับสูง ก็เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองของประเทศมากขึ้น ยิ่งกว่านั้นยังเป็นการช่วยสร้างผู้นำทางการเมืองให้เกิดมากขึ้น ๆ
3. เราคุ้นเคยกับรูปแบบการปกครองเช่นนี้มานานพอสมควร ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่ได้รับ นับว่า มีคุณค่าอยู่มากการเปลี่ยนแปลงใด ๆ จากความเคยชินที่มีอยู่คงจะถูกคัดค้านและถูกต้องด้านมากกว่า
4. ระบบปัจจุบันช่วยทำให้ชนชั้นผู้มีอำนาจทั้งในทางการเมืองและทางเศรษฐกิจยังคงรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ได้ อย่างน้อยก็ในชั่วระยะเวลาอันสั้นนี้

ข้อเสีย ของการจัดโครงสร้างของสถาบันทางการเมือง ตามระบบรัฐสภาที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรขาดความต่อเนื่องขาดระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็งขาดพรรคที่มีเสียงข้างมาก รวมทั้งหัวหน้าฝ่ายบริหาร ก็มักจะขาดการสนับสนุนจากเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรอยู่เป็นประจำมีดังนี้คือ

1. การอยู่ในตำแหน่งของทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีวาระสั้น ไม่มีหลักประกันที่แน่นอนว่า จะอยู่ได้นานเท่าใดมีแต่ข้อกำหนดว่าอยู่ได้ไม่เกินเท่านั้นปีเท่านั้นปี แต่ละฝ่ายจึงเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในฐานะตำแหน่งของตน ในลักษณะที่ว่าคนอาจจะต้องพ้นจากหน้าทีไปเมื่อใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพอใจของอีกฝ่ายหนึ่ง

2. ทำให้เรามีฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารที่ไม่มีเสถียรภาพและไม่มี ความต่อเนื่องในอันที่จะทำการแก้ปัญหาสำคัญเร่งด่วนของประเทศ การเปลี่ยนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเปลี่ยนรัฐบาลบ่อย ๆ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในนโยบายและแผนงานสำหรับการแก้ปัญหา

3. การขาดเสถียรภาพของรัฐสภาและรัฐบาล ทำให้ผู้มีอำนาจคิดว่าระบอบ ประชาธิปไตยดังกล่าว อ่อนแอ ไม่มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ จึงนำไปสู่การไม่มีเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยนั้น และสถาปนากการปกครองระบอบอื่นขึ้นมา เช่นในอดีต

4. การที่แต่ละฝ่ายไม่มีความแน่ใจ เกรงว่าจะต้องสูญเสียอำนาจหรือตำแหน่งหน้าที่ในทุกลมุขะ จึงไม่ค่อยกล้าทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่คิดว่าจะเป็นการก้าวล้ำความอดทนของอีกฝ่ายหนึ่งไป เราจึงมีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารที่ไม่ค่อยกล้าตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ในลักษณะที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมอย่างจริงจัง

5. ทำให้มีการใช้ผู้นำทางการเมืองของสถาบันทั้งสองกันอย่างสิ้นเปลืองมาก เช่น ในบางช่วง เรามีรัฐบาลโดยเฉลี่ยแล้วปีละหนึ่งชุดทำให้ต้องมองหาหรือทดลองคนอื่นต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด ในขณะที่มีปัญหาค้าง ๆ ของประเทศกำลังรอรับการแก้ไขอยู่อย่างเร่งด่วน

เมื่อพิจารณาถึงข้อดีและข้อเสีย ของโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองแบบปัจจุบัน จะเห็นว่ายังมีปัญหาอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน การเกิดความกลัวว่าผู้อื่นจะเข้ามามีอำนาจ การหวงอำนาจและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว รวมทั้งการกระทำแบบครั้ง ๆ กลาง ๆ ย่อมไม่เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวมของประเทศแต่อย่างใด จึงควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นดังจะได้กล่าวต่อไป ในแนวทางเลือกที่สอง

ระบบรัฐสภาเต็มรูปแบบ แนวทางแก้ปัญหาที่สองได้แก่ การใช้ระบบรัฐสภาเต็มรูปแบบ โดยสถาปนากการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขขึ้นอย่างแท้จริง ซึ่งได้แก่ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนขึ้นมา นั่นคือจะต้องมีหลักการ มีวิธีการ และมีวัตถุประสงค์ในการปกครองที่ผูกพันไว้กับประชาชนส่วนใหญ่เสมอ จะขาดองค์ประกอบอย่างหนึ่งอย่างใดไปไม่ได้

ในด้านหลักการ จะต้องถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจในการออกกฎหมายโดยผ่านสภานิติบัญญัติ ใช้อำนาจบริหารโดยผ่านคณะรัฐมนตรี และใช้อำนาจตุลาการโดยผ่านทางศาล การใช้

อำนาจเหล่านั้นเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการยินยอมของประชาชน อาจจะมีการมอบอำนาจหรือโดยการให้ระบบผู้แทน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใช้อำนาจเหล่านั้นจะต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ยิ่งกว่านั้นจะต้องมีการยึดมั่นในความสำคัญ คุณค่า ความเสมอภาค และเสรีภาพของบุคคล

ในด้านวิธีการ จะต้องมามีวิธีการที่จะก่อให้เกิดการปกครองโดยประชาชนขึ้นมาอย่างจริงจัง ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่กล่าวไว้ข้างต้น กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดหรือระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้ได้ว่าซึ่งอำนาจของสถาบันต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยเสรีตามวาระการยินยอมให้มีพรรคฝ่ายค้าน การตัดสินใจแก้ปัญหาโดยถือเสียงข้างมาก รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อย เป็นต้น

ในด้านวัตถุประสงค์ ผู้มีอำนาจจะต้องทำการปกครอง และมีการกระทำที่มุ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายแก้ปัญหาของสังคม ทั้งในด้านการออกกฎหมาย การปฏิบัติตามกฎหมาย และการตีความในกฎหมาย

การที่จะบรรลุระบบรัฐสภาเต็มรูปแบบดังกล่าวได้ จะต้องมีการดำเนินการดังต่อไปนี้คือ

1. สถาบันฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องเป็นผู้กำหนดเจตนารมณ์ของรัฐ กำกับดูแล และควบคุมสถาบันการปกครองฝ่ายอื่น ๆ จึงต้องมีข้อกำหนดระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่เสมอ ๆ
2. สถาบันฝ่ายนิติบัญญัติ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดังต่อไปนี้คือ การตรากฎหมาย การควบคุมฝ่ายบริหาร การเลือกคณะรัฐมนตรี การแก้ไขรัฐธรรมนูญ การไม่ถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อยู่เสมอ การควบคุมงบประมาณ การอนุมัติการตั้งหรือยุบหน่วยงานราชการ การถอดข้าราชการออกจากบางตำแหน่ง รวมทั้งการมีอำนาจต่าง ๆ ในการปกครองกันเองด้วย
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้มาจากการเลือกตั้ง จะต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน ของประชาชนโดยส่วนรวม และของนโยบายแห่งพรรคการเมืองของตนทั้งสามอย่าง
4. ฝ่ายบริหารจะต้องเป็นผู้นำเจตนารมณ์ของรัฐไปปฏิบัติให้ได้ผล ด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย และทำหน้าที่อื่น ๆ ที่จำเป็น โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ซึ่งแท้จริงคือปฏิบัติตามกฎหมายและตามคำพิพากษาของศาล กำหนดและปฏิบัติตามนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน การมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศ การควบคุมกองทัพ รวมทั้งการอภัยโทษและการนิรโทษกรรม

5. คณะรัฐมนตรีจะต้องได้รับการคัดเลือกมาจากรัฐสภา กล่าวคือ นายกรัฐมนตรี จะต้องมาจากการเลือกตั้ง และต้องเป็นผู้ที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร โดยนายกรัฐมนตรีจะต้องเลือกรัฐมนตรีจำนวนมากที่สุด จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในพรรคของตน เสียงส่วนใหญ่ในสภาผู้แทนราษฎรสามารถบังคับให้คณะรัฐมนตรีลาออกได้ ส่วนคณะรัฐมนตรีก็สามารถยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ได้ คณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายสำคัญ ๆ และในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนรัฐมนตรีแต่ละคนต้องรับผิดชอบการบริหารราชการของตน

6. จะต้องสร้างระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็งขึ้นมา โดยมีฐานสนับสนุนมาจากผู้ออกเสียงเลือกตั้งอย่างแท้จริง หากขาดระบบพรรคการเมืองดังกล่าวย่อมเป็นการยากที่ประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้ เพราะพรรคการเมืองจะเป็นผู้ควบคุมตัวบุคคลและนโยบายของรัฐบาล ผู้ที่เป็นรัฐบาลจึงต้องเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร

7. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง มีวิปเป็นผู้ติดต่อระหว่างบุคคลชั้นหัวหน้าของพรรคกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีสำนักงานกลางสำหรับติดต่อกับสาขาของพรรคทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วยกรรมการตัวแทนของพรรคการเมืองในแต่ละเขตเลือกตั้ง กรรมการดังกล่าวเป็นผู้เสนอชื่อผู้รับเลือกตั้งและช่วยณรงค์ในการหาเสียง รวมทั้งส่งผู้แทนท้องถิ่นของตนเข้าร่วมการประชุมของพรรคทั้งประเทศประจำปี

8. นอกจาก การปรับปรุงโครงสร้างของสถาบันการเมืองดังกล่าวในระดับชาติแล้ว ก็จะต้องจัดให้มีโครงสร้างสถาบันทางการเมืองการปกครองลักษณะคล้ายคลึงกันในระดับท้องถิ่นด้วย แต่อาจมีข้อยกเว้นบ้างเช่นกรณีของเมืองพัทยา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการให้ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ประชาชน อย่างทั่วถึง

การจัดโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองดังกล่าว มีข้อดีดังต่อไปนี้คือ

1. ทำให้เรามีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง คือ มีทั้งหลักการและวิธีการของประชาธิปไตย ทำให้หวังได้ว่า เราจะมีการปกครองที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ได้พอสมควร

2. การปรับปรุงโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองทั้งสองควบคู่ไปกับการสร้างระบบพรรคการเมืองขึ้นมา เป็นฐานอำนาจสนับสนุนและควบคุมรัฐบาลย่อมจะมีส่วนช่วยให้ระบอบประชาธิปไตยสามารถดำรงอยู่ได้

3. หากกลุ่มผู้มีอำนาจปล่อยให้ประชาชนมีประสบการณ์กับการปกครองแบบนี้ โดยไม่เข้าไปแทรกแซงหรือทำให้หยุดชะงักประชาชนก็จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและแก้ปัญหาของตนเองได้มากขึ้น ๆ

การจัดโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองตามระบบรัฐสภาเต็มรูปแบบ มีอุปสรรคต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. กลุ่มผู้มีอำนาจอาจจะยังไม่พร้อมที่จะปล่อยมือจากอำนาจและผลประโยชน์ที่มีอยู่ การมีประชาธิปไตยเต็มรูปแบบจึงอาจเกิดขึ้นได้ยาก
2. คงเป็นการยากที่จะบรรลุถึงการปกครองระบบดังกล่าวได้ด้วยเวลาอันสั้น
3. แท้ที่จริงแล้ว ความสำเร็จของการปกครองแบบนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยเอื้ออำนวยต่าง ๆ ด้วย เช่น ความเจริญของสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ การมีความสามารถของรัฐบาล การพัฒนาของระบบบริหารและระบบกฎหมาย การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แนวทางแก้ปัญหาแบบนี้ ก็ควรจะกำหนดไว้เป็นแผนในระยะยาวได้

3. การแยกอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร ดังได้กล่าวมาแล้ว ปัญหาสำคัญที่สุดประการหนึ่งของระบบรัฐสภาไทยก็คือ

ความไม่มั่นคงในวาระดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรี เนื่องจากไม่ได้กำหนดไว้เป็นการตายตัวว่าจะอยู่ได้นานเท่าใด ระบุไว้เพียงว่า อยู่ได้นานที่สุดไม่เกินช่วงระยะเวลาอันหนึ่ง เช่น 4 ปี แต่กลับระบุการดำรงตำแหน่งช่วงสั้นที่สุดเอาไว้ว่า คณะรัฐมนตรีจะต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดความไว้วางใจจากเสียงข้างมากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่เดียวกัน ฝ่ายหลังนี้ก็จะพ้นจากตำแหน่งเมื่อนายกรัฐมนตรีประกาศยุบสภาของตน ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้น ณ ขณะใดขณะหนึ่งก็ได้ การเลือกตั้งบ่อย ๆ ทำให้นโยบายการแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ของฝ่ายบริหารขาดความต่อเนื่องและแกว่งไปแกว่งมา ระยะหลัง ๆ นี้ในต่างประเทศจึงมีแนวโน้มให้สถาบันดังกล่าว อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งได้นาน ๆ จะมีการยุบสภาหรือไม่ก็ได้ หากมีการยุบสภาก็ต้องเป็นเพราะขาดความไว้วางใจจากประชาชนเท่านั้น

การขาดระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง ขาดพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร พอที่จะจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาได้จึงต้องตั้งรัฐบาลผสมของหลายพรรคการเมืองขึ้นมา สิ่งดังกล่าวนี้ ทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพในการดำรงตำแหน่ง เช่นเดียวกับปัญหาข้อแรก และทำให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยการประนีประนอมผลประโยชน์ มากกว่าจะตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยจุดยืนที่แน่นอน เพราะนโยบายพรรคเหล่านั้นแตกต่างกันมาก

ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งเกิดจากปัญหาสองประการแรก การที่ทุก ๆ ฝ่ายต้องตกอยู่ภายใต้สภาพของความไม่แน่นอนว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตนในอนาคตอันใกล้นี้ จึงทำให้ไม่กล้าตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ของประเทศทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว ด้วยเกรงว่าเป็นการเสี่ยง

ต่อการถูกยุบสภาจากฝ่ายรัฐบาล หรือมีคะแนนก็เป็นการเสี่ยงต่อการที่รัฐบาลถูกลงมติไม่ไว้วางใจ จึงทำให้หันไปสนใจงานประจำ มากกว่างานนโยบาย และปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะวันต่อวันตาม ปัญหาที่ปรากฏขึ้น มากกว่าการมีแผนงานล่วงหน้า สภาพของความไม่แน่นอนดังกล่าว ทำให้ขาดหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของหลาย ๆ ฝ่าย เพราะไม่แน่ใจว่า รัฐบาลที่อยู่ในอำนาจจะคงอยู่ หรือเปลี่ยนแปลงไป แล้วใครจะมาเป็นรัฐบาลอีกต่อไป จะมีนโยบายในรูปใด ทำให้ขาดเสถียรภาพในทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ เกิดการชะงักงันในการทำงาน ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนขึ้นมา ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อสังคมส่วนรวม

4. มีการแก่งแย่งเป็นรัฐมนตรีกันมาก จะทำให้รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพ ในปัจจุบันสมาชิกรัฐสภา ข้าราชการ และพ่อค้านักธุรกิจต่างก็พากันคิดว่าตำแหน่งรัฐมนตรีคือ ความสำเร็จสูงสุดในอาชีพของตน จึงเกิดการวิ่งเต้นแก่งแย่งกันแสวงหาตำแหน่งดังกล่าว เมื่อผู้ใดไม่ได้เป็นรัฐมนตรี ก็ไม่ค่อยอยากจะให้ความร่วมมือหรือให้ความสนับสนุนรัฐบาล หากแต่คิดจะโค่นล้มเมื่อมีโอกาส

5. ความมั่นคงของรัฐบาลในปัจจุบันต้องอาศัยการสนับสนุนจากกองทัพ และวุฒิสมาชิกเป็นหลัก รวมทั้งการมีผลประโยชน์ร่วมกันของพรรคการเมือง และกลุ่มอาชีพบางส่วน ทำให้ไม่อาจมองข้ามความสำเร็จของสถาบันเหล่านี้ได้ จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องหาทางทำให้เกิดความถูกต้องชอบธรรมในการดึงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

เมื่อเป็นเช่นนี้ แนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น จึงต้องมีหลักประกันให้สถาบันทางการเมืองทั้งสองฝ่าย มีความมั่นคงในวาระการดำรงตำแหน่งของตนรวมทั้งส่งเสริมให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจขึ้นมา เพื่อเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ซึ่งรอการแก้ปัญหาอยู่อย่างเร่งด่วน เช่น ในปัจจุบันโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาเป็นหลัก ทั้งนี้ จะต้องมีมาตรการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. มีการแยกอำนาจกันระหว่างสถาบันฝ่ายนิติบัญญัติกับสถาบันฝ่ายบริหารกล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดว่า รัฐสภาไม่มีอำนาจหน้าที่ลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลอันจะเป็นผลให้คณะรัฐมนตรีต้องลาออกทั้งหมด ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการยุบสภา ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะยกเลิกการอยู่ในตำแหน่งของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้

2. สมาชิกรัฐสภากับหัวหน้าฝ่ายบริหารจะต้องอยู่ในตำแหน่งจนครบวาระของตน เช่น 4 ปี เพื่อจะได้มีเวลาพอสำหรับการมีนโยบาย หรือแผนงานในการแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ได้ และทำให้มีความต่อเนื่องในนโยบาย อย่างไรก็ตาม หากสมาชิกรัฐสภาผู้หนึ่งผู้ใดกระทำผิด ก็อาจได้รับโทษจากสภาของตน จนถึงขั้นขาดจากสมาชิกภาพ และถ้านายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหลังจากการดำรงตำแหน่งได้แล้ว 2 ปี สมาชิกรัฐสภาจำนวนสองในสามขึ้นไป สามารถลงมติเสนอให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งลงประชามติถอดถอน ให้ออกจากตำแหน่งได้ แต่ถ้ารัฐมนตรี

ปฏิบัติหน้าที่บกพร่อง สมาชิกสภาจำนวนสองในสามก็สามารถถอดถอนให้พ้นจากตำแหน่งได้ เช่นเดียวกัน

3. มีรัฐสภาที่ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา โดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ส่วนสมาชิกวุฒิสภาได้มาจากการเลือกตั้งตัวแทนจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ตามสัดส่วนที่เหมาะสม เช่น กลุ่มข้าราชการทหาร ตำรวจ และพลเรือน กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มชาวนา กลุ่มกรรมการ กลุ่มเกษตรกร

4. นายกรัฐมนตรี ต้องได้รับการเลือกตั้งมาจากเสียงข้างมากในรัฐสภา นายกรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีจากบุคคลที่มีผลงานเป็นที่ปรากฏต้องไม่เป็นสมาชิกรัฐสภา ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกของสถาบันทางการเมืองอย่างมุ่งกระทำหน้าที่หลักของตน กล่าวคือ สมาชิกรัฐสภามีหน้าที่หลักในการตรากฎหมายต่าง ๆ ส่วนคณะมนตรีมีหน้าที่หลักในการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือนโยบายสำคัญ ๆ เหล่านั้น

5. มีการควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกัน ระหว่างสภานิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร โดยกำหนดให้ร่างกฎหมายที่ผ่านรัฐสภา ต้องได้รับการยินยอมโดยการลงนามจากนายกรัฐมนตรี จึงจะมีผลเป็นกฎหมายได้ แต่ถ้ารัฐสภายังยืนยันด้วยมติสองในสามร่างกฎหมายนั้น ก็จะมีผลใช้บังคับได้เหมือนกัน ยิ่งกว่านั้น คณะรัฐมนตรีก็ต้องมีอำนาจเสนอร่างกฎหมายที่ผ่านรัฐสภามาให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งลงประชามติ มีอำนาจในการออกพระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา และเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญได้ด้วย ในขณะที่เดียวกันรัฐสภาก็ต้องมีหน้าที่ในการให้ความยินยอมในการกระทำบางอย่างของรัฐบาลด้วย เช่น การทำสนธิสัญญากับต่างประเทศและการตั้งเลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชน เป็นต้น

6. จะต้องสร้างระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็งขึ้นมา โดยมีฐานสนับสนุนมาจากผู้ออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศอย่างแท้จริง มีกรรมการตัวแทนของพรรคการเมืองรับผิดชอบในแต่ละเขตเลือกตั้ง มีการประชุมของพรรคทั่วประเทศเป็นประจำทุกปี ระหว่างสมาชิกของพรรคในรัฐสภา กับผู้แทนของพรรคจากท้องถิ่นต่าง ๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในขณะที่เดียวกัน นายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรด้วย

ข้อดี การจัดโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองแบบนี้ มีข้อดีดังนี้คือ

1. จะช่วยให้รัฐบาล รัฐสภา และระบบการเมืองการปกครองของประเทศมีความมั่นคงพอสมควร นับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไป ที่จะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาจำเป็นเร่งด่วนต่าง ๆ ซึ่งมีมากกว่าประเทศที่เจริญแล้วอื่น ๆ จึงต้องส่งเสริมให้มีฝ่ายบริหาร ที่เข้มแข็ง และมีอำนาจขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับในอนาคต

อันใกล้นี้ โดยมีความเป็นประชาธิปไตยพอสมควร ด้วยหวังว่าในระยะยาวคงจะนำไปสู่ความเจริญเติบโตของประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แบบต่อไป

2. ภายใต้สภาพของความแน่นอนต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้นนี้จะช่วยให้มีเวลาวางแผนแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว รวมทั้งมีโอกาสนในการแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยโดยไม่ต้องเป็นห่วงว่าการกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวมจะทำให้ตนเองต้องสูญเสียอำนาจต่อไป

3. การมีวาระการดำรงตำแหน่งที่นานพอสมควร ย่อมช่วยให้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา และทำให้มีความต่อเนื่องในนโยบาย

4. การมีวุฒิสมาชิกซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ตามสัดส่วนที่เหมาะสม นอกจากจะช่วยให้เกิดความรอบคอบในการตรากฎหมายแล้ว ยังช่วยให้มีการประสานประโยชน์ของบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายเข้าด้วยกัน เป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ นอกจากนั้น การมีสมาชิกรัฐสภาทำนองเดียวกันนี้ที่ได้รับเลือกตั้งมาจากที่ประชุมสมัชชาแห่งชาติ ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า มีผลงานที่น่าพอใจกว่าสมาชิกรัฐสภาสมัยใด ๆ

5. การบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและมีรัฐบาลที่มีฐานสนับสนุนจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา จะช่วยทำให้การแก้ปัญหาดังกล่าวของประเทศเป็นเรื่องของนโยบายมากกว่า เป็นเรื่องของตัวบุคคล ทำให้บรรดาผู้นำทั้งหลายของสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกรอบพอสมควร และทำให้มีโอกาสดำเนินการสำเร็จมากกว่า เนื่องจากมีพรรคการเมืองเป็นกลไกเชื่อมโยงที่มีประสิทธิผล ระหว่างสถาบันทางการเมืองทั้งสอง

6. ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ระบบรัฐสภา ก็ได้ปรับตัวไปสู่ระบบการแยกอำนาจมากขึ้น ๆ เพื่อให้ฝ่ายบริหารเข้มแข็งขึ้นมา

ข้อเสีย การจัดโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองแบบดังกล่าว มีข้อเสียหรืออุปสรรคดังนี้

1. แนวความคิดเรื่องการแยกอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารค่อนข้างเป็นแนวคิดใหม่ แม้ว่าจะได้เริ่มมีกันมาบ้างในบางสมัย อาจทำให้ผู้คุ้นเคยกับระบบรัฐสภาไม่เห็นด้วย และอาจไม่พอใจที่ต้องเสียผลประโยชน์ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้หวังจะได้เป็นรัฐมนตรี

2. การมีวุฒิสภา นอกจากจะทำให้เกิดความล่าช้าและการซ้ำซ้อนกันของงานแล้ว อาจได้รับการโจมตีว่า ไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเป็นกรณีที่ข้าราชการทหาร ตำรวจและพลเรือนมีสัดส่วนมากเกินไป และไม่ได้รับการเลือกตั้งมาจากกลุ่มอาชีพของตน ในขณะที่เดียวกันกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ถูกละเลยไป

3. การบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลสังกัดพรรคการเมือง อาจทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่พอใจเนื่องจากเคยชินกับพฤติกรรมแบบเดิมที่มีอิสระในการกระทำของตนมากกว่า และมีอำนาจในการต่อรองมากกว่า สำหรับผู้มีอำนาจในรัฐบาลที่แล้ว ๆ มา ส่วนใหญ่มักจะอาศัยการสนับสนุนกันเป็นการส่วนตัวจากฐานอำนาจอื่นของตน ซึ่งมีความสะดวก ไม่ต้องต่อสู้กับใคร และมีความจงรักภักดีมากกว่าจะอาศัยองค์กรของพรรค ซึ่งเป็นงานที่ยุ่งยาก ต้องลงทุนมากในทุก ๆ ด้าน และไม่แน่นอนว่าจะได้มีโอกาสเป็นผู้นำจริง ๆ หรือไม่

4. รัฐบาลอาจไม่ให้ความร่วมมือในการผ่านร่างกฎหมายที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาสำคัญ ๆ พอสมควร และอาจพยายามเข้ามาใช้อิทธิพลแทรกแซงในการบริหารราชการได้ดังเดิม ซึ่งทำให้แนวความคิดเรื่องการแยกอำนาจได้รับความกระทบกระเทือนไปบ้าง

5. อาจเป็นไปได้ ที่การปรับปรุงโครงสร้างของสถาบันทางการเมือง เพื่อการมีเสถียรภาพและการดำรงตำแหน่งจนครบวาระของรัฐบาลและรัฐสภา จะไม่ช่วยให้ปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไขอยู่เช่นเดิมทั้งนี้เพราะความสำเร็จของกิจการใดก็ตาม นอกจากจะต้องมีระบบ หรือโครงสร้างต่าง ๆ ดีแล้ว ย่อมต้องขึ้นอยู่กับความเข้าใจปัญหา การมีทิศทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง และความจริงใจในการแก้ปัญหของตัวบุคคลผู้มีอำนาจอยู่ด้วย

2.3 การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการ ทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มี การเลือกตั้ง จังหวัดใดมีราษฎรไม่เกินห้าแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ยี่สิบสี่คน จังหวัดใดมีราษฎรเกินห้าแสนคน แต่ไม่เกินหนึ่งล้านคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้สามสิบคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งล้านคน แต่ไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดได้สามสิบหกคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งล้านห้าแสนคน แต่ไม่เกินสองล้านคน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้สี่สิบสองคน จังหวัดใดมีราษฎรเกินสองล้านคนขึ้นไป ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้สี่สิบแปดคน

ในอำเภอหนึ่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้หนึ่งคน เมื่อรวมจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากแต่ละอำเภอแล้ว จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ตามวรรคสอง ให้ดำเนินการดังนี้ เอาจำนวน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะพึงมีได้ไปหารจำนวนราษฎรทั้งจังหวัด ได้ผลลัพธ์เท่าใดให้ถือเป็นเกณฑ์สำหรับคำนวณสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

เพิ่มขึ้น โดยอำเภอใดมี จำนวนราษฎรมากที่สุดให้อำเภอนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน แล้วให้อาผลสิทธิ์ดังกล่าวหักออกจากจำนวนราษฎรของอำเภอนั้น เหลือเท่าใดให้ถือเป็นจำนวน ราษฎรของ อำเภอนั้นในการพิจารณาเพิ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ยังขาดจำนวนอยู่ และให้กระทำการนี้ต่อ ๆ ไปจนได้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดครบจำนวน ซึ่งในการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีพระราชบัญญัติการเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องดังนี้

มาตรา 9 สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งราษฎรเลือกตั้ง ขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

มาตรา 10 อายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา 11 สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดย่อมสิ้นสุดลง เมื่อ

- (1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- (2) ตาย

- (3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- (4) ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออก เมื่อปรากฏว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

- (5) รัฐมนตรีสั่งให้ออกเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งสอบสวนแล้ว ปรากฏว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือ ทางอ้อมในสัญญาสัมปทานที่ทำกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น

- (6) สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีมติให้ออกจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความ เสื่อมเสีย หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือกระทำการอันอาจเสื่อมเสียประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มติให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน จังหวัดออกจากตำแหน่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีอยู่

- (7) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ลงคะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่ง ตามกฎหมาย เกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ถือว่าเป็นการยุบ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

[มาตรา 11 (7) เพิ่มความ โดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542]

มาตรา 12 ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่า "จะรักษาไว้และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชน"

มาตรา 13 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ

มาตรา 14 เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ว่างลงเพราะถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ครบอายุของ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือวันที่มีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แล้วแต่กรณี

มาตรา 15 เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่างลงเพราะ เหตุอื่นนอกจากถึงคราวออก ตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่ดำเนินการเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่ง ได้รับเลือกตั้งแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

มาตรา 16 เมื่อมีการยุบและรวมเขตการปกครองของจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ให้บรรดาสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดของอำเภอที่ถูกยุบหรือถูกรวมเข้าไว้ในการปกครอง ของจังหวัดใดเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดของจังหวัดนั้น จนกว่าสมาชิกภาพจะสิ้นสุดลงตาม มาตรา 11

มาตรา 17 ให้สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นประธาน สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดคนหนึ่ง และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสองคน

มาตรา 18 ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดดำรง ตำแหน่งจนครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรองประธานสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) ลาออก ในกรณีที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดลาออก ให้ยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดลาออก ให้ยื่นหนังสือลาออกต่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันทีลาออก

(2) พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(3) ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

[มาตรา 18 วรรคสอง (2) แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542]

มาตรา 19 เมื่อตำแหน่งประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าง ลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือมีการยุบสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้มีการเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แล้วแต่กรณี แทนตำแหน่งที่ว่างภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง

มาตรา 20 ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ช่วยประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติ การตามหน้าที่และกระทำการตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบหมาย

ในกรณีที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธาน สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน และในกรณีที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คนที่หนึ่งไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดคนที่สองปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา 21 เมื่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งสองคนไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลือกกันขึ้นเองเป็นประธานในที่ประชุม สำหรับการประชุมนั้น

มาตรา 22 ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญสองสมัย

ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องกำหนดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้มาประชุมเป็นการประชุม ครั้งแรกภายในสิบห้าวัน นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ให้สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนด

สมัยประชุมสามัญให้มีกำหนดสี่สิบห้าวัน แต่ถ้ามีกรณีจำเป็น ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สั่งขยายสมัยประชุมสามัญออกไปอีกได้ ตามความจำเป็นครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน

การปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดเวลาสี่สิบห้าวันจะกระทำมิได้

มาตรา 23 การประชุมตาม มาตรา 22 วรรคสอง ให้ที่ประชุมมีการเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

มาตรา 24 ภายใต้บังคับ มาตรา 22 ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดและปิดการประชุม

ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่เรียกประชุมตามกฎหมาย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมและเป็นผู้เปิดและปิดการประชุม

มาตรา 25 เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจเรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นสมัยวิสามัญก็ได้ หรือนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่าที่มีอยู่ อาจทำคำร้องยื่นต่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอให้เปิดการประชุมสมัยวิสามัญได้

เมื่อมีเหตุต้องเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดตาม มาตรา 36 ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นสมัยวิสามัญเป็นการด่วน

ในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำคำร้องขอให้เปิดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมัยวิสามัญ ให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมัยวิสามัญ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความร้อง

การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมัยวิสามัญให้มีกำหนดเจ็ดวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกต้อง ได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่าที่มีอยู่ และให้ขยายออกไป ได้อีกไม่เกินเจ็ดวัน

มาตรา 26 ข้อบังคับการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา 27 การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกคราว ต้องมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา 28 การลงมติวินิจฉัยข้อปรักันนั้นให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดคนหนึ่ง ให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้น อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 29 การปรึกษาหารือในสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องเป็นกิจการเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น โดยเฉพาะ ห้ามปรึกษาหารือในเรื่องนอกเหนืออำนาจหน้าที่

มาตรา 30 การประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ใน ระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่ การประชุมลับย่อมมีได้เมื่อนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้องขอ หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดรวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมาประชุมร้องขอ

มาตรา 31 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ย่อมมีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวกับการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้

มาตรา 32 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจเสนอข้อสอบถามต่อประธานสภาองค์การบริหารส่วน จังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริงใด ๆ อันเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนภูมิภาค และให้หัวหน้าหน่วยงานราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินซึ่งมาปฏิบัติหน้าที่ในเขตจังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริงใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือหัวหน้าหน่วยงานราชการดังกล่าวชี้แจงด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือต่อประธานสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเวลาอันสมควรก็ได้

ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือหัวหน้าหน่วยงานราชการย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามเมื่อเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ หรือเกี่ยวกับนโยบายของการบริหารราชการส่วนกลางที่ยังไม่สมควรเปิดเผย

มาตรา 33 สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดร่วมเป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อ กระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนเรื่องใด ๆ อัน อยู่ในวงงานของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว รายงานต่อสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่ทั้งนี้กิจการหรือการสอบสวนดังกล่าวต้องมีใช่เป็นเรื่องที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เสนอ ข้อสอบถามต่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตาม มาตรา 32

ให้สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญประจำสภาองค์การบริหารส่วน จังหวัดชุดหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการออกข้อบัญญัติชั่วคราวตาม มาตรา 57

มาตรา 34 การประชุมของคณะกรรมการวิสามัญ คณะกรรมการวิสามัญ และคณะกรรมการ สามัญประจำ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตาม มาตรา 33 ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้ระเบียบข้อบังคับการประชุมสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยอนุโลม

2.4 งานวิจัยเกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมงานวิจัย ต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

กาญจนา ชรรณสุวรรณและทวีศักดิ์ อ้อมถิ้ม ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง ของประชาชนในจังหวัดพัทลุง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสดงออกทาง การเมืองของประชาชนจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง ของประชาชนจังหวัดพัทลุง เมื่อพิจารณาจาก อดีต-ปัจจุบัน พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ สร้างสมมาจากระบบกินเมืองในประวัติศาสตร์ จากความพยายามของเมืองหลวงที่จะควบคุมดูแล หัวเมืองพัทลุงให้ใกล้ชิดด้วยวิธีการต่างๆ เหตุจากความไม่ไว้วางใจที่เจ้าเมืองส่วนใหญ่มีเชื้อสาย มุสลิม ขณะที่เจ้าเมืองพัทลุงก็มีปฏิกริยาต่อต้าน ความขัดแย้งนี้ระยะแรกเป็นเรื่องของเจ้าเมืองกับ กรรมการเมือง แต่หลัง พ.ศ.2398 กระจายไปสู่ผู้นำท้องถิ่นระดับรองๆ จนถึงประชาชนธรรมดา ซึ่ง พัฒนามาสู่รูปแบบการต่อต้านอำนาจรัฐลักษณะต่างๆ เช่น การเกิดขึ้นของขุมโจรบ้านคอนทราย พฤติกรรมต่อต้านอำนาจรัฐได้หล่อหลอมมาเป็นพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองของ ประชาชนปัจจุบันซึ่งจะเลือกฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล ปัจจุบันพฤติกรรมนี้มีพัฒนาการของการ แสดงออกภายใต้วัฒนธรรม นายหัว และหัวเกลอ ผสมผสานลักษณะท้องถิ่นนิยม 2. พฤติกรรม การแสดงออกทางการเมืองด้านทัศนคติต่อการเมืองการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทาง การเมือง 2.1 ประชาชนจังหวัดพัทลุงมีทัศนคติต่อการเมืองการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง โดยเข้าใจสิทธิหน้าที่ของคนในสังคมมากที่สุดแต่เข้าใจรัฐธรรมนูญ

น้อยที่สุด 2.2 ประชาชนจังหวัดพัทลุงมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้ความสนใจ กิจกรรมการชุมนุมประท้วงมากที่สุด ติดตามข่าวสารการเมืองจากสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์น้อยที่สุด สนใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ ยึดเกณฑ์ตัวบุคคลมากกว่าพรรคการเมือง ทั้งนี้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะเป็นคนดี ซื่อสัตย์ ต้องการให้วุฒิสมาชิกควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแทนประชาชน แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและตัวแทนระดับท้องถิ่น ต้องการให้ช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนและพัฒนาด้านสาธารณสุขไปไกล หากเกิดปัญหาจะแก้ไขด้วย ตนเองก่อน และคิดว่าจะติดตามตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง 3. เพศ ระดับการศึกษา การติดตามข่าวสารการเมืองและระดับความเข้าใจต่อคุณลักษณะ ความเป็นคนดีมีผลหรือสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน จังหวัดพัทลุง 3.1 ประชาชน จังหวัดพัทลุง เพศหญิง กลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี-สูงกว่า ปริญญาตรี และกลุ่มที่ติดตามข่าวสารการเมืองตลอดเวลา จะมีระดับทัศนคติต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย สูงกว่าเพศชาย และกลุ่มอื่นๆ ความเข้าใจต่อคุณลักษณะความเป็นคนดีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ ทัศนคติต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านหลักประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง 3.2 ประชาชน จังหวัดพัทลุง อายุไม่เกิน 30 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือก ตัวบุคคล แต่อายุ 41 ปีขึ้นไปเลือกพรรค กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ เลือกตัว บุคคล ขณะที่กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม เลือกพรรค ประชาชน จังหวัดพัทลุง อายุไม่เกิน 30 ปี จบมัธยมศึกษา-อนุปริญญาไม่ ค่อยติดตาม ไม่สนใจข่าวสารการเมือง นิยมคุณสมบัติของผู้สมัคร ขณะที่กลุ่มอายุ 31-40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี-สูงกว่า ติดตามข่าวสารการเมืองตลอดเวลา นิยมนโยบายพรรค ส่วนกลุ่มอายุ 41 ปีขึ้นไป ไม่ติดตาม ไม่สนใจข่าวสารการเมืองนิยมนำหน้าพรรค³⁸

ศุเมธ เจตปิยะวัฒน์ ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคมตามการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคม 236 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าผลการศึกษาพบว่า การสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคม ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมีการปฏิบัติในระดับน้อย ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยและด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยมีการปฏิบัติในระดับมาก นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้

³⁸ภาณุ ชรรณสุวรรณ และทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, “พฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองของประชาชนจังหวัดพัทลุง”, รายงานการวิจัย, (ภาควิชาสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ), 2543, 130 หน้า.

ข้อเสนอแนะว่า ควรจะมีการศึกษาเรื่องการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคมซ้ำอีกครั้งหนึ่ง³⁹

วิชัย ลีอรรถ ได้ศึกษา เรื่องศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาระบบอบประชาธิปไตย : กรณีศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ แนวคิดและทัศนคติ ปัญหาและอุปสรรครวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากความสำเร็จในการพัฒนาประชาธิปไตยของคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 335 ราย ที่สุ่มมาจากคณะกรรมการในเขตอำเภอจอมทองทั้งสิ้น 1243 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านได้รับผิดชอบในกิจกรรมฝ่ายต่าง ๆ อย่างจริงจัง รวมทั้งบทบาทอื่น ๆ อันเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2475 ซึ่งสามารถช่วยกันพัฒนาระบบอบประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านความรู้ แนวคิด และทัศนคติของคณะกรรมการหมู่บ้านพบว่า กลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านมีความรู้ และมีทัศนคติในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในระดับสูง แต่ก็พบว่า รายได้ของคณะกรรมการหมู่บ้านมีผลต่อความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน คือ รายได้ต่อเดือนที่สูงมีผลต่อความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านสูงขึ้น และอาชีพค้าขายจะมีทัศนคติต่อบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านที่ค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป⁴⁰

จากการศึกษาทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการพัฒนาระบบอบประชาธิปไตย สามารถสรุปได้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่ง ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งในการพัฒนาระบบอบประชาธิปไตย จะต้องพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นไปตามปรัชญา และหลักการ ประชาธิปไตย และเสริมสร้างให้ประชาชนมีทัศนคติและพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย

³⁹สุเมธ เจตปิยะวัฒน์, “การสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคมามการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2539, 101 หน้า.

⁴⁰วิชัย ลีอรรถ, “ศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาระบบอบประชาธิปไตย”, **วิทยานิพนธ์พัฒนาศักยภาพศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), 2541, 97 หน้า.

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

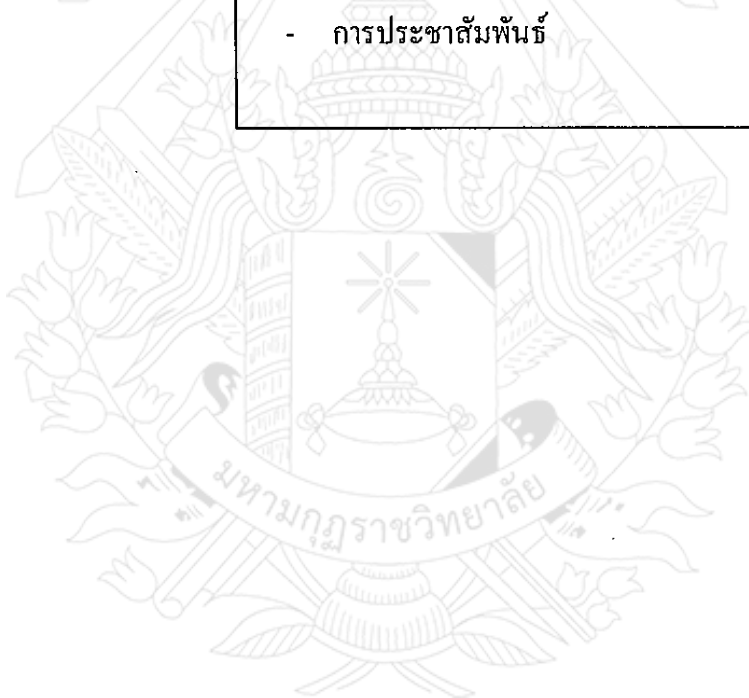
ตัวแปรพื้นฐาน

ข้อมูลทั่วไป

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- รายได้ต่อเดือน
- อาชีพ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ปัญหาการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
 - ความพร้อมพร้อมด้านบุคลากร
 - ความพร้อมด้านสถานที่
 - ความพร้อมด้านงบประมาณ
 - ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้
 - วิธีการบริหารจัดการเลือกตั้ง
 - การประชาสัมพันธ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพ
- 3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำนวน 464,547 คน จาก 9 อำเภอ 30 เขตเลือกตั้ง (ข้อมูลเดือน กรกฎาคม 2549)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำนวน 400 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & morgan) ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. จำแนกผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยตามอำเภอ และเขตเลือกตั้ง
2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม โดยใช้วิธีการจัดสรรตามสัดส่วนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
3. ทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ และเขตเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

สำหรับรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	เขตเลือกตั้งที่ 1		เขตเลือกตั้งที่ 2		เขตเลือกตั้งที่ 3		เขตเลือกตั้งที่ 4		เขตเลือกตั้งที่ 5	
	จำนวนผู้มีสิทธิฯ	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้มีสิทธิฯ	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้มีสิทธิฯ	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้มีสิทธิฯ	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้มีสิทธิฯ	กลุ่มตัวอย่าง
เมืองสุโขทัย	17,199	15	14,686	13	18,018	16	14,772	13	16,638	14
ศรีสำทลัษ	15,188	13	15,427	13	13,982	12	13,531	12	14,513	12
สวรรคโลก	18,474	16	15,278	13	15,885	14	19,241	17	-	-
ศรีสำโรง	14,936	13	12,951	11	13,575	12	15,759	14	-	-
ทุ่งเสลี่ยม	12,644	11	12,873	11	12,911	11	-	-	-	-
คีรีมาส	13,612	12	14,334	12	14,881	13	-	-	-	-
กงไกรลาส	17,048	15	16,614	14	15,543	13	-	-	-	-
บ้านด่านลานหอย	16,361	14	16,859	15	-	-	-	-	-	-
ศรีนคร	20,817	18	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	146,279	127	119,022	102	104,795	91	63,303	56	31,151	26

3.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร บทความ ตำรา และการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหา ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. นำเครื่องมือการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนภาษาที่ใช้ในเครื่องมือการวิจัย

- 1) ดร. ภาคภูมิ อินทวงศ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- 2) ดร. สมบูรณ์ เคชะผล อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- 3) อาจารย์สุนทร จินดาอินทร์ อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- 4) ดร. สุชาติ ใจภักดิ์ ผู้อำนวยการคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดกำแพงเพชร
- 5) อาจารย์นริศร์ ศรีโพธิ์ อดีตปลัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด (ระดับ 9)

ในการหาความตรงต่อเนื้อหาใช้วิธีการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Items Objective Congruence, IOC) แล้วคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาความเที่ยง (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.956

6. นำเครื่องมือที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดสุโขทัย
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยทำการประสานกับเครือข่ายประชาธิปไตยประจำอำเภอ และเดินทางไปเก็บข้อมูลโดยสุ่มเก็บข้อมูลจากครอบครัวที่มีสิทธิเลือกตั้ง คัดเลือกจากหัวหน้าครอบครัว หรือจากผู้รู้หนังสือในครอบครัวเป็นหลัก
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ตรวจสอบคัดเลือกแบบสอบถามที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง มีปัญหาในการเลือกตั้งมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง มีปัญหาในการเลือกตั้งมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง มีปัญหาในการเลือกตั้งปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง มีปัญหาในการเลือกตั้งน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง มีปัญหาในการเลือกตั้งน้อยที่สุด
3. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์เนื้อหา และทำการแจกแจงความถี่

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ร้อยละ

2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

เมื่อ

สูตร	$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$	
	\bar{X}	= ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
	N	= จำนวนข้อมูลทั้งหมด
	$\sum x$	= ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เมื่อ

สูตร S.D.	$= \frac{\sqrt{n\sum x^2 - (\sum x)^2}}{n(n-1)}$	
	S.D.	คือ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	คือ ผลรวมของกำลังสองของคะแนน
	$(\sum x)^2$	คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	n	คือ จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัย ได้ซึ่งจะนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำนวน 402 คน

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	194	48.26
หญิง	208	51.74
รวม	402	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่าส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 208 คน ร้อยละ 52.74 มากกว่าเพศชาย จำนวน 194 คน ร้อยละ 48.26

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
18 – 19 ปี	94	23.38
20 – 30 ปี	98	24.38
31 – 40 ปี	89	22.14
41 – 50 ปี	85	21.14
50 – 60 ปี	24	5.97
61 ปีขึ้นไป	12	2.99
รวม	402	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 98 คน ร้อยละ 24.38 รองลงมาได้แก่ 18 – 19 ปี จำนวน 94 คน ร้อยละ 23.38 31 – 40 ปี จำนวน 89 คน ร้อยละ 22.14 41 – 50 ปี จำนวน 85 คน ร้อยละ 21.14 50 – 60 ปี จำนวน 24 คน ร้อยละ 5.97 และ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน ร้อยละ 2.99

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่รู้หนังสือ	40	9.95
ประถมศึกษา	87	21.64
มัธยมศึกษา	91	22.64
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	108	26.87
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	76	18.91
รวม	402	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษานุปริญญา หรือเทียบเท่า จำนวน 108 คน ร้อยละ 26.87 รองลงมาได้แก่ มัธยมศึกษา จำนวน 91 คน ร้อยละ 22.64

ประถมศึกษา จำนวน 87 คน ร้อยละ 21.64 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 76 คน ร้อยละ 18.91 และไม่รู้หนังสือ จำนวน 40 คน ร้อยละ 9.95

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 3,000 บาท	27	6.72
3,001 – 4,000 บาท	36	8.96
4,001 – 6,000 บาท	91	22.64
6,001 – 8,000 บาท	99	24.63
8,001 – 10,000 บาท	94	23.38
10,001 บาทขึ้นไป	55	13.68
รวม	402	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 6,001 – 8,000 บาท จำนวน 99 คน ร้อยละ 24.63 รองลงมาได้แก่ 8,001 – 10,000 บาท จำนวน 94 คน ร้อยละ 23.38 4,001 – 6,000 บาท จำนวน 91 คน ร้อยละ 22.64 10,001 บาทขึ้นไป จำนวน 55 คน ร้อยละ 13.68 3,001 – 4,000 บาท จำนวน 36 คน ร้อยละ 8.96 และไม่เกิน 3,000 บาท จำนวน 27 คน ร้อยละ 6.72

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกรรวม	94	23.38
ค้าขาย	98	24.38
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	109	27.11
รับจ้างทั่วไป	101	25.12
รวม	402	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 109 คน ร้อยละ 27.11 รองลงมาได้แก่ รับจ้างทั่วไป จำนวน 101 คน ร้อยละ 25.12 ค้าขาย จำนวน 98 คน ร้อยละ 24.38 และเกษตรกรรวม จำนวน 94 คน ร้อยละ 23.38

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

การวิเคราะห์ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ใน 6 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ด้านวิธีการบริหารจัดการ และด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดดังตารางที่ 7 - 13

2.1 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในภาพรวม

ตารางที่ 7 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ในภาพรวม

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
ด้านบุคลากร	3.48	.89	ปานกลาง
ด้านสถานที่	3.38	.79	ปานกลาง
ด้านงบประมาณ	3.49	.90	ปานกลาง
ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้	3.51	.91	มาก
ด้านวิธีการบริหารจัดการ	3.49	.91	ปานกลาง
ด้านการประชาสัมพันธ์	3.69	.92	มาก
รวม	3.50	.90	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมี 2 ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และด้านการประชาสัมพันธ์

2.2 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านบุคลากร

ตารางที่ 8 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านบุคลากร

ด้านบุคลากร	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. พนักงานขาดความเข้าใจในเจตนารมณ์และตัวบทกฎหมายการเลือกตั้ง	3.52	.91	มาก
2. พนักงานที่ปฏิบัติงานประจำหน่วยเลือกตั้งถูกรอรับทางการเมือง	3.52	.91	มาก
3. จำนวนพนักงานที่ปฏิบัติงานในการเลือกตั้งไม่เพียงพอ ต้องอาศัยข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ปฏิบัติงานไม่เต็มที่	3.58	.94	มาก
4. พนักงานขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบางครั้งไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	3.50	.99	มาก
5. พนักงานไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.29	.73	ปานกลาง
รวม	3.48	.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ในด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และมี 1 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ พนักงานไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

2.3 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านสถานที่

ตารางที่ 9 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านสถานที่

ด้านสถานที่	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. สถานที่จัดการเลือกตั้งอยู่ไกลเกินไป	3.76	.95	มาก
2. การวางแผนผังการสถานที่สำหรับการเลือกตั้งไม่เหมาะสม	3.12	.70	ปานกลาง
3. การประสานงานในการจัดสถานที่ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ล่าช้า	3.25	.73	ปานกลาง
4. ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการลงคะแนนเสียง เช่น แสงสว่าง และปราศจากเสียงรบกวน	3.21	.72	ปานกลาง
5. สถานที่สำหรับลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงรบกวน	3.59	.89	มาก
รวม	3.38	.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมี 2 ข้อที่อยู่ในระดับมาก คือ ข้อสถานที่จัดการเลือกตั้งอยู่ไกลเกินไป และข้อสถานที่สำหรับลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงรบกวน

2.4 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านงบประมาณ

ตารางที่ 10 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านงบประมาณ

ด้านงบประมาณ	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. ขาดงบประมาณในการจ้างพนักงานอย่างต่อเนื่อง	3.53	.94	มาก
2. การได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างล่าช้า	3.24	.79	ปานกลาง
3. หนังสือแนวปฏิบัติสำหรับเรื่องงบประมาณไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ	3.35	.87	ปานกลาง
4. ขาดงบประมาณสำหรับทำประกันภัยให้แก่บุคลากรและทรัพย์สิน	3.63	.95	มาก
5. ขาดงบประมาณเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ห่างไกล และเสี่ยงภัย	3.71	.97	มาก
รวม	3.49	.90	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ในด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และมี 2 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างล่าช้า และข้อหนังสือแนวปฏิบัติสำหรับเรื่องงบประมาณไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ

2.5 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้

ตารางที่ 11 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้

ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. อุปกรณ์สำหรับใช้ในการเลือกตั้ง เช่น หีบบัตร คูหา และอุปกรณ์ที่ส่วนกลางส่งมาให้ไม่ถูกต้อง	3.48	.90	ปานกลาง
2. ขาดสถานที่สำหรับดูแลรักษา อุปกรณ์ การเลือกตั้งที่ส่วนกลางส่งมาให้	3.57	.93	มาก
3. ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อสำหรับผู้พิการ	3.50	.91	มาก
รวม	3.51	.91	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ในด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มี 1 ข้ออยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้ออุปกรณ์สำหรับใช้ในการเลือกตั้ง เช่น หีบบัตร คูหา และอุปกรณ์ที่ส่วนกลางส่งมาให้ไม่ถูกต้อง

2.6 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านการบริหารจัดการ

ตารางที่ 12 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านการบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการ	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. ขาดการวางแผนประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง	3.48	.90	ปานกลาง
2. โครงสร้างสำหรับการบริหารจัดการไม่ชัดเจนทำให้การมอบหมายงาน รวมทั้งการประสานงานขาดความคล่องตัว	3.55	.93	มาก
3. หนังสือส่งการแนวปฏิบัติไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ	3.50	.91	มาก
4. ทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้สมัคร ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการแนะนำตัว	3.49	.91	ปานกลาง
5. อนุกรรมการบางเขตแจ้งเปลี่ยนแปลงหน่วยเลือกตั้งล่าช้า	3.44	.98	ปานกลาง
รวม	3.49	.91	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ โครงสร้างสำหรับการบริหารจัดการไม่ชัดเจนทำให้การมอบหมายงาน รวมทั้งการประสานงานขาดความคล่องตัว รองลงมาคือ หนังสือส่งการแนวปฏิบัติไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ และผู้ปฏิบัติงาน และผู้สมัคร ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการแนะนำตัว

2.7 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านการประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 13 ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านการประชาสัมพันธ์

ด้านการประชาสัมพันธ์	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. พนักงานไม่ให้ความร่วมมือในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลข่าวสาร	3.64	.92	มาก
2. การแจ้งประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ในกรณีการเปลี่ยนหน่วยเลือกตั้งใหม่ เป็นไปด้วยความล่าช้า	3.61	.90	มาก
3. ไม่มีป้ายแสดงขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง	3.86	.95	มาก
4. พนักงานบริการด้วยท่าทีที่ไม่สุภาพ และไม่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้ง	3.64	.92	มาก
รวม	3.69	.92	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ในด้านการประชาสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยลำดับสูงสุด คือ ข้อไม่มีป้ายแสดงขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง รองลงมา คือ ข้อพนักงานไม่ให้ความร่วมมือในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลข่าวสาร และพนักงานบริการด้วยท่าทีที่ไม่สุภาพ และไม่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้ง

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ปัญหาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุโขทัย

ในการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
สุโขทัย ครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการ โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้มีความรู้ และมีประสบการณ์ การ
เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 17 ท่าน

ตารางที่ 14 แสดงความถี่ในแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สุโขทัย

แนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	ความถี่
ด้านบุคลากร	
1) จัดการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และขั้นตอน การปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติการในการเลือกตั้ง	5
2) จัดการอบรมให้แก่บุคลากรประจำหน่วย	4
3) ควรมีการมอบหมายให้บุคลากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรับผิดชอบ ในการดูแลการปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง	1
รวม	10
ด้านสถานที่	
1) ขยายหน่วยเลือกตั้งให้มากขึ้นเพื่อสะดวกต่อการเดินทาง	4
2) หน่วยเลือกตั้งควรมีผังแสดงถึงจุดในแต่ละจุด	3
3) หน่วยเลือกตั้งควรตั้งอยู่ในบริเวณที่เด่น ไม่อยู่ในบริเวณลับๆ	1
รวม	8
ด้านงบประมาณ	
1) เพิ่มงบประมาณในเรื่องค่าตอบแทนให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน	7
2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการเลือกตั้ง	4
3) ควรมีการจัดทำระเบียบ ข้อกำหนดในการใช้จ่ายเพื่อกิจกรรม การเลือกตั้งที่ชัดเจน	2
4) จัดสรรงบประมาณเพื่อคุ้มครองแก่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง	1
รวม	14

ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้	
1) ควรมีการตรวจวัสดุอุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้	7
2) ควรมีสถานที่จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เพื่อสร้างความเป็นกลาง เช่น บัตรเลือกตั้ง	3
3) การขนย้ายวัสดุ ควรมีการประสานงานกันอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะสามารถลดระยะเวลาและงบประมาณค่าใช้จ่ายในการขนย้าย	2
รวม	12
ด้านวิธีการบริหารจัดการ	
1) ควรมีการวางแผนการปฏิบัติ ประสานงานกับผู้ปฏิบัติงานให้ถูกต้อง	9
2) ร่างแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และจัดส่งให้แก่ผู้ปฏิบัติงานล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน	4
3) ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งควรมีสถานที่กว้างขวาง	2
รวม	16
ด้านการประชาสัมพันธ์	
1) การประชาสัมพันธ์ควรมีอย่างทั่วถึง เช่น ป้าย เสียงตามสาย	8
2) ประชาสัมพันธ์ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเลือกตั้งเพื่อป้องกันบัตรเสีย	5
3) อบรมผู้ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้งให้มีจิตในการให้บริการ	3
4) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบล่วงหน้า	1
รวม	17
รวมทั้งหมด	17

จากตารางที่ 14 พบว่า แนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ด้านบุคลากร ได้แก่ การจัดการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นแนวทางเดียวกันให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติการในการเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดการอบรมให้แก่บุคลากรประจำหน่วย และควรมีการมอบหมายให้บุคลากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการดูแลการปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง ตามลำดับ

ด้านสถานที่ ได้แก่ การขยายหน่วยเลือกตั้งให้มากขึ้นเพื่อสะดวกต่อการเดินทาง มากที่สุด รองลงมาได้แก่ หน่วยเลือกตั้งควรมีผังแสดงถึงจุดในแต่ละจุด และหน่วยเลือกตั้งควรตั้งอยู่ในบริเวณที่เด่น ไม่อยู่ในมุมหรือที่บริเวณลับ ๆ

ด้านงบประมาณ ได้แก่ การเพิ่มงบประมาณในเรื่องค่าตอบแทนให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน มากที่สุด รองลงมาได้แก่ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการเลือกตั้ง ควรมีการจัดทำระเบียบข้อกำหนดในการใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมการเลือกตั้งที่ชัดเจน และจัดสรรงบประมาณเพื่อคุ้มครองแก่ผู้ปฏิบัติงานในทุกหน่วยเลือกตั้ง

ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ได้แก่ ควรมีการตรวจวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ควรมีสถานที่จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เพื่อสร้างความเป็นกลาง เช่น บัตรเลือกตั้ง และการขนย้ายวัสดุ ควรมีการประสานงานกันอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะสามารถลดระยะเวลาและงบประมาณค่าใช้จ่ายในการขนย้าย ตามลำดับ

ด้านวิธีการบริหารจัดการ ได้แก่ ควรมีการวางแผนการปฏิบัติ ประสานงานกับผู้ปฏิบัติงานให้ถูกต้อง มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ร่างแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและจัดส่งให้แก่ผู้ปฏิบัติงานล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน และ ศูนย์อำนวยความสะดวกควรมีสถานที่กว้างขวางตามลำดับ

ด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ควรมีอย่างทั่วถึง เช่น ป้าย เสียงตามสาย ฯลฯ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประชาสัมพันธ์ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเลือกตั้ง เพื่อป้องกันบัตรเสีย อบรมผู้ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้งให้มีจิตในการให้บริการ และในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบล่วงหน้า ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย และศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสุโขทัย โดยศึกษาตามกรอบการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ใน 6 ด้าน คือ ความพร้อมด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ วิธีการบริหารจัดการ และการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษานี้คือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำนวน 402 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 20 -30 ปี มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า และส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมี 2 ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และด้านการประชาสัมพันธ์

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และมี 1 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ พนักงานไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านสถานที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และมี 2 ข้อที่อยู่ในระดับมาก คือ ข้อสถานที่จัดการเลือกตั้งอยู่ไกลเกินไป และข้อสถานที่สำหรับลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงรบกวน

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก และมี 2 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างล่าช้า และข้อหนังสือแนวปฏิบัติสำหรับเรื่องงบประมาณ ไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มี 1 ข้ออยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้ออุปกรณ์สำหรับใช้ในการเลือกตั้ง เช่น หีบบัตร คูหา และอุปกรณ์ที่ส่วนกลางส่งมาให้ไม่ถูกต้อง

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ โครงสร้างสำหรับการบริหารจัดการไม่ชัดเจนทำให้การมอบหมายงาน รวมทั้งการประสานงานขาดความคล่องตัวรองลงมาคือ หนังสือส่งการแนวปฏิบัติไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ และผู้ปฏิบัติงาน และผู้สมัคร ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการแนะนำตัว

ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านการประชาสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยลำดับสูงสุด คือ ข้อไม่มีป้ายแสดงขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง รองลงมา คือ ข้อพนักงานไม่ให้ความร่วมมือในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลข่าวสาร และพนักงานบริการด้วยท่าทีที่ไม่สุภาพ และไม่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้ง

5.1.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

แนวทางการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านบุคลากร ได้แก่

- (1) จัดการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นแนวทางเดียวกันให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติการในการเลือกตั้ง
- (2) จัดการอบรมให้แก่บุคลากรประจำหน่วย
- (3) ควรมีการมอบหมายให้บุคลากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการดูแลการปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้ง

แนวทางการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านสถานที่ ได้แก่

- (1) ขยายหน่วยเลือกตั้งให้มากขึ้นเพื่อสะดวกต่อการเดินทาง

(2) หน่วยเลือกตั้งควรมีผังแสดงถึงจุดในแต่ละจุด

(3) หน่วยเลือกตั้งควรตั้งอยู่ในบริเวณที่เด่น ไม่อยู่ในมุมหรือที่บริเวณลับๆ

แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านงบประมาณ ได้แก่

(1) เพิ่มงบประมาณในเรื่องค่าตอบแทนให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

(2) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการเลือกตั้ง

(3) ควรมีการจัดทำระเบียบ ข้อกำหนดในการใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมการเลือกตั้งที่ชัดเจน

(4) จัดสรรงบประมาณเพื่อคุ้มครองแก่ผู้ปฏิบัติงานในทุกหน่วยเลือกตั้ง

แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้

(1) ควรมีการตรวจวัสดุอุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้

(2) ควรมีสถานที่จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์เพื่อสร้างความเป็นกลาง เช่น บัตรเลือกตั้ง

(3) การขนย้ายวัสดุ ควรมีการประสานงานกันอย่างถูกต้อง เพื่อที่จะสามารถลด

ระยะเวลาและงบประมาณค่าใช้จ่ายในการขนย้าย

แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านวิธีการบริหารจัดการ

(1) ควรมีการวางแผนการปฏิบัติ ประสานงานกับผู้ปฏิบัติงานให้ถูกต้อง

(2) ร่างแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และจัดส่งให้แก่ผู้ปฏิบัติงานล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน

(3) ศูนย์อำนวยการเลือกตั้งควรมีสถานที่กว้างขวาง

แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านการประชาสัมพันธ์

(1) การประชาสัมพันธ์ควรมีอย่างทั่วถึง เช่น ป้าย เสียงตามสาย

(2) ประชาสัมพันธ์ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเลือกตั้งเพื่อป้องกันบัตรเสีย

(3) อบรมผู้ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้งให้มีจิตในการให้บริการ

(4) ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบล่วงหน้า

5.2 อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยศึกษาตามกรอบการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ใน 6 ด้าน

คือ ความพร้อมด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ วิธีการบริหารจัดการ และการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยพบประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายชื่อพบว่าชื่อที่มีปัญหาในการดำเนินการเลือกตั้งอยู่ในอันดับแรกคือจำนวนพนักงานที่ปฏิบัติงานในการเลือกตั้งไม่เพียงพอ ต้องอาศัยข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ปฏิบัติงานไม่เต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากการเลือกตั้งนั้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ลงคะแนนเสียงจึงต้องมีการตั้งหน่วยเลือกตั้งหลายหน่วย ดังนั้นจึงทำให้จำนวนพนักงานที่ปฏิบัติงานในหน่วยเลือกตั้งที่เป็นพนักงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เพียงพอ ซึ่งจำเป็นต้องใช้บุคลากรของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ซึ่งอาจทำให้มีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจในการดำเนินงานเลือกตั้งเท่าที่ควร

2. การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านสถานที่ พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านสถานที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ชื่อที่อยู่ในระดับมาก คือ ชื่อสถานที่จัดการเลือกตั้งอยู่ไกลเกินไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีลักษณะภูมิประเทศที่มีอาณาเขตตั้งอยู่ห่างไกลกัน จึงทำให้ในเขตถิ่นทุรกันดารจำเป็นต้องดูความเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นหน่วยเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับความสะดวก หรือความปลอดภัยของhibบัตรอีกด้วย ซึ่งอาจจะส่งผลให้ผู้มาใช้สิทธิบางส่วนรู้สึกว่าการเลือกตั้งอยู่ไกลเกินไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นคิดว่ามีเพียงส่วนน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วการตั้งหน่วยเลือกตั้งส่วนใหญ่จะพยายามให้อยู่ศูนย์กลางของชุมชนเป็นหลัก ส่วนในชื่อสถานที่สำหรับลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงรบกวน ทั้งนี้หน่วยเลือกตั้งนั้นน่าจะมีเหตุผลความจำเป็นหรือมีข้อจำกัดในการกำหนดสถานที่เลือกตั้ง อาจเป็นด้วยว่าชุมชนนั้นๆ ตั้งอยู่ท่ามกลางการก่อสร้างที่มีเสียงรบกวน เป็นต้น

3. การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านงบประมาณ พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ชื่อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก คือ ขาดงบประมาณเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ห่างไกลและเสี่ยงภัย ทั้งนี้เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณสำหรับการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่แล้วจะจัดสรรในส่วนที่มีความจำเป็นสำหรับการเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจด้วยเหตุผลที่การจัดการเลือกตั้งนั้นจำเป็นต้องมีหน่วยเลือกตั้งหลายหน่วย ซึ่งส่งผลต่อการต้องมีพนักงานประจำหน่วยมาก ทั้งนี้จึงส่งผลให้การจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าตอบแทนยังไม่เพียงพอ รองลงมาคือการจัดสรรงบประมาณสำหรับทำประกันภัยให้แก่

บุคลากรและทรัพย์สิน ด้วยเหตุผลที่ว่าในการจัดการเลือกตั้งนั้นเป็นกิจกรรมที่มีขึ้นในระยะสั้น คือ 1 วัน ดังนั้นในการจัดสรรงบประมาณสำหรับทำประกันภัยให้แก่บุคลากรและทรัพย์สินจึงเป็นส่วนที่ได้รับการพิจารณาในลำดับเกือบท้าย

4. การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ ขาดสถานที่สำหรับดูแลรักษา อุปกรณ์การเลือกตั้งที่ส่วนกลางส่งมาให้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหน่วยเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นจัดตั้งขึ้นในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้แล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งในแต่ละหน่วยอาจมาจากถิ่นอื่น ในกรณีที่ใช้ข้าราชการในพื้นที่เป็นกรรมการ บางส่วนเป็นข้าราชการนอกพื้นที่แต่ได้มารับราชการในพื้นที่ที่มีหน่วยเลือกตั้ง ตั้งอยู่ จึงถูกแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำให้เกิดปัญหาในการขาดสถานที่และผู้รับผิดชอบในการดูแลเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทางส่วนกลางส่งมาให้ก่อน นอกจากนี้แล้วเนื่องจากการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ซึ่งถ้าดูแลรักษาไม่รอบครอบอาจมีความผิดร้ายแรงจึงส่งผลให้การกำหนดสถานที่ และผู้รับผิดชอบเป็นไปด้วยความยากลำบาก

5. การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้าน การบริหารจัดการ พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ โครงสร้างสำหรับการบริหารจัดการไม่ชัดเจนทำให้การมอบหมายงาน รวมทั้งการประสานงานขาดความคล่องตัว ทั้งนี้เนื่องจากการเลือกตั้งแต่ละครั้งจากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า จำเป็นจะต้องใช้บุคลากรของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่บุคลากรของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมด นอกจากนี้แล้วในแต่ละหน่วยเลือกตั้งจะต้องมีข้าราชการในหลายสาขาแต่ต่างกันออกไป เช่น มีทั้งข้าราชการครู ข้าราชการที่เป็นตำรวจ หรือใช้พยาบาล ซึ่งจากการที่ใช้ข้าราชการจากหน่วยจึงส่งผลต่อการบริหารจัดการ รวมทั้งการทำงานที่ไม่สอดคล้องกันทำให้การประสานงานขาดความคล่องตัว นอกจากนี้แล้ว ปัญหาที่พบอีกข้อคือ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้สมัคร ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการแนะนำตัว ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นผู้สมัครรับเลือกตั้งอาจเป็นคนในท้องถิ่นที่อาจมีวุฒิการศึกษาที่ไม่สูงมาก จึงทำให้การศึกษาและทำความเข้าใจในกฎระเบียบเป็นไปด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้แล้วกฎระเบียบและข้อบังคับส่วนใหญ่จะต้องใช้ภาษากฎหมายที่ค่อนข้างยากตีความจึงทำให้ผู้ปฏิบัติงาน และผู้สมัคร ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบที่เท่าที่ควร

6. การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยในด้าน

การประชาสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรกคือ ไม่มีป้ายแสดงขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ได้มีหลายหน่วยงานได้เข้าไปให้ความรู้แก่คนในชุมชน โดยการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผ่านหลายช่องทาง เช่น ผ่านทางกลุ่มหรือเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งนี้ จึงอาจทำให้เข้าใจว่าประชาชนที่จะมาใช้สิทธิมีความเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว แต่ในความเป็นจริงแล้วอาจจะยังมีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจ จึงมีความต้องการที่จะให้มีการแสดงขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ปัญหาที่พบรองลงมา คือ พนักงานไม่ให้ความร่วมมือในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลข่าวสารและพนักงานบริการด้วยท่าทีที่ไม่สุภาพ และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้มาใช้สิทธิในบางครั้งอาจเป็นชาวบ้านที่เข้าใจขั้นตอนยาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของพนักงานประจำหน่วยเลือกตั้งที่เป็นข้าราชการ ที่ได้พยายามอธิบายให้ผู้มาใช้สิทธิได้ฟัง นอกจากนี้แล้วอาจเนื่องมาจากผู้มาใช้สิทธิที่เป็นชาวบ้าน เกษตรกร ไม่กล้าซักถามพนักงานประจำหน่วยเลือกตั้งที่เป็นข้าราชการ เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาด้านบุคลากร พบว่า พนักงานประจำหน่วยเลือกตั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้งอย่างแท้จริง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการเลือกตั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ ในการที่พนักงานประจำหน่วยไม่ให้ความร่วมมือในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ก่อนที่จะจัดเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรประจำหน่วยเลือกตั้ง ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรประจำหน่วยเลือกตั้งก่อน และปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับการให้บริการ การให้คำแนะนำ แต่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างสำหรับการบริหารจัดการไม่ชัดเจนทำให้การมอบหมายงาน รวมทั้งการประสานงานขาดความคล่องตัว ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีความสอดคล้องทั้งตัวบุคคลและลักษณะงาน จึงควรทำการศึกษาแบบแผนการบริหารจัดการในการดำเนินการเลือกตั้ง โดยทำการศึกษาหน่วยเลือกตั้งทั้งที่อยู่ในเขตชุมชน และนอกเขตชุมชน เพื่อหาความแตกต่างและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และนำผลการศึกษามาเผยแพร่ให้เป็นแบบอย่างการบริหารจัดการหน่วยเลือกตั้งต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

- กมล ทองธรรมชาติ. **การปกครองและการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- กมล สมวิเชียร. **ประชาธิปไตยกับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. **คู่มือการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้าน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2534.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. **เอกสารเผยแพร่ความรู้ทางการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป.
- คณะวุฒิสภารุ่นปี 2539. **บันทึกไว้ในใจเรา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด, 2543.
- คณะ สสร. **รวมสารรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2541.
- คณิศร บุญสุวรรณ. **บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ภูมิปัญญาจำกัด, 2542.
- จรรุณ สุภาพ. **ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย : เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- จันทนา สุทธิจารี, ดร. **ทฤษฎีและแนวคิดการเมืองเปรียบเทียบ**. เชียงใหม่ : ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. **ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, 2523.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. **วิชาลัทธิการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2549.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. **จิตวิทยาการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : เจริญรัฐการพิมพ์, 2527.
- ชานินทร์ กรัยวิเชียร. **ระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : แผนที่ทหารการพิมพ์, 2530.
- ลิขิต ซีรเวคิน. **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

วิสุทธิ โพธิ์แท่น. **ประชาธิปไตยแนวคิดตัวแทนประชาธิปไตยในอุดมคติ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

สิริรัตน์ เจ้าประเสริฐ. **กระบวนการเลือกตั้ง ส.ว.** . กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง , 2542.

สุจิต บุญบงการและพรรคีกดิ์ ผ่องแผ้ว. **พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของไทย**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

อมร รักษาสัตย์. **การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2541.

อัษฎางค์ ปาณิกบุตร. **แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

2) บทความในหนังสือพิมพ์

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. “ประชาธิปไตย : เส้นทางเดินจากประชาธิปไตยโดยตรงสู่ประชาธิปไตยแบบตัวแทน”, **รัฐศาสตร์สาร**. 24 (พฤศจิกายน 2546) : 4.

สุขุม นวลสกุล. “ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมือง”, **แนวหน้ารายวัน**. (12 กรกฎาคม 2529) : 3.

อัครเมศวร์ ทองมวล. “ระบบการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับประเทศไทย”, **รัฐศาสตร์**. ปีที่ 39 ฉบับที่ 12 (ธันวาคม 2534) : 3.

อัครเมศวร์ ทองมวล. “การมีส่วนร่วมทางการเมือง”, **รัฐศาสตร์**. ปีที่ 34 ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2529) : 35.

3) วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย

ชัยยงค์ ชูรัตน์. “บทบาทของครูผู้สอนในการเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531.

เชาวนะ ไตรมาศ, ดร. “การเลือกตั้งแบบใหม่ทำไมคนไทยต้องไปเลือกตั้ง”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันนโยบายศึกษา : กระทรวงศึกษาธิการ, 2542.

ไพฑูริย์ บุญวัฒน์. “ระบบการเลือกตั้งที่ลดการซื้อเสียงและให้คนดีสมัครรับเลือกตั้งเพื่อทดแทนระบบการเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน”. **รายงานการวิจัย**. คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คปป.) : กระทรวงมหาดไทย, 2538.

ภาณุ ธรรมสุวรรณ และทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. “พฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน จังหวัดพัทลุง”. **รายงานการวิจัย**. ภาควิชาสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2543.

วิชัย ลือวรรณ. “ศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย”. **วิทยานิพนธ์พัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.

วิยุทธ์ จำรัสพันธ์. “อิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **รายงานการวิจัย**. คณะมนุษยศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2533.

ศรียุทธ ฉายัญ. “กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.

สุเมธ เจตปิยะวัฒน์. “การสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสารภีพิทยาคมตามการรับรู้ของอาจารย์และนักเรียน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.

อุษา ว่องวงศ์ภพ. “ภูมิหลังแรงจูงใจและพื้นฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

4) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง. “คู่มือก่อนจะเป็น ส.ว.”. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, 2548 (อัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุโขทัย. “สรุปผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสุโขทัย”. สุโขทัย : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุโขทัย, 2543 (อัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุโขทัย. “สรุปผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสุโขทัย (กรณีแทนตำแหน่งที่ว่าง)”. สุโขทัย : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุโขทัย, 2548 (อัดสำเนา).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุโขทัย. “สรุปผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดสุโขทัย (กรณีครบวาระการดำรงตำแหน่ง)”. สุโขทัย : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุโขทัย, 2548 (อัดสำเนา).

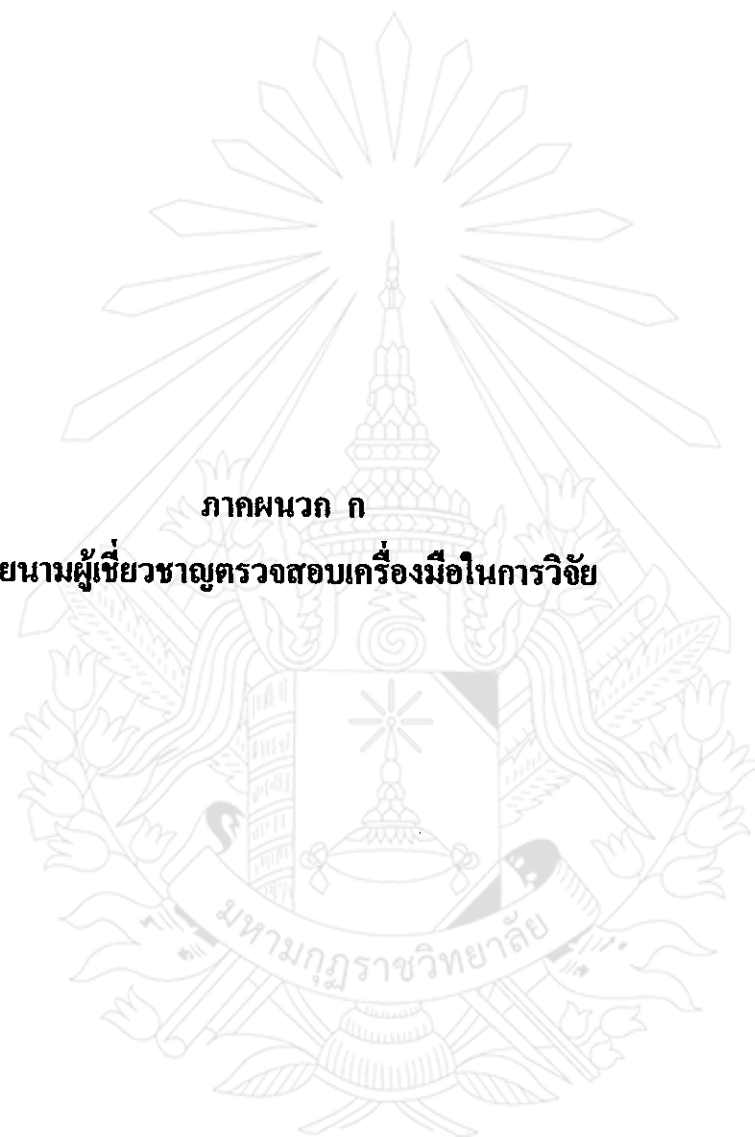
สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง. “เอกสารคู่มือการแนะนำตัวผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา”. สุโขทัย :
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสุโขทัย, 2542 (อัดสำเนา).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- ดร. ภาคภูมิ อินทวงศ์ - กศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), M.S. in Rural Development, Ph.D. in RD (Organization and Management)
- อนุกรรมการสาขายุทธศาสตร์การพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร
- ดร.สมบูรณ์ เฉชะผล - การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา (กศ.ม.)
มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
- Ph.D.(Education Administration) SARDAR PATEL University India
- หัวหน้าสำนักงาน ไปรษณีย์จังหวัดกำแพงเพชร (ระดับ 9) อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร
- อาจารย์สุนทร จินดาอินทร์ - นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนติบัณฑิตไทย
อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดกำแพงเพชร
อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์พิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ดร.สุชาติ ใจภักดิ์ - การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาบริหารการศึกษา (กศ.ค)
มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
ผู้อำนวยการการเลือกตั้งจังหวัดกำแพงเพชร (ผอ.กกต.)
- อาจารย์นริศร์ ศรีโพธิ์ - ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
(พบ.ม.) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
อดีตปลัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด (ระดับ 9) จังหวัดร้อยเอ็ด
อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอแสดงความอนุเคราะห์
ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ว. 205 / 2549

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

วิเศษชัยชาญ อ.เมือง จ.กำแพงเพชร 62000

โทร. 055-713265 โทรสาร: 055-722340

24 ตุลาคม 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ภาคภูมิ อินทวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบเครื่องมือวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสุกัญญา สมทรง รหัสประจำตัว 481204125 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยศูนย์การศึกษากำแพงเพชร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหา และแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิก สภามงคลการบริหารส่วน จังหวัดสุโขทัย

ในการนี้ มหาวิทยาลัย พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา ดังกล่าว ดังแบบเครื่องมือวิจัยที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมาพร้อมนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีณีย์ วงศ์คำจันทร์)

ผู้ประสานงานการบริหาร และจัดการศึกษา

ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

สำนักงานศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

โทร. 055 - 722340

24 ตุลาคม 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์สุนทร จินดาอินทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบเครื่องมือวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสุกัญญา สมทรง รหัสประจำตัว 481204125 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยศูนย์การศึกษากำแพงเพชร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหา และแนวทางการเลือกตั้งสมาชิก สภามอบหมายการบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ในการนี้ มหาวิทยาลัย พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา ดังกล่าว ดังแบบเครื่องมือวิจัยที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมาพร้อมนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีนัย วงศ์คำจันทร์)

ผู้ประสานงานการบริหาร และจัดการศึกษา
ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

ที่ ว. 205 / 2549

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

วิภาควิทยาลัย อ.เมือง ข.กำแพงเพชร 62000

โทร. 055-713265 โทรสาร: 055-722340

24 ตุลาคม 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์นริศร์ ศรีโพธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบเครื่องมือวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสุกัญญา สมทรง รหัสประจำตัว 481204125 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยศูนย์การศึกษากำแพงเพชร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหา และแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิก สภามงคลการบริหารส่วน จังหวัดสุโขทัย

ในการนี้ มหาวิทยาลัย พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา ดังกล่าว ดังแบบเครื่องมือวิจัยที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมาพร้อมนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรินย์ วงศ์คำจันทร์)

ผู้ประสานงานการบริหาร และจัดการศึกษา

ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

สำนักงานศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

โทร. 055 - 722340

24 ตุลาคม 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร. สมบูรณ์ เคชะผล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบเครื่องมือวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสุกัญญา สมทรง รหัสประจำตัว 481204125 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยศูนย์การศึกษากำแพงเพชร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิก สภากลางการบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ในการนี้ มหาวิทยาลัย พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา ดังกล่าว ดังแบบเครื่องมือวิจัยที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมาพร้อมนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีณีย์ วงศ์คำจันทร์)

ผู้ประสานงานการบริหาร และจัดการศึกษา
ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

สำนักงานศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

โทร. 055 - 722340

ที่ ว. 205 / 2549

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศูนย์การศึกษากำแพงเพชร
วิภาควิทยาลัย ถนน อ.เมือง อ.กำแพงเพชร 62000
โทร. 055-713265 โทรสาร: 055-722340

24 ตุลาคม 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คร. สุชาติ ใจภักดี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบเครื่องมือวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสุกัญญา สมทรง รหัสประจำตัว 481204125 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยศูนย์การศึกษากำแพงเพชร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัญหา และแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิก สภามงคลการบริหารส่วน จังหวัดสุโขทัย

ในการนี้ มหาวิทยาลัย พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความรู้ และประสบการณ์ เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา ดังกล่าว ดังแบบเครื่องมือวิจัยที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมาพร้อมนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรีณีย์ วงศ์คำจันทร์)

ผู้ประสานงานการบริหาร และจัดการศึกษา
ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

สำนักงานศูนย์การศึกษากำแพงเพชร

โทร. 055 - 722340

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงปัญหาการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้ จะนำเสนอเป็นภาพรวม การตอบคำถามของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับใช้เฉพาะกรณีวิจัยนี้เท่านั้น และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการทำงานของ ท่าน จึงขอความกรุณาทุกท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามนี้ให้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยต่อไป

แบบสอบถามครั้งนี้มีทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
- ตอนที่ 3 สอบถามแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
- ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สุกัญญา สมทรง

นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ภาพ

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บ () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

1. เพศ

- () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ

- () 1. 18 – 19 ปี () 2. 20 – 30 ปี
 () 3. 31 – 40 ปี () 4. 41 – 50 ปี
 () 5. 50 – 60 ปี () 6. 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- () 1. ไม่รู้หนังสือ
 () 2. ประถมศึกษา
 () 3. มัธยมศึกษา
 () 4. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
 () 5. ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4. รายได้ต่อเดือน

- () 1. ไม่เกิน 3,000 บาท () 2. 3,001 – 4,000 บาท
 () 3. 4,001 – 6,000 บาท () 4. 6,001 – 8,000 บาท
 () 5. 8,001 – 10,000 บาท () 6. 10,001 บาทขึ้นไป

5. อาชีพ

- () 1. เกษตรกรรม () 2. ค้าขาย
 () 3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ () 4. รับจ้างทั่วไป
 () 5. อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการเลือกตั้งสมาชิกสภา
 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีปัญหาในการเลือกตั้งมากที่สุด
4	หมายถึง	มีปัญหาในการเลือกตั้งมาก
3	หมายถึง	มีปัญหาในการเลือกตั้งปานกลาง
2	หมายถึง	มีปัญหาในการเลือกตั้งน้อย
1	หมายถึง	มีปัญหาในการเลือกตั้งน้อยที่สุด

การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านบุคลากร					
1. พนักงานขาดความเข้าใจในเจตนารมณ์และตัวบทกฎหมายการเลือกตั้ง					
2. พนักงานที่ปฏิบัติงานประจำหน่วยเลือกตั้งถูกรบกวนจากทางการเมือง					
3. จำนวนพนักงานที่ปฏิบัติงานในการเลือกตั้งไม่เพียงพอ ต้องอาศัยข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ปฏิบัติงานไม่เต็มที่					
4. พนักงานขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบางครั้งไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้					
5. พนักงานไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
ด้านสถานสถานที่					
6. สถานที่จัดการเลือกตั้งอยู่ไกลเกินไป					
7. การวางแผนผังการสถานที่สำหรับการเลือกตั้งไม่เหมาะสม					
8. การประสานงานในการจัดสถานที่ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ล่าช้า					
9. ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการลงคะแนนเสียง เช่น แสงสว่าง และปราศจากเสียงรบกวน					
10. สถานที่สำหรับลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงรบกวน					

การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	ระดับปัญหา				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านงบประมาณ					
11. ขาดงบประมาณในการจ้างพนักงานอย่างต่อเนื่อง					
12. การได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างล่าช้า					
13. หนังสือแนวปฏิบัติสำหรับเรื่องงบประมาณไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ					
14. ขาดงบประมาณสำหรับทำประกันภัยให้แก่บุคลากรและทรัพย์สิน					
15. ขาดงบประมาณเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ห่างไกล และเสี่ยงภัย					
ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้					
16. อุปกรณ์สำหรับใช้ในการเลือกตั้ง เช่น หีบบัตร คูหา และอุปกรณ์ที่ส่วนกลางส่งมาให้ไม่ถูกต้อง					
17. ขาดสถานที่สำหรับดูแลรักษา อุปกรณ์การเลือกตั้งที่ส่วนกลางส่งมาให้					
18. ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อสำหรับผู้พิการ					
ด้านวิธีการบริหารจัดการ					
19. ขาดการวางแผนประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง					
20. โครงสร้างสำหรับการบริหารจัดการไม่ชัดเจนทำให้การมอบหมายงาน รวมทั้งการประสานงานขาดความคล่องตัว					
21. หนังสือส่งการแนวปฏิบัติไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ					
22. ทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้สมัคร ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการแนะนำตัว					
23. อนุกรรมการบางเขตแจ้งเปลี่ยนแปลงหน่วยเลือกตั้งล่าช้า					

การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านการประชาสัมพันธ์					
24. พนักงานไม่ให้ความร่วมมือในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลข่าวสาร					
25. การแจ้งประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ในกรณีการเปลี่ยนหน่วยเลือกตั้งใหม่ เป็นไปด้วยความล่าช้า					
26. ไม่มีป้ายแสดงขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง					
27. พนักงานบริการด้วยท่าทีที่ไม่สุภาพ และไม่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้ง					

ตอนที่ 3 สอบถามแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

1. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านบุคลากร

.....

.....

2. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านสถานสถานที่

.....

.....

3. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านงบประมาณ

.....

.....

4. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย **ด้านอุปกรณ์เครื่องมือ
เครื่องใช้**

.....

5. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย **ด้านวิธีการบริหารจัดการ**

.....

6. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย **ด้านการประชาสัมพันธ์**

.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ภาคผนวก ง
ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
ด้านบุคลากร						
1. พนักงานขาดความเข้าใจในเจตนารมณ์และตัวบทกฎหมายการเลือกตั้ง	1	1	1	1	1	1
2. พนักงานที่ปฏิบัติงานประจำหน่วยเลือกตั้งถูกรอรับงำทางการเมือง	1	1	1	1	1	1
3. จำนวนพนักงานที่ปฏิบัติงานในการเลือกตั้งไม่เพียงพอ ต้องอาศัยข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ปฏิบัติงานไม่เต็มที่	1	1	0	0	1	0.6
4. พนักงานขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบางครั้ง ไม่สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	0	1	1	1	1	0.8
5. พนักงานไม่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	1	1	1	1	1	1
ด้านสถานที่						
6. สถานที่จัดการเลือกตั้งอยู่ไกลเกินไป	1	1	1	1	1	1
7. การวางแผนผังการสถานที่สำหรับการเลือกตั้งไม่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1
8. การประสานงานในการจัดสถานที่ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ล่าช้า	1	1	1	1	1	1
9. ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการลงคะแนนเสียง เช่น แสงสว่าง และปราศจากเสียงรบกวน	1	1	1	1	1	1
10. สถานที่สำหรับลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไม่เหมาะสม เช่น มีเสียงรบกวน						

การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
ด้านงบประมาณ						
11. ขาดงบประมาณในการจ้างพนักงานอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	1
12. การได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างล่าช้า	1	1	1	1	1	1
13. หนังสือแนวปฏิบัติสำหรับเรื่องงบประมาณไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ	1	1	1	1	1	1
14. ขาดงบประมาณสำหรับทำประกันภัยให้แก่บุคลากรและทรัพย์สิน	1	1	1	1	1	1
15. ขาดงบประมาณเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ห่างไกล และเสี่ยงภัย	0	0	1	1	1	0.6
ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้						
16. อุปกรณ์สำหรับใช้ในการเลือกตั้ง เช่น หีบบัตรคูหา และอุปกรณ์ที่ส่วนกลางส่งมาให้ไม่ถูกต้อง	1	1	1	1	1	1
17. ขาดสถานที่สำหรับดูแลรักษา อุปกรณ์การเลือกตั้งที่ส่วนกลางส่งมาให้	1	1	1	1	1	1
18. ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อสำหรับผู้พิการ	1	1	1	1	1	1
ด้านวิธีการบริหารจัดการ						
19. ขาดการวางแผนประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	1
20. โครงสร้างสำหรับการบริหารจัดการไม่ชัดเจนทำให้การมอบหมายงาน รวมทั้งการประสานงานขาดความคล่องตัว	1	1	1	1	1	1
21. หนังสือส่งการแนวปฏิบัติไม่ชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจ	1	1	1	1	1	1
22. ทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้สมัคร ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการแนะนำตัว	1	1	1	1	1	1
23. อนุกรรมการบางเขตแจ้งเปลี่ยนแปลงหน่วยเลือกตั้งล่าช้า	1	1	1	1	1	1

การดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
ด้านการประชาสัมพันธ์						
24. พนักงานไม่ให้ความร่วมมือในการสอบถามรายละเอียดข้อมูลข่าวสาร	1	1	1	1	1	1
25. การแจ้งประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ในกรณีการเปลี่ยนหน่วยเลือกตั้งใหม่ เป็นไปด้วยความล่าช้า	1	1	1	1	1	1
26. ไม่มีป้ายแสดงขั้นตอนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง	1	1	1	1	1	1
27. พนักงานบริการด้วยท่าทีที่ไม่สุภาพ และไม่ห้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้ง	1	1	1	1	1	1

ตอนที่ 3 สอบถามแนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

แนวทางพัฒนาการเลือกตั้ง	ผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
1. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านบุคลากร	1	1	1	1	1	1
2. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านสถานที่	1	1	1	1	1	1
3. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย งบประมาณ	1	1	1	1	1	1
4. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้	1	1	1	1	1	1
5. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านวิธีการบริหารจัดการ	1	1	1	1	1	1
6. แนวทางพัฒนาการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ด้านการประชาสัมพันธ์	1	1	1	1	1	1

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	สุกัญญา สมทรง
วันเดือนปีเกิด	22 พฤษภาคม 2512
ที่อยู่	134 ถนนประเวศนคร ตำบลธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย
การศึกษา	ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
สถานที่ทำงาน	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดสุโขทัย

